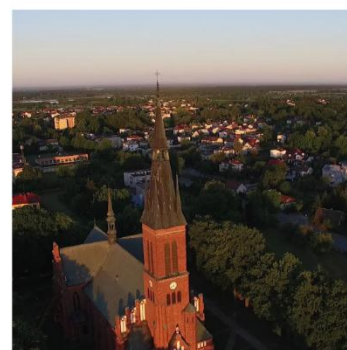
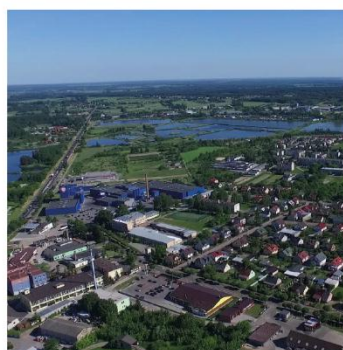




# Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030



Ryki, 2023





## SPIS TREŚCI

<b>1. Wprowadzenie .....</b>	<b>5</b>
<b>2. Podstawa prawna .....</b>	<b>6</b>
Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu .....	8
<b>3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi .....</b>	<b>10</b>
3.1 Spójność dokumentu GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej .....	10
3.2 Komplementarność z dokumentami strategicznymi w skali regionalnej.....	11
3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy .....	14
<b>4. Synteza diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji .....</b>	<b>18</b>
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji .....	18
4.2 Wyróżnione obszary statystyczne.....	21
4.3 Dobór kryteriów delimitacji.....	22
4.4 Podsumowanie .....	26
4.5 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	34
<b>5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....</b>	<b>40</b>
Obszar rewitalizacji – Miasto Ryki i obszar wiejski .....	40
Problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji .....	59
<b>6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....</b>	<b>61</b>
<b>7. Cele i kierunki działań procesu rewitalizacji .....</b>	<b>62</b>
<b>8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne .....</b>	<b>65</b>
8.1 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	89
<b>9. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych.....</b>	<b>91</b>
9.1 Komplementarność przestrzenna .....	91
9.2 Komplementarność problemowa .....	91
9.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna .....	91
9.4 Komplementarność międzyokresowa .....	92
9.5 Komplementarność źródeł finansowania .....	94
9.6 Podsumowanie komplementarności .....	97
9.7 Dostępność.....	99
<b>10. Indykatywne ramy finansowe .....</b>	<b>101</b>
<b>11. Opis struktury zarządzania.....</b>	<b>103</b>
<b>12. System monitoringu .....</b>	<b>105</b>
12.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR.....	105
12.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych .....	106
12.3 Aktualizacja GPR .....	107
12.4 Harmonogram realizacji .....	107
12.5 Koszty zarządzania .....	108
<b>13. Upowszechnienie dokumentu i proces partycypacji społecznej.....</b>	<b>109</b>
13.1 Upowszechnienie opracowania GPR .....	109
13.2 Upowszechnienie wdrażania GPR.....	110

<b>14. GPR jako strategia IIT.....</b>	<b>112</b>
<b>15. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko .....</b>	<b>115</b>
<b>16. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach .....</b>	<b>115</b>
<b>17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego .....</b>	<b>115</b>
17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji .....	115
17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	116
a)    Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	116
b)    Niezbędne zmiany w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.....	116

## 1. Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 został opracowany przez gminę Ryki jako element realizacji zadań własnych samorządu lokalnego. Dokument ten stanowi podstawę do przeprowadzenia rewitalizacji, która należy do nieobowiązkowych zadań własnych Gminy Ryki. Ponadto zawiera w sobie informacje o sposobach rozwiązywania problemów lokalnej społeczności w perspektywie kilku lat. Z tego względu Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 ma kluczowe znaczenie w wymiarze lokalnym.

Niniejszy dokument stanowi kontynuację wysiłków gminy na rzecz odnowy i rewitalizacji. Wcześniejszy dokument, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Ryki na lata 2016-2022, przyjęty uchwałą Nr XXXVI/237/2017 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 31 marca 2017 r. ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, jak i przepisy prawa dotyczące prowadzenia rewitalizacji, stracił aktualność.

W myśl ustawy o rewitalizacji, gminny program rewitalizacji (GPR) jest wieloletnim programem przedsięwzięć, których celem jest zminimalizowanie lub wyeliminowanie negatywnych zjawisk w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przystępując do opracowania GPR, gmina zobowiązuje się do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. W procesie prac diagnostycznych określono granice obszaru zdegradowanego, a następnie zawężono go do obszaru rewitalizacji z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, wysokiej liczby klientów pomocy społecznej, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz współwystępowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

## 2. Podstawa prawna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 został opracowany na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.). Uwzględnione zostały wszystkie niezbędne elementy w kontekście merytorycznym (poszczególne rozdziały dokumentu), a także organizacyjnym (proces partycypacji społecznej).

Etap początkowy opracowania GPR obejmował podjęcie uchwały rady gminy o przystąpieniu do sporządzenia GPR oraz ogłoszenie tej informacji w odpowiednim urzędzie i na stronie internetowej gminy. Sporządzenie gminnego programu rewitalizacji wymaga zebrania danych i poddania ich analizie w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Po wyodrębnieniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzono konsultacje społeczne projektu gminnego programu rewitalizacji i wystąpiono o opinię do podmiotów wskazanych w ustawie o rewitalizacji. Wśród nich znalazły się: zarząd powiatu, państwowy wojewódzki inspektor sanitarny, gminna komisja urbanistyczno-architektoniczna, minister właściwy do spraw zdrowia. W następnej kolejności wystąpiono o odstąpienie od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OoŚ) oraz wprowadzono zmiany do projektu GPR, w związku z wynikiem konsultacji społecznych i uzyskanych opinii. Na koniec prac przedstawiono projekt GPR Radzie Miejskiej w Rykach celem uchwalenia.

Przedmiotowe opracowanie jest zgodne z uregulowaniami prawnymi obowiązującymi w Polsce, a podczas jego przygotowania kierowano się zapisami:

- ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1054);
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725)
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977);

- ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990 z późn. zm.);
- ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.);
- umowy Partnerstwa Dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce z dnia 30 czerwca 2022 r.;
- Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

## Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Poniżej przedstawiono terminologię związaną z rewitalizacją. Podstawę sporządzenia wykazu stanowi *Praktyczny Poradnik Dla Mieszkańców i Władz Lokalnych*, opracowany przez Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa, na zlecenie Departamentu Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa.

REWITALIZACJA	<p>jest kompleksowym procesem, który poprzez działania całościowe wyprowadza obszary zdegradowane ze stanu kryzysowego. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są wzajemnie powiązane ze sobą i obejmują sfery społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzennofunkcjonalne oraz techniczne. Rewitalizacja jest skoncentrowana terytorialnie i przeprowadzona na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz lokalnej gospodarki w zaplanowany i zintegrowany sposób.</p>
STAN KRYZYSOWY	<p>jest spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej (pkt a) oraz przynajmniej jednej ze sfer pozaspołecznych (pkt b-e). Wyróżnia się sfery:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) społeczną — bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;</li> <li>b) gospodarczą — niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw;</li> <li>c) środowiskową — przekraczanie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;</li> <li>d) przestrzenno-funkcjonalną — niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niestosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej;</li> <li>e) techniczną — degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, brak funkcjonujących rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, energooszczędność i ochronę środowiska.</li> </ul> <p>Skala negatywnych zjawisk jest przedstawiana poprzez mierniki rozwoju określające powyższe sfery. W odniesieniu do wartości dla całej gminy udokumentowany jest niski poziom rozwoju lub silna dynamika spadku poziomu rozwoju.</p>
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI	<p>jest wieloletnim programem, o którym mowa w art. 14 i nast. ustawy o rewitalizacji, podejmowanym w drodze uchwały przez radę gminy. Obejmuje działania w obrębie pięciu sfer, zmierzające do wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego celem stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Program rewitalizacji stanowi narzędzie planowania, koordynacji i integrowania różnych aktywności w ramach rewitalizacji.</p>
INTERESARIUSZ REWITALIZACJI	<p>to grupa osób i podmiotów, o której mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, tj.:</p>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);</li> <li>b) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;</li> <li>c) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;</li> <li>d) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;</li> <li>e) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;</li> <li>f) organy władzy publicznej;</li> <li>g) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.</li> </ul>
<p style="text-align: center;">OBSZAR ZDEGRADOWANY (OZ)</p>	<p>jest obszarem, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Może dotyczyć obszarów miejskich oraz wiejskich oraz być podzielony na podobszary (również podobszary nie posiadające wspólnych granic – warunek stwierdzenia sytuacji kryzysowej w każdym z nich).</p>
<p style="text-align: center;">OBSZAR REWITALIZACJI (OR)</p>	<p>obejmuje część lub całość obszaru zdegradowanego, na której planuje się przeprowadzić rewitalizację. Obszar ten musi być nacechowany negatywnymi zjawiskami oraz mieć istotne znaczenia dla rozwoju lokalnego. OR może zostać podzielony na podobszary (również podobszary nie posiadające wspólnych granic), ale nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców Gminy. Do obszaru rewitalizacji można wliczyć tereny przemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe wyłącznie, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.</p>

### 3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 został przeanalizowany odnośnie do spójności oraz zgodności z kluczowymi dokumentami planistycznymi oraz operacyjnymi na różnych szczeblach (mikro i makro). Należy zauważyć, że GPR ma charakter lokalny, ale powinien również realizować cele oraz założenia programów na poziomie regionu i kraju.

#### 3.1 Spójność dokumentu GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej

Niniejszy dokument jest spójny z założeniami, priorytetami oraz celami dokumentów makro, przedstawionymi w poniższej tabeli.

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowymi
<p><b>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</b></p> <p>Strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. KSRR to zbiór wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej przez rząd zarówno wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne.</p> <p>Głównym celem jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</li> <li>– Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</li> <li>– Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie</li> </ul>
<p><b>Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)</b></p> <p>Projekt Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje.</p> <p><b>CEL GŁÓWNY KPO</b> Odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym</p> <p><b>CELE SZCZEGÓŁOWE</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>I. Jakościowy, innowacyjny rozwój gospodarki prowadzący do zwiększania jej produktywności, uwzględniający transformację cyfrową kraju i społeczeństwa</li> <li>II. Zielona transformacja gospodarki oraz rozwój zielonej, inteligentnej mobilności</li> <li>III. Wzrost kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i umiejętności dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki</li> </ul> <p><b>CEL HORYZONTALNY: Wzmacnianie spójności społecznej i terytorialnej kraju</b></p> <p><b>CELE KOMPONENTÓW</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>A. Odporność i konkurencyjność gospodarki Zapewnienie odporności gospodarki na kryzysy oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy</li> <li>B. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności Ograniczenie negatywnego oddziaływania gospodarki na środowisko, przy jednoczesnym zapewnieniu konkurencyjności i bezpieczeństwa energetycznego oraz ekologicznego kraju</li> <li>C. Transformacja cyfrowa Wzmocnienie przemian cyfrowych w sektorze publicznym, społeczeństwie i gospodarce</li> <li>D. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia Sprawne funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia oraz poprawa efektywności, dostępności oraz jakości świadczeń zdrowotnych</li> <li>E. Zielona, inteligentna mobilność</li> </ul>

Rozwój zrównoważonego, bezpiecznego i odpornego systemu transportowego, zapewniającego odpowiednią obsługę potrzeb gospodarki i społeczeństwa

F. Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności

Poprawa klimatu inwestycyjnego i stworzenie warunków dla skutecznej realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności

*Realizację celu szczegółowego III wspierać będą także interwencje w ramach Komponentu A (kadry dla nowoczesnej gospodarki, efektywne instytucje na rzecz rynku pracy) oraz Komponentu C (e-kompetencje, cyfrowa infrastruktura szkół).*

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. i jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. SOR jest obowiązującym i kluczowym dokumentem w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument formułuje model rozwoju kraju będący odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką.

Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

Cele szczegółowe:

**I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:**

- Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji
- Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych
- Przemiany strukturalne sektora
- Nowe formy działania i współpracy
- Nowoczesne instrumenty wsparcia
- Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
- Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
- Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie

**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:**

- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
- Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
- Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania

**III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.**

- Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
- Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
- Cyfrowe państwo usługowe
- Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe

### 3.2 Komplementarność z dokumentami strategicznymi w skali regionalnej

Niniejszy dokument jest spójny z założeniami, priorytetami oraz celami dokumentów regionalnych, przedstawionymi w poniższej tabeli.

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Sejmik Województwa Lubelskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SWRL) 29 marca 2021 r. Stanowi ona najważniejszy dokument strategiczny tego regionu i określa wizję, cele oraz kierunki działań na najbliższe lata. Strategia proponuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju województwa lubelskiego, w którym przyjęto model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju. Określona

w Strategii wizja rozwoju oraz cele strategiczne wynikają z rozpoznania realnych, najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu.

**Cel strategiczny 1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych**

- 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych
- 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne
- 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym
- 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych

**Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych**

- 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej
- 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)
- 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
- 2.4. Ochrona walorów środowiska

**Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu**

- 3.1. Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii
- 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
- 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej
- 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

**Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego**

- 4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego
- 4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
- 4.3. Włączenie i integracja społeczna
- 4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
- 4.5. Bezpieczeństwo publiczne
- 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ryckim na Lata 2021-2030**

Strategia została uchwalona przez Radę Powiatu w Rykach dnia 29 stycznia 2021 r. Generalnym celem Strategii jest Powiat Ryki jako miejsce współpracy instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych w celu skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

**Cel strategiczny 1. Wzrost zatrudnienia i przeciwdziałanie skutkom długotrwałego bezrobocia**

- System wsparcia na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej
- Aktywizacja osób bezrobotnych i ograniczenie zjawiska bezrobocia

**Cel strategiczny 2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i publicznego. Wzrost dostępności mieszkańców do oświaty, służby zdrowia i kultury**

- Zwiększenie aktywności mieszkańców w sferze społecznej i kulturalnej
- Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie
- Poprawa poziomu i systemu ochrony zdrowia
- Poprawa dostępności do edukacji mieszkańcom powiatu

**Cel strategiczny 3. Zapobieganie marginalizacji społecznej patologiom i uzależnieniom**

- System wsparcia osób i rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych długoterminowym pozostaniem bez pracy
- Tworzenie brakujących typów placówek w systemie pomocy społecznej
- Wzbogacenie form wsparcia, praca socjalna, kompleksowa pomoc skierowana na rodzinę
- Aktywizacja grup społecznych zagrożonych marginalizacją.

**Cel strategiczny 4. Włączenie osób z niepełnosprawnościami i chorych psychicznie w życie społeczne i zawodowe oraz zapewnienie dostępu do systemu usług wspierających**

- Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i chorobą psychiczną oraz zapewnienie dostępności różnych sfer życia społecznego oraz systemu wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego
- Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i rehabilitacji
- Udostępnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej i chorym psychicznie edukacji na każdym poziomie
- Podniesienie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie.

**Cel strategiczny 5. Sprawny system zapobiegania kryzysom rodziny oraz wsparcie dziecka i rodziny**

- Tworzenie kompleksowego systemu pomocy i opieki nad dzieckiem i rodziną
- Wsparcie w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej.

**Cel strategiczny 6. Wspieranie podmiotów lokalnego systemu pomocy społecznej i współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej**

- Rozwój lokalnego systemu pomocy społecznej
- Inspirowanie działań na rzecz rozwoju sektora organizacji pozarządowych
- Podejmowanie działań w celu wypracowania sprawnego systemu przepływu informacji
- Wypracowanie jasnego, spójnego i profesjonalnego systemu współpracy organizacji pozarządowych i jednostek pomocy społecznej
- Współpraca przy opracowywaniu, realizacji i promocji programów z zakresu pomocy społecznej
- Promocja wolontariatu.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2029 dla obszaru gmin Dęblin, Kłoczew, Nowodwór, Ryki, Stężycza, Ułęż

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej” zostało zarejestrowane w dniu 10 września 2008 roku.

**Cel 1. Rozwój gospodarczy obszaru w tym z uwzględnieniem rozwoju biogospodarki lub zielonej gospodarki**

- 1.1. Wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie rozwoju agroturystyki, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych lub skrócenia krótkich łańcuchów żywnościowych
- 1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich w tym wprowadzenie innowacyjnych usług
- 1.3. Podejmowanie działalności gospodarczej z uwzględnieniem rozwoju biogospodarki lub zielonej gospodarki

**Cel 2. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców**

- 2.1. Poprawa dostępności małej infrastruktury, infrastruktury społecznej, kultury, turystyki
- 2.2. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnej,
- 2.3. Aktywizacja i animacja młodzieży,
- 2.4. Włączenie społeczne seniorów
- 2.5. Integracja i animacja na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji
- 2.6. Kreowanie innowacji – Smart Village

**Cel 3. Zachowanie i promocja obszaru w oparciu o uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe**

- 3.1. Tworzenie oraz promocja produktu turystycznego
- 3.2. Tradycja i kultura bogactwem obszaru
- 3.3. Wydawnictwa promujące walory przyrodnicze i turystyczne obszaru
- 3.4. Opieka nad zabytkami
- 3.5. Zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego
- 3.6. Promocja produktu lokalnego

### 3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy

Niniejszy dokument jest spójny z założeniami, priorytetami oraz celami dokumentów lokalnych, przedstawionymi w poniższej tabeli.

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ryki
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało sporządzone w celu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, w tym określenia lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego gminy.</p> <p>Cele oraz główne kierunki rozwoju gminy Ryki:</p> <p><b>I. W odniesieniu do kształtowania oraz ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) w zakresie kształtowania i wzmocnienia systemów powiązań przyrodniczych: a) utrzymanie obecnego stanu zagospodarowania na obszarach węzłów i korytarzy ekologicznych, b) ograniczanie lokalizacji inwestycji gospodarczych na obszarach korytarzy i węzłów ekologicznych, jak również w ich bezpośrednim sąsiedztwie;</li> <li>2) w zakresie zachowania istniejącej wielkości i jakości zasobów środowiska przyrodniczego przy racjonalizacji jego wykorzystania: a) zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska oraz likwidacja lub minimalizacja istniejących źródeł zanieczyszczeń, b) rozszerzenie zakresu ochrony prawnej poprzez wprowadzenie użytków ekologicznych (w okolicach miejscowości Nowiny-Rososz oraz przy Lesie Oszczywiłskim) i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Brusów" wskazanych na załączniku graficznym, c) utrzymanie rolniczego wykorzystania wartościowych kompleksów glebowych poprzez wyłączenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej z zabudowy;</li> <li>3) w zakresie zwiększenia lesistości: a) zalesianie terenów wyznaczonych granicą polno-leśną, z zastrzeżeniem zakazu realizacji zalesień w sposób zagrażający siedliskom, gatunkom oraz siedliskom tych gatunków, objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych, b) wprowadzenie nowych zalesień na obszarach projektowanych granic polno-leśnych oraz na niskich klasach bonitacyjnych gleb (V i VI) nie wyznaczonych na rysunku studium, z zastrzeżeniem jak w lit. a, c) racjonalna gospodarka leśna, przede wszystkim na obszarach lasów prywatnych;</li> <li>4) w zakresie zachowania obecnej struktury krajobrazu rolniczego: a) zachowanie i zwiększenie liczby istniejących śródpolnych oczek wodnych oraz kęp zadrzewień i zakrzewień, b) zachowanie i poprawa stanu obszarów podmokłych, bagien i trwałych użytków zielonych, c) przy przewidywanej komasacji gruntów rolnych zachowanie drzew śródpolnych, miedz i trwałej pokrywy roślinnej.</li> </ol> <p><b>III. W odniesieniu do środowiska kulturowego i potencjału społecznego – tworzenie zintegrowanej i silnej społeczności lokalnej w wyniku:</b></p> <p>zachowania dziedzictwa kulturowego społeczności lokalnej poprzez: a) zachowanie obiektów i obszarów dziedzictwa kulturowego oraz objęcie go skuteczną ochroną, b) zapobieganie dalszej dewastacji otoczenia oraz cennych obiektów środowiska kulturowego, również przez zachowanie powiązań kompozycyjno-przestrzennych oraz odpowiedniego tła ich ekspozycji (układy urbanistyczne, zespoły kościelne, budynki, kaplice, krzyże i figury, zespoły dworsko-parkowe, cmentarze oraz mogiły); c) zachowanie i rehabilitacja wiejskiego krajobrazu kulturowego wraz z naśladowaniem wartości architektonicznych oraz tradycyjnego charakteru zabudowy; d) zachowanie powiązań widokowych oraz osi widokowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się w ewidencji dóbr kultury oraz postulowanych do wpisania do rejestru zabytków; e) przestrzeganie wskazań konserwatorskich w odniesieniu do poszczególnych obiektów oraz stanowisk archeologicznych.</p> <p><b>IV. W odniesieniu do komunikacji i infrastruktury technicznej – zapewnienie odpowiednich urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji oraz określonych standardów wyposażenia mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod inwestycje w wyniku:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) dostosowania dróg do celów rozwoju gospodarczego poprzez zaopatrzenia wszystkich mieszkańców gminy w wodę pitną dobrej jakości poprzez realizację istniejącego programu zaopatrzenia gminy w wodę – z uwzględnieniem sieci ujęć oraz uzdatniania wody;</li> <li>2) zaopatrzenia wszystkich mieszkańców gminy w wodę pitną dobrej jakości poprzez realizację istniejącego programu zaopatrzenia gminy w wodę – z uwzględnieniem sieci ujęć oraz uzdatniania wody;</li> <li>3) poprawy stanu jakości wód drogą eliminacji lokalnych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gruntowych poprzez: a) skuteczny system oczyszczania wszystkich ścieków powstających na terenie gminy</li> </ol>

- poprzez instalację komunalną lub system indywidualny, b) prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców gminy;
- 4) zagospodarowania i utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych poprzez: a) stworzenie systemu segregacji i utylizacji odpadów, b) prowadzenie gospodarki surowcami wtórnymi;
  - 5) skutecznej regulacji stosunków wodnych poprzez usprawnienie małej retencji oraz poprawną eksploatację systemu melioracji;
  - 6) zaopatrzenia mieszkańców w gaz ziemny poprzez realizację istniejącego programu gazyfikacji gminy Ryki;
  - 7) doskonalenia gospodarki energetycznej i telekomunikacyjnej poprzez: a) zapewnienie potrzebnych mocy energii elektrycznej, b) zwiększenie zaopatrzenia w energię pozyskaną z odnawialnych źródeł energii; c) umożliwienie mieszkańcom Ryk powszechnego dostępu do połączeń telekomunikacyjnych.

#### Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ryki

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało sporządzone w celu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Odrębne opracowanie, które wykazuje zgodność z dokumentem GPR sporządzono dla miasta Ryki.

Ustala się następujące zasady polityki przestrzennej:

- przygotowanie ofert lokalizacyjnych oraz terenów pod różnego rodzaju działalności produkcyjne i usługowe;
- rozwój urządzeń infrastruktury społecznej oraz porządkowanie struktury przestrzennej miasta poprzez modernizację i rehabilitację zasobów mieszkaniowych, rozwój infrastruktury technicznej oraz poprawę systemu komunikacji w mieście;
- racjonalna gospodarka zasobami środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza: wód powierzchniowych i podziemnych, lasów, gleb oraz zapewnienia ochrony terenom należącym do PRZYRODNICZEGO SYSTEMU MIASTA (PSM), będącego fragmentem Przyrodniczego Systemu Gminy (PSG), zintegrowanego z Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” przed szkodliwym oddziaływaniem obiektów znajdujących się zwłaszcza w południowej części miasta, a także poprzez ograniczenie oddziaływania emitorów lokalnych na atmosferę; w szczególności zaś otoczenie szczególną ochroną wyodrębnionych stref przyrodniczych(...);
- zachowanie obiektów i obszarów dziedzictwa kulturowego prawnie chronionych, objęcie ochroną prawną cennych obiektów zewidencjonowanych, zachowanie i rewitalizację zespołów oraz historycznych układów przestrzennych, wyeksponowanie szczególnie wartościowych elementów układu miejskiego oraz kształtowanie współczesnej zabudowy z poszanowaniem skali i klimatu przestrzeni charakterystycznych dla Ryk, zachowanie i kształtowanie harmonijnych stref ekspozycji obiektów i obszarów dziedzictwa kulturowego, zapobieganie dalszej dewastacji cennych elementów środowiska kulturowego;
- porządkowanie przestrzeni terenów zainwestowanych i jej wewnętrzne zharmonizowanie, kształtowanie nowych i przebudowywanie obiektów istniejących w nawiązaniu do tradycyjnych form architektury; utrzymanie łączności widokowej z krajobrazem otwartym, zachowanie i kształtowanie panoramy miasta, uporządkowanie, zagospodarowanie i atrakcyjne ukształtowanie najcenniejszej przestrzeni publicznej w mieście, zlokalizowanej wzdłuż brzegów oraz w otoczeniu stawów.

#### Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryki na lata 2023-2028

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana na podstawie art. 16b i art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901). Celem głównym Strategii jest Gmina Ryki jako gmina bezpieczna, przyjazna i otwarta dla mieszkańców, zapewniająca wysoki standard życia.

Cele Strategiczne:

##### **I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin**

1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych – rozszerzenie oferty placówek opiekuńczo-wychowawczych
3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie
4. Wspieranie rodzin wielodzietnych
5. Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej z rodzin zagrożonych wykluczeniem
6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną

##### **II. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym**

1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych



2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym
3. Aktywizacja i pomoc seniorom
4. Wsparcie osób ubogich
5. Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną
6. Zminimalizowanie zjawisk patologii społecznych

### III. Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo

1. Promocja idei wolontariatu, jako wsparcia dla systemu pomocy społecznej
2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego
3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności
4. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorujących
5. Ograniczanie zjawisk uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem problemu alkoholizmu
6. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia
7. Wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ryki		Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030	
Cel 3	W odniesieniu do środowiska kulturowego i potencjału społecznego – tworzenie zintegrowanej i silnej społeczności lokalnej	Cel 1	Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju
Cel 4	W odniesieniu do komunikacji i infrastruktury technicznej – zapewnienie odpowiednich urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji oraz określonych standardów wyposażenia mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod inwestycje	Cel 2	Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji
Cel 1	W odniesieniu do kształtowania oraz ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu	Cel 3	Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych
Opis powiązań			

Zaplanowane do realizacji projekty w GPR są zgodne z postanowieniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ryki. Zgodnie z zapisami dokumentu i wskazanymi w GPR Gminy Ryki na lata 2023-2030 planowanymi podstawowymi przedsięwzięciami nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian w dokumencie Studium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryki na lata 2023-2028		Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030	
Cel strategiczny I.	Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych	Cel 1	Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju
Cel strategiczny II.	Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym		



---

Cel strategiczny II.1	Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo		
Opis powiązań			

Wszystkie strategiczne cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryki na lata 2023-2028 pokrywają się z 1 celem strategicznym GPR Gminy Ryki na lata 2023-2030, łącznie z jego kierunkami działań, które zakładają aktywizację mieszkańców oraz przeciwdziałanie wkluczeniom.

---

## 4. Synteza diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

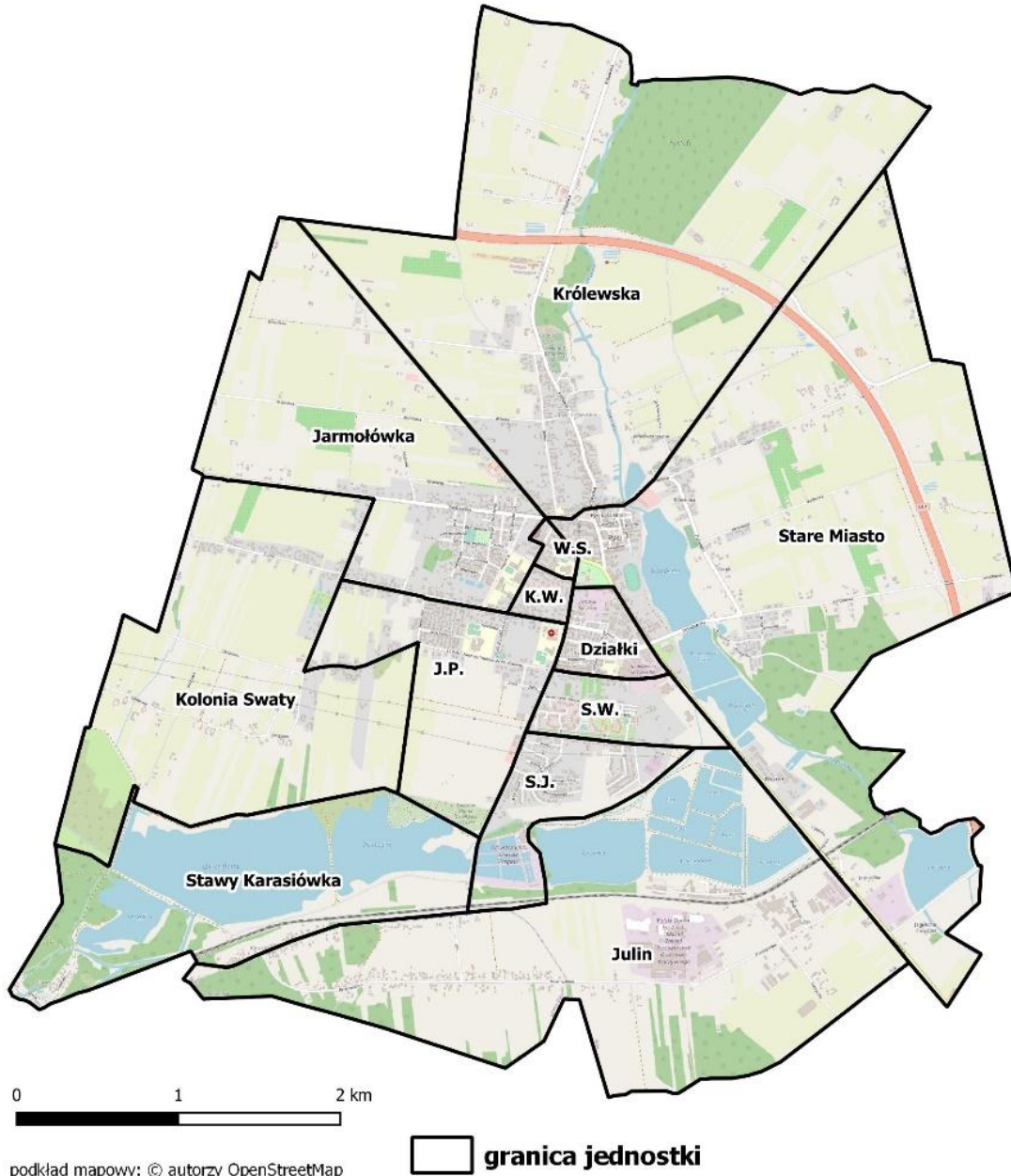
Diagnoza delimitacyjna prowadzi do wyodrębnienia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w gminie. Wybór OR i OZ zatwierdza Uchwała Nr LXXIV/476/2022 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 12 grudnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryki. W poniższych podrozdziałach przedstawiono syntezę diagnozy delimitacyjnej w celu zapoznania się z jej procedurami.

### 4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Na początku prac nad diagnozą delimitacyjną dokonano podziału gminy na obszary porównawcze. Zabieg ten miał na celu skuteczniejsze wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Podział został wykonany na podstawie naturalnych granic, uwarunkowań historycznych oraz powiązań funkcjonalnych. Wyodrębniono następujące obszary porównawcze (jednostki urbanistyczne):

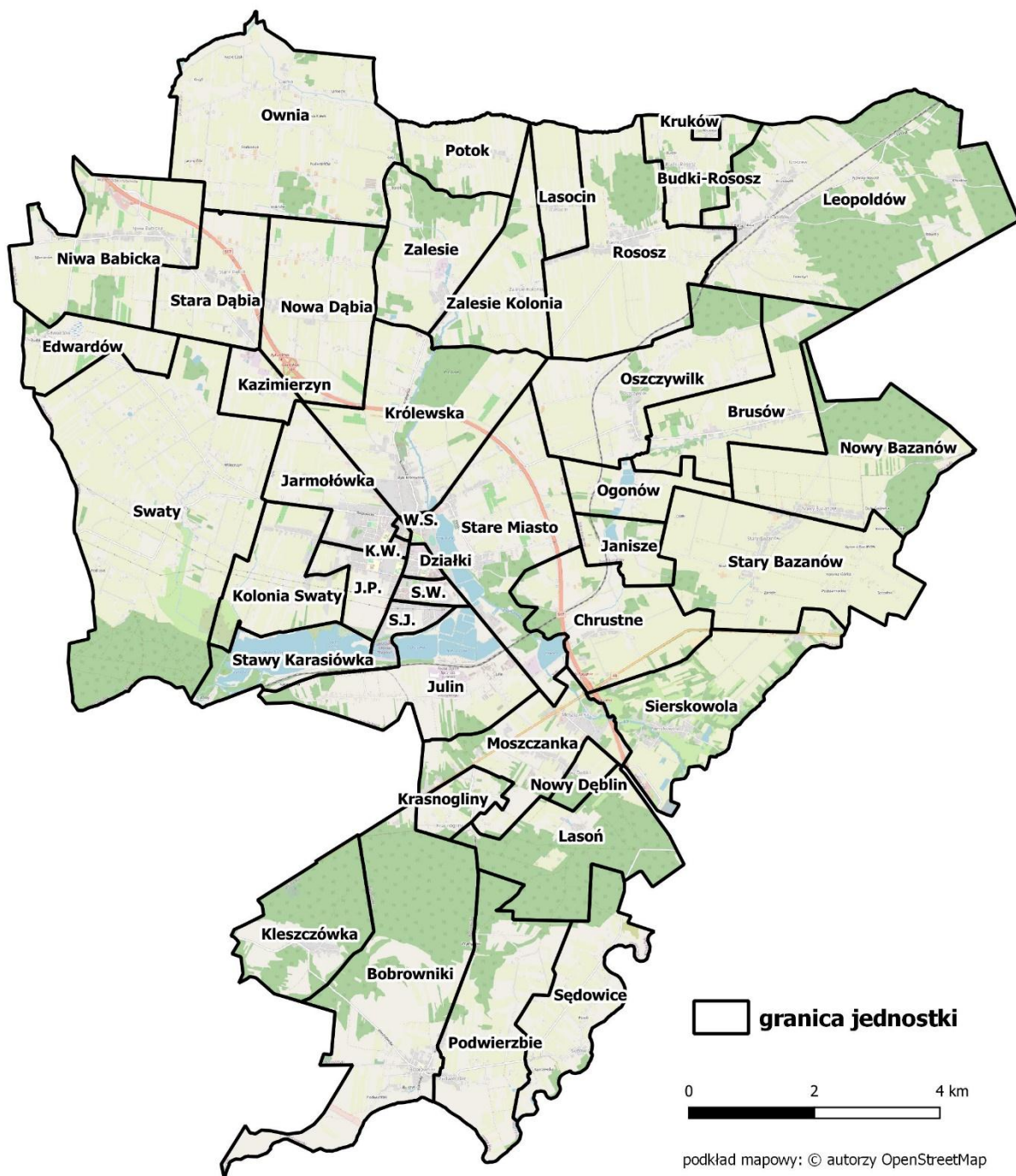
obszar miejski:			
Obszar 1	Działki	Obszar 7	Królewska
Obszar 2	Jana Pawła	Obszar 8	Słowackiego Jednorodzinne
Obszar 3	Jarmołówka	Obszar 9	Słowackiego Wielorodzinne
Obszar 4	Julin	Obszar 10	Stare Miasto
Obszar 5	Karola Wojtyły	Obszar 11	Stawy Karasiówka
Obszar 6	Kolonia Swaty	Obszar 12	Wojtyły Spółdzielcze
obszar wiejski:			
Obszar 13	Bobrowniki	Obszar 29	Nowy Bazanów
Obszar 14	Brusów	Obszar 30	Nowy Dęblin
Obszar 15	Budki-Rososz	Obszar 31	Ogonów
Obszar 16	Chrustne	Obszar 32	Oszczywilk
Obszar 17	Edwardów	Obszar 33	Ownia
Obszar 18	Janisze	Obszar 34	Podwierzbie
Obszar 19	Kazimierzyn	Obszar 35	Potok
Obszar 20	Kleszczówka	Obszar 36	Rososz
Obszar 21	Krasnogliny	Obszar 37	Sędowice
Obszar 22	Kruków	Obszar 38	Sierskowola
Obszar 23	Lasocin	Obszar 39	Stara Dąbia
Obszar 24	Lasoń	Obszar 40	Stary Bazanów
Obszar 25	Leopoldów	Obszar 41	Swaty
Obszar 26	Moszczanka	Obszar 42	Zalesie
Obszar 27	Niwa Babicka	Obszar 43	Zalesie Kolonia
Obszar 28	Nowa Dąbia		

Mapa 1 Podział gminy Ryki, części miejskiej na obszary porównawcze



Źródło: opracowanie własne

Mapa 2 Podział Gminy Ryki na obszary porównawcze



Źródło: opracowanie własne

Po uzyskaniu odpowiedniego podziału gminy, przystąpiono do wyboru kryteriów, według których należałoby przeprowadzić szczegółową analizę wyróżnionych obszarów ze względu na wyniki danego wskaźnika. Odpowiednie kryteria delimitacji, zwane również zmiennymi, wskazują na problemy społeczne oraz pozaspółeczne w danej jednostce. W zakresie problemów społecznych dokonano normalizacji danych zastanych (standaryzacja), a następnie opracowano syntetyczny wskaźnik degradacji. Do analizy trafiły dane udostępnione przez: Urząd Miejski w Rykach, Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Rykach, Powiatowy Urząd Pracy w Rykach, Komenda Powiatowa Policji w Rykach oraz innych ogólnodostępnych danych.

Po otrzymaniu wyników analizy w sferze społecznej, przystąpiono do analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Dzięki wyodrębnieniu jednostek o szczególnym nasileniu problemów w obu sferach, uzyskano podstawę do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Uwzględniając ustawowe wymogi w zakresie powierzchni i ludności, wybrano obszar rewitalizacji spośród obszaru zdegradowanego – maksymalnie 20% powierzchni gminy oraz maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących gminę.

#### 4.2 Wyróżnione obszary statystyczne

W poniższej tabeli zestawiono wyżej wymieniony podział gminy na obszary porównawcze z danymi dotyczącymi ich powierzchni oraz liczby mieszkańców.

Tabela 1 Charakterystyka obszarów porównawczych

	Obszary porównawcze	Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]	Udział ludności
1	Działki	26	0,2%	378	1,9%
2	Jana Pawła	125	0,8%	809	4,0%
3	Jarmołówka	257	1,6%	892	4,4%
4	Julin	449	2,8%	457	2,3%
5	Karola Wojtyły	10	0,1%	937	4,6%
6	Kolonia Swaty	307	1,9%	385	1,9%
7	Królewska	605	3,7%	863	4,3%
8	Słowackiego Jednorodzinne	65	0,4%	739	3,7%
9	Słowackiego Wielorodzinne	41	0,3%	1625	8,0%
10	Stare Miasto	611	3,8%	1740	8,6%
11	Stawy Karasiówka	220	1,4%	293	1,4%
12	Wojtyły Spółdzielcze	6	0,0%	348	1,7%
13	Bobrowniki	882	5,5%	531	2,6%
14	Brusów	425	2,6%	314	1,6%
15	Budki-Rososz	197	1,2%	147	0,7%
16	Chrustne	414	2,6%	242	1,2%
17	Edwardów	195	1,2%	109	0,5%
18	Janisze	127	0,8%	37	0,2%
19	Kazimierzyn	106	0,7%	34	0,2%
20	Kleszczówka	352	2,2%	217	1,1%
21	Krasnogliny	104	0,6%	278	1,4%
22	Kruków	16	0,1%	36	0,2%
23	Lasocin	150	0,9%	265	1,3%
24	Lasoń	444	2,7%	75	0,4%



	Obszary porównawcze	Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]	Udział ludności
25	Leopoldów	1 177	7,3%	1443	7,1%
26	Moszczanka	359	2,2%	630	3,1%
27	Niwa Babicka	533	3,3%	367	1,8%
28	Nowa Dąbia	484	3,0%	424	2,1%
29	Nowy Bazanów	546	3,4%	371	1,8%
30	Nowy Dęblin	58	0,4%	129	0,6%
31	Ogonów	164	1,0%	99	0,5%
32	Oszczywik	548	3,4%	411	2,0%
33	Ownia	903	5,6%	528	2,6%
34	Podwierzbie	502	3,1%	337	1,7%
35	Potok	213	1,3%	137	0,7%
36	Rososz	651	4,0%	764	3,8%
37	Sędowice	352	2,2%	223	1,1%
38	Sierskowola	506	3,1%	426	2,1%
39	Stara Dąbia	297	1,8%	260	1,3%
40	Stary Bazanów	661	4,1%	493	2,4%
41	Swaty	1 419	8,8%	982	4,9%
42	Zalesie	358	2,2%	296	1,5%
43	Zalesie Kolonia	312	1,9%	140	0,7%
	<b>Gmina Ryki</b>	<b>16 176</b>	<b>100,0%</b>	<b>20 211</b>	<b>100,0%</b>

Źródło: opracowanie własne

#### 4.3 Dobór kryteriów delimitacji

Delimitacja analizowanych obszarów oparta jest na doborze odpowiednich zmiennych, różnicujących je ze względu na wyniki danego wskaźnika. Z uwagi na charakter obszarów gminy i występujących tam zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, konieczne było wypracowanie katalogu zmiennych, umożliwiających analizę na każdym poziomie wskazanym w ustawie o rewitalizacji. Przyjęta metodologia w sposób jednoznaczny umożliwia określenie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i infrastrukturalnych na wysokim poziomie uszczegółowienia. W poniższej tabeli zaprezentowano kryteria delimitacyjne w oparciu o katalog i definicje w zakresie użytych zmiennych.

Tabela 2 Kryteria delimitacji

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera społeczna	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału ludzkiego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej różnicę między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie na 1000 mieszkańców. Źródło danych: GUS, Urząd Miejski w Rykach

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
	Liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej lokalnej społeczności. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący liczbę osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa na danym obszarze w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu bezradności na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący liczbę osób pobierających świadczenia z powodu bezradności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Rykach
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy – udziału osób długotrwale bezrobotnych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Rykach
	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący poziom zapotrzebowania na świadczenia przez osoby z niepełnosprawnością (lub ze względu na niepełnosprawność) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący liczbę dzieci korzystających z dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący liczbę rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba uczniów niepromowanych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący liczbę uczniów niepromowanych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Samorządowa Administracja Szkół i Przedszkoli
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupiający się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę przestępstw na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Rykach
	Liczba gospodarstw z zaległościami czynszowymi na 1000 mieszkańców	Wskaźnik gospodarstw z zaległościami czynszowymi w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
	Liczba osób zarejestrowanych w OPS, mających problemy z alkoholem na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie pomocy społecznej, uwzględniający liczbę osób zarejestrowanych w OPS, mających problemy z alkoholem. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Rykach
	Frekwencja w wyborach samorządowych – wybory prezydenta miasta, wybory samorządowe w 2018 r.	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców danego obszaru, wyrażony frekwencją w wyborach lokalnych. Przyjęto liczbę wydanych kart do głosowania w wyborach na burmistrza gminy Ryki w 2018 roku. Źródło danych: Państwowa Komisja Wyborcza
	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności. Źródło danych: KRS rejestr stowarzyszeń
Sfera gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych do liczby ludności. Źródło danych: CEIDG i KRS rejestr przedsiębiorców
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców Źródło danych: CEIDG i KRS rejestr przedsiębiorców
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Dostępność do usług społecznych (banki, poczta, urząd, przychodnia) na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic na 1000 mieszkańców (w znaczeniu organizacyjnym). Źródło: badania własne
	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami na km <sup>2</sup>	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia dostosowania przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. We wskaźniku wzięto pod uwagę stopień dostosowania do osób z niepełnosprawnością toalet publicznych, miejsc parkingowych oraz przejść dla pieszych. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Poziom obsługi komunikacyjnej	Wskaźnik obrazujący poziom wykluczenia komunikacyjnego obszaru porównawczego. Wskaźnik określa liczbę obsługiwanych punktów linii transportu miejskiego realizowanego przez PKS, przebiegających przez dany obszar porównawczy.



Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
		Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Dostępność infrastruktury przystankowej	Wskaźnik obrazujący liczbę przystanków na danym obszarze porównawczym. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
Sfera środowiskowa	Ilość wyrobów azbestowych / mieszkańca	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi wyliczony został w oparciu o dane zawarte w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest. Wartość wskaźnika wyliczono na podstawie całkowitej masy wyrobów azbestowych w stosunku do liczby mieszkańców. Źródło: badania własne
	Masa wyrobów azbestowych na km <sup>2</sup>	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi wyliczony został w oparciu o dane zawarte w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest. Wartość wskaźnika wyliczono na podstawie całkowitej masy wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km <sup>2</sup> . Źródło: badania własne
	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni zielonych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących udział terenów zielonych na danym obszarze. Źródło: dane GUS, badania własne
Sfera środowiskowa	Liczba pomników przyrody	Wskaźnik obrazujący liczbę pomników przyrody na poszczególnych obszarach, których obecność generuje rosnące koszty związane z utrzymaniem i ochroną tych obiektów.
	Pomniki przyrody na km <sup>2</sup>	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie pomników przyrody na poszczególnych obszarach, których obecność generuje rosnące koszty związane z utrzymaniem i ochroną tych obiektów.
	Jakość powietrza	Wskaźnik obliczono na podstawie mapy rozkładu przestrzennego średniego rocznego stężenia PM <sub>2,5</sub> [µg/m <sup>3</sup> ]. Mapa wykonana została w oparciu o modelowanie matematyczne przygotowane przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy oraz metodę obiektywnego szacowania. Źródło danych: powietrze.glos.gov.pl
	Liczba zabytków na km <sup>2</sup>	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie obiektów zabytkowych na poszczególnych obszarach, których obecność generuje rosnące koszty związane z konserwacją i modernizacją historycznych obiektów. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
Sfera techniczna	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych w zakresie energooszczędności do ogólnej liczby budynków użyteczności publicznej	Wskaźnik określający liczbę obiektów użyteczności publicznej dostosowanych w zakresie energooszczędności do ogólnej liczby budynków użyteczności publicznej. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km <sup>2</sup>	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z termomodernizacją i wydajnością energetyczną obiektów użyteczności publicznej.

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
		Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami w stosunku do ogólnej liczby budynków użyteczności publicznej	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia dostosowania obiektów użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków	Wskaźnik określający udział budynków mieszkalnych zamieszkałych w ogólnej liczbie budynków. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Liczba budynków mieszkalnych na 1 km <sup>2</sup>	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie obiektów mieszkalnych na poszczególnych obszarach, których obecność świadczy o występującej zabudowanie mieszkaniowej. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik określający odsetek budynków mieszkalnych zamieszkałych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Źródło danych: Urząd Miejski w Rykach
	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	Wskaźnik określa dostęp do szerokopasmowego Internetu. Źródło: <a href="https://mapbook.uk.gov.pl">https://mapbook.uk.gov.pl</a>

Źródło: opracowanie własne

#### 4.4 Podsumowanie

Identyfikacja obszaru zdegradowanego została przeprowadzona poprzez analizę czynników problemowych, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują mierniki opisujące powyższe sfery. W przedmiotowym dokumencie poddano analizie wszystkie wymienione sfery, bazując na danych pozyskanych z różnych źródeł oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, największy nacisk położono na analizę sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych, porównywalnych danych.

Analiza czynników wskazujących na konieczność prowadzenia działań rewitalizacyjnych pokazuje, że obszarami szczególnie problemowymi w gminie Ryki są:

- obszar nr 3 Jarmotówka (obszar miejski),

- obszar nr 7 Królewska (obszar miejski),
- obszar nr 10 Stare Miasto (obszar miejski),
- obszar nr 21 Krasnoglina (obszar wiejski).

W tych obszarach koncentrują się negatywne zjawiska społeczne oraz istnieje możliwość nasilenia tych zjawisk i ich przenikania na pozostałe części gminy. Wartość syntetycznego wskaźnika degradacji w obszarze społecznym, we wskazanych obszarach, była najwyższa spośród wszystkich jednostek.

*Tabela 3 Podsumowanie analizy obszarów – sfera społeczna – wartości syntetycznego wskaźnika degradacji*

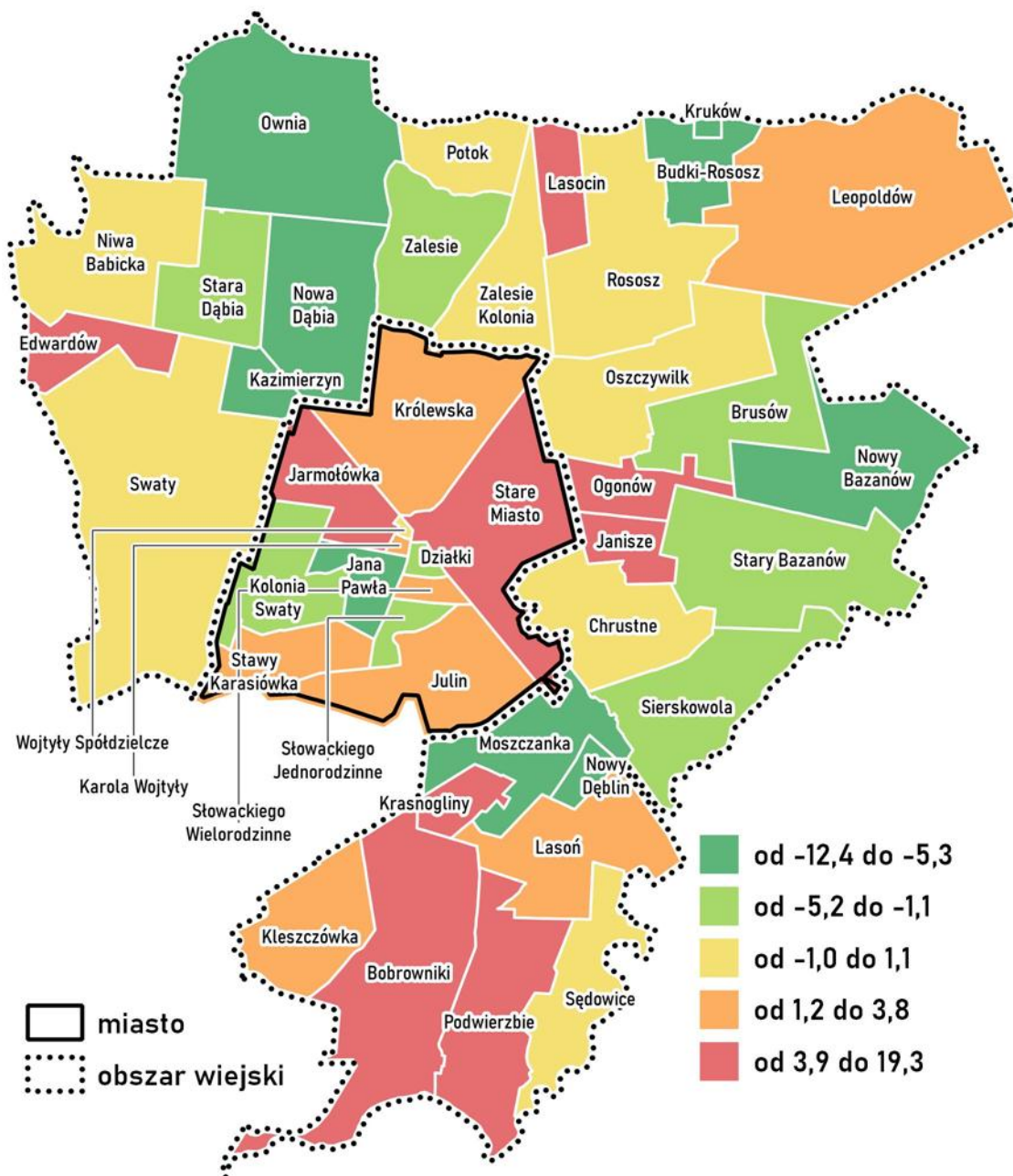
Nr	Obszar	Wartość syntetycznego wskaźnika degradacji
1	Działki	-2,5
2	Jana Pawła	-6,7
3	Jarmołówka	4,0
4	Julin	1,6
5	Karola Wojtyły	3,5
6	Kolonia Swaty	-3,4
7	Królewska	1,9
8	Słowackiego J.	-1,2
9	Słowackiego W.	1,4
<b>10</b>	<b>Stare Miasto</b>	<b>13,6</b>
11	Stawy Karasiówka	3,1
12	Wojtyły Spółdzielcze	0,0
13	Bobrowniki	6,6
14	Brusów	-2,4
15	Budki-Rososz	-9,1
16	Chrustne	0,4
17	Edwardów	5,8
18	Janisze	4,0
19	Kazimierzyn	-8,0

Nr	Obszar	Wartość syntetycznego wskaźnika degradacji
20	Kleszczówka	2,8
<b>21</b>	<b>Krasnoglina</b>	<b>19,3</b>
22	Kruków	-12,4
23	Lasocin	8,7
24	Lasoń	2,1
25	Leopoldów	2,1
26	Moszczanka	-5,3
27	Niwa Babicka	0,3
28	Nowa Dąbia	-7,6
29	Nowy Bazanów	-6,7
30	Nowy Dęblin	-5,6
31	Ogonów	4,9
32	Oszczywik	-1,1
33	Ownia	-8,7
34	Podwierzbie	9,2
35	Potok	0,2
36	Rososz	1,0
37	Sędowice	0,7
38	Sierskowola	-2,8
39	Stara Dąbia	-3,9
40	Stary Bazanów	-2,6
41	Swaty	-1,0
42	Zalesie	-5,2
43	Zalesie Kolonia	-0,9

Źródło: opracowanie własne

Wskazuje to na konieczność podjęcia skutecznej interwencji rewitalizacyjnej zarówno w wymiarze społecznym, jak i infrastrukturalnym. Na wskazanych obszarach konieczne należy wprowadzić zmiany, dzięki którym ich mieszkańcom będzie się lepiej żyło, pracowało i spędzało czas wolny.

Rysunek 1 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie sfery społecznej



Źródło: opracowanie własne

Tabela 4 Podsumowanie analizy obszarów – sfera społeczna – wartości wskaźników (część A)

Nr	Obszar	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu bezradności na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu niepełnosprawności
1	Działki	-2,6	13,2	10,6	26,5	5,3	2,6	5,3	13,2
2	Jana Pawła	11,1	12,4	4,9	7,4	2,5	2,5	1,2	3,7
3	Jarmołówka	14,6	26,9	14,6	25,8	13,5	5,6	3,4	4,5
4	Julin	2,2	28,4	13,1	17,5	8,8	0,0	4,4	4,4
5	Karola Wojtyły	5,3	22,4	10,7	23,5	5,3	3,2	2,1	12,8
6	Kolonia Swaty	44,2	18,2	7,8	23,4	20,8	2,6	5,2	15,6
7	Królewska	5,8	24,3	7,0	25,5	3,5	2,3	3,5	10,4
8	Słowackiego J.	2,7	9,5	5,4	14,9	5,4	5,4	2,7	5,4
9	Słowackiego W.	0,0	17,2	9,2	19,7	8,6	9,8	4,9	4,3
10	Stare Miasto	8,0	36,2	22,4	32,8	12,1	5,2	2,9	10,9
11	Stawy Karasiówka	6,8	17,1	13,7	34,1	13,7	6,8	6,8	13,7
12	Wojtyły Spółdzielcze	-8,6	14,4	2,9	23,0	14,4	5,7	5,7	14,4
13	Bobrowniki	-5,6	47,1	26,4	28,2	15,1	5,6	9,4	9,4
14	Brusów	19,1	35,0	12,7	19,1	9,6	3,2	0,0	9,6
15	Budki-Rososz	47,6	27,2	6,8	6,8	6,8	0,0	6,8	0,0
16	Chrustne	-8,3	16,5	16,5	20,7	8,3	4,1	0,0	4,1
17	Edwardów	0,0	36,7	18,3	64,2	9,2	9,2	0,0	9,2
18	Janisze	0,0	0,0	0,0	27,0	27,0	0,0	27,0	27,0
19	Kazimierzyn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	Kleszczówka	9,2	36,9	18,4	9,2	9,2	0,0	9,2	0,0
21	Krasnogiłny	25,2	54,0	14,4	64,7	28,8	10,8	18,0	18,0
22	Kruków	27,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23	Lasocin	22,6	22,6	11,3	22,6	22,6	18,9	18,9	3,8
24	Lasoń	0,0	53,3	26,7	66,7	0,0	0,0	13,3	0,0
25	Leopoldów	0,7	30,5	14,6	24,3	8,3	4,2	6,2	9,7
26	Moszczanka	14,3	33,3	19,0	4,8	1,6	0,0	0,0	3,2
27	Niwa Babicka	13,6	16,3	10,9	30,0	2,7	2,7	2,7	24,5
28	Nowa Dąbia	11,8	23,6	16,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
29	Nowy Bazanów	5,4	35,0	18,9	10,8	0,0	2,7	0,0	0,0
30	Nowy Dęblin	-31,0	23,3	15,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
31	Ogonów	10,1	40,4	20,2	20,2	0,0	0,0	0,0	0,0
32	Oszczywik	-7,3	26,8	14,6	14,6	2,4	4,9	0,0	12,2
33	Ownia	3,8	17,0	9,5	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9
34	Podwierzbie	-5,9	38,6	26,7	50,4	26,7	5,9	14,8	20,8
35	Potok	14,6	29,2	14,6	29,2	29,2	0,0	0,0	0,0
36	Rososz	2,6	31,4	22,3	17,0	5,2	7,9	3,9	1,3
37	Sędowice	-4,5	53,8	40,4	13,5	4,5	0,0	4,5	4,5
38	Sierskowola	4,7	28,2	11,7	16,4	4,7	4,7	4,7	7,0
39	Stara Dąbia	-11,5	19,2	15,4	7,7	3,8	0,0	3,8	3,8
40	Stary Bazanów	-4,1	24,3	12,2	16,2	2,0	6,1	0,0	6,1
41	Swaty	14,3	26,5	14,3	27,5	4,1	4,1	3,1	6,1
42	Zalesie	3,4	47,3	27,0	6,8	0,0	0,0	0,0	3,4
43	Zalesie Kolonia	0,0	14,3	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Średnia</b>	<b>Gmina</b>	<b>5,9</b>	<b>26,5</b>	<b>14,2</b>	<b>21,2</b>	<b>7,8</b>	<b>4,4</b>	<b>3,9</b>	<b>7,5</b>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5 Podsumowanie analizy obszarów – sfera społeczna – wartości wskaźników (część B)

Nr	Obszar	Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny na 1000 mieszkańców	Liczba uczniów niepromowanych na 1000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Liczba gospodarstw z zaległościami czynszowymi na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych
1	Działki	5,3	2,6	0,0	34,4	0,0	18,5	31,7	57,0%
2	Jana Pawła	0,0	0,0	1,2	2,5	0,0	7,4	40,8	65,4%
3	Jarmołówka	3,4	1,1	0,0	1,1	2,2	20,2	49,3	57,7%
4	Julin	4,4	2,2	2,2	8,8	0,0	10,9	41,6	56,5%
5	Karola Wojtyły	5,3	0,0	2,1	7,5	12,8	1,1	35,2	57,1%
6	Kolonia Swaty	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	36,4	65,4%
7	Królewska	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	27,8	46,3	57,8%
8	Słowackiego J.	2,7	1,4	0,0	1,4	0,0	6,8	44,7	56,6%
9	Słowackiego W.	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	4,9	37,5	57,0%
10	Stare Miasto	8,0	1,7	1,1	4,0	16,7	27,6	46,0	57,5%
11	Stawy Karasiówka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,2	47,8	59,9%
12	Wojtyły Spółdzielcze	0,0	0,0	0,0	14,4	0,0	8,6	46,0	54,9%
13	Bobrowniki	0,0	0,0	0,0	3,8	0,0	9,4	1,9	46,6%
14	Brusów	3,2	0,0	0,0	3,2	0,0	3,2	3,2	52,6%
15	Budki-Rososz	0,0	0,0	0,0	6,8	0,0	6,8	0,0	54,1%
16	Chrustne	8,3	0,0	0,0	4,1	0,0	28,9	16,5	60,4%
17	Edwardów	18,3	0,0	0,0	0,0	0,0	9,2	0,0	59,1%
18	Janisze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,0	55,6%
19	Kazimierzyn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,4	0,0	57,1%
20	Kleszczówka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,6	18,4	45,9%
21	Krasnoglina	28,8	3,6	0,0	0,0	0,0	14,4	0,0	46,3%
22	Kruków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,8%
23	Lasocin	15,1	3,8	3,8	3,8	0,0	3,8	3,8	63,2%
24	Lasoń	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	58,8%
25	Leopoldów	10,4	0,7	0,0	2,8	0,0	3,5	12,5	54,5%
26	Moszczanka	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	12,7	9,5	59,5%
27	Niwa Babicka	8,2	0,0	0,0	2,7	0,0	16,3	13,6	58,2%
28	Nowa Dąbia	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	9,4	9,4	57,7%
29	Nowy Bazanów	0,0	0,0	0,0	2,7	0,0	0,0	2,7	62,6%
30	Nowy Dęblin	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	58,8%
31	Ogonów	20,2	0,0	10,1	0,0	0,0	0,0	0,0	52,7%
32	Oszczywilk	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	4,9	7,3	52,4%
33	Ownia	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	3,8	0,0	58,0%
34	Podwierzbie	8,9	0,0	0,0	3,0	0,0	3,0	8,9	62,2%
35	Potok	14,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,9	58,6%
36	Rososz	2,6	0,0	1,3	6,5	0,0	9,2	14,4	53,2%
37	Sędowice	0,0	0,0	0,0	4,5	0,0	0,0	4,5	55,8%
38	Sierskowola	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	18,8	2,3	60,4%
39	Stara Dąbia	7,7	0,0	0,0	7,7	0,0	7,7	7,7	57,9%
40	Stary Bazanów	0,0	0,0	2,0	4,1	0,0	12,2	12,2	62,4%
41	Swaty	9,2	0,0	1,0	3,1	0,0	6,1	6,1	55,2%
42	Zalesie	0,0	0,0	0,0	3,4	0,0	3,4	3,4	64,2%
43	Zalesie Kolonia	0,0	7,1	0,0	7,1	0,0	35,7	35,7	63,3%
	<b>Gmina</b>	<b>4,4</b>	<b>0,5</b>	<b>0,5</b>	<b>3,7</b>	<b>2,4</b>	<b>10,8</b>	<b>24,1</b>	<b>57,2%</b>

Źródło: opracowanie własne



Tabela 6 Podsumowanie analizy obszarów – sfera techniczna – wartości wskaźników (część A)

Nr	Obszar	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	Ilość wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca	Pomniki przyrody na km2	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Dostępność do usług społecznych	Udogodnienia dla osób ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni publicznej na km2	Poziom obsługi komunikacyjnej
1	Działki	122	2	0,006	0,0	17,9%	2,6	22,9	23,3%
2	Jana Pawła	52	0,0	0,018	0,0	1,5%	1,2	1,6	4,9%
3	Jarmołówka	138	3	0,016	1,2	25,1%	1,1	0,8	0,0
4	Julin	81	0,0	0,021	0,0	22,7%	0,0	0,2	8,9%
5	Karola Wojtyły	63	0,0	0,0	0,0	11,1%	13,9	20,8	0,0
6	Kolonia Swaty	65	0,0	0,034	0,0	2,4%	0,0	0,3	0,0
7	Królewska	50	7	0,030	0,0	44,2%	2,3	0,0	0,0
8	Słowackiego J.	156	6	0,023	0,0	5,9%	0,0	0,0	0,0
9	Słowackiego W.	29	4	0,001	0,0	5,3%	1,2	7,3	0,0
10	Stare Miasto	119	7	0,014	0,3	37,5%	10,9	1,0	8,9%
11	Stawy Karasiówka	51	0,0	0,0	0,0	41,2%	3,4	0,0	0,3%
12	Wojtyły Spółdzielcze	170	3	0,0	0,0	29,4%	5,7	0,0	0,0
13	Bobrowniki	36	0,0	0,034	0,0	27,5%	11,3	0,0	0,3%
14	Brusów	38	0,0	0,041	0,2	0,0%	3,2	0,0	1,2%
15	Budki-Rososz	14	0,0	0,052	0,0	12,2%	0,0	0,0	0,0
16	Chrustne	79	0,0	0,043	0,0	9,9%	4,1	0,0	0,3%
17	Edwardów	9	0,0	0,0	0,0	0,0%	9,2	0,0	0,6%
18	Janisze	-	-	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
19	Kazimierzyn	294	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
20	Kleszczówka	18	0,0	0,026	0,0	32,7%	0,0	0,0	0,3%
21	Krasnoglina	11	-	0,012	1,0	13,2%	3,6	0,0	2,1%
22	Kruków	28	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
23	Lasocin	49	0,0	0,046	0,0	0,0%	3,8	0,0	0,3%
24	Lasoń	-	-	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
25	Leopoldów	40	5	0,034	0,1	29,5%	2,1	0,0	2,5%
26	Moszczanka	52	0,0	0,016	0,0	23,9%	4,8	0,0	8,0%
27	Niwa Babicka	79	0,0	0,085	0,0	11,7%	2,7	0,0	2,5%
28	Nowa Dąbia	83	0,0	0,049	0,0	2,3%	2,4	0,0	0,3%
29	Nowy Bazanów	70	0,0	0,032	0,0	0,0%	2,7	0,0	0,3%
30	Nowy Dęblin	16	0,0	0,013	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
31	Ogonów	10	0,0	0,027	0,0	8,3%	0,0	0,0	0,0
32	Oszczywik	36	0,0	0,014	0,0	0,8%	2,4	0,0	2,1%
33	Ownia	25	8	0,086	0,0	0,0%	1,9	0,0	0,6%
34	Podwierzbie	27	0,0	0,019	0,0	33,6%	3,0	0,0	0,0
35	Potok	44	0,0	0,018	0,0	2,5%	7,3	0,0	4,9%
36	Rososz	39	10	0,033	0,2	32,5%	1,3	0,0	4,0%
37	Sędowice	27	0,0	0,065	0,0	7,3%	4,5	0,0	0,0
38	Sierskowola	35	0,0	0,027	0,0	7,9%	2,3	0,0	5,8%
39	Stara Dąbia	35	0,0	0,135	0,3	7,4%	7,7	0,0	3,4%
40	Stary Bazanów	49	0,0	0,052	0,0	0,0%	8,1	0,0	2,8%
41	Swaty	31	0,0	0,026	0,0	8,8%	2,0	0,0	0,9%
42	Zalesie	61	0,0	0,034	2,8	20,9%	3,4	0,0	5,2%
43	Zalesie Kolonia	43	0,0	0,0	0,3	38,6%	0,0	0,0	5,2%
	<b>Gmina</b>	<b>63</b>	<b>6</b>	<b>0,026</b>	<b>0,1</b>	<b>18,7%</b>	<b>3,9</b>	<b>0,1</b>	<b>100,0%</b>

Źródło: opracowanie własne



Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów – sfera techniczna – wartości wskaźników (część B)

Nr	Obszar	Dostępność komunikacyjna	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Liczba budynków zabytkowych na km <sup>2</sup>	Udział lokali komunalnych w budynkach mieszkalnych	Udział obiektów dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	Udział obiektów użyteczności publicznej dostosowanych w zakresie energooszczędności	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	Liczba budynków mieszkalnych na 1 km <sup>2</sup>
1	Działki	1,6%	1,9%	7,6	0,0	0,0	4,8%	87,1%	447,5
2	Jana Pawła	1,6%	1,5%	0,0	0,0	0,0	10,0%	62,2%	209,8
3	Jarmołówka	0,0	3,8%	1,6	0,01	9,1%	9,1%	62,8%	127,3
4	Julin	6,3%	15,8%	0,0	0,0	0,0	0,0	8,0%	44,1
5	Karola Wojtyły	0,0	-	0,0	2,67	43,3%	20,0%	76,7%	186,9
6	Kolonia Swaty	0,0	6,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3%	40,4
7	Królewska	3,2%	19,4%	0,3	0,0	20,0%	20,0%	51,6%	55,7
8	Słowackiego J.	0,0	10,1%	0,0	0,0	0,0	0,0	63,0%	386,5
9	Słowackiego W.	0,0	3,5%	0,0	0,23	8,3%	0,0	61,7%	138,1
10	Stare Miasto	6,3%	15,7%	2,8	0,13	35,6%	4,4%	51,8%	87,3
11	Stawy Karasiówka	1,6%	19,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2%	30,9
12	Wojtyły Spółdzielcze	0,0	-	15,9	0,0	10,5%	10,5%	72,4%	270,5
13	Bobrowniki	1,6%	52,7%	0,8	0,0	66,7%	0,0	79,2%	34,6
14	Brusów	3,2%	19,1%	0,0	0,0	0,0	0,0	67,2%	24,7
15	Budki-Rososz	1,6%	22,1%	0,0	0,0	0,0	0,0	53,7%	24,9
16	Chrustne	4,8%	19,1%	0,0	0,0	0,0	0,0	76,8%	19,6
17	Edwardów	1,6%	7,6%	0,0	0,0	0,0	0,0	81,3%	16,4
18	Janisze	0,0	20,9%	0,0	0,0	-	-	68,8%	14,1
19	Kazimierzyn	1,6%	2,6%	0,0	0,0	-	-	0,0%	16,1
20	Kleszczówka	1,6%	71,9%	0,0	0,0	0,0	0,0	63,0%	29,6
21	Krasnoglina	1,6%	26,4%	0,0	0,0	0,0	0,0	81,8%	87,6
22	Kruków	0,0	16,3%	0,0	0,0	-	-	0,0%	83,2
23	Lasocin	3,2%	-	0,0	0,0	0,0	0,0	67,5%	46,8
24	Lasoń	0,0	78,3%	0,7	0,0	0,0	-	73,3%	6,5
25	Leopoldów	7,9%	52,6%	0,2	0,0	33,3%	0,0	49,1%	28,8
26	Moszczanka	7,9%	21,3%	0,3	0,00	12,5%	12,5%	49,1%	58,2
27	Niwa Babicka	4,8%	11,4%	0,2	0,0	0,0	0,0	56,2%	20,8
28	Nowa Dąbia	1,6%	3,5%	0,2	0,0	0,0	0,0	66,0%	27,5
29	Nowy Bazanów	1,6%	48,3%	0,0	0,0	0,0	0,0	89,7%	20,5
30	Nowy Dęblin	3,2%	39,4%	0,0	0,0	-	-	82,1%	62,5
31	Ogonów	0,0	16,8%	0,0	0,0	-	-	60,0%	22,0
32	Oszczywik	1,6%	23,1%	0,0	0,0	0,0	0,0	54,1%	22,1
33	Ownia	1,6%	6,3%	0,0	0,0	33,3%	0,0	82,8%	15,2
34	Podwierzbie	0,0	25,0%	0,4	0,0	-	-	74,6%	25,5
35	Potok	1,6%	12,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	88,1%	18,8
36	Rososz	3,2%	15,5%	0,3	0,0	50,0%	50,0%	70,7%	41,6
37	Sędowice	1,6%	20,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	64,7%	27,3
38	Sierskowola	4,8%	15,6%	0,0	0,0	0,0	0,0	59,7%	32,4
39	Stara Dąbia	3,2%	0,5%	0,0	0,0	100,0%	100,0%	54,4%	22,9
40	Stary Bazanów	4,8%	4,2%	0,0	0,0	33,3%	16,7%	74,4%	25,3
41	Swaty	4,8%	19,2%	0,0	0,00	25,0%	25,0%	66,9%	23,2
42	Zalesie	1,6%	35,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	45,8%	25,4
43	Zalesie Kolonia	3,2%	12,6%	0,6	0,0	-	-	82,2%	14,1
	<b>Gmina</b>	<b>100,0%</b>	<b>23,8%</b>	<b>0,3</b>	<b>0,02</b>	<b>19,4%</b>	<b>8,1%</b>	<b>58,8%</b>	<b>36,2</b>

Źródło: opracowanie własne

#### 4.5 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, za obszar zdegradowany uznaje się obszar, w którym poza występującym stanem kryzysowym w sferze społecznej, występują również negatywne zjawiska w co najmniej jednej z pozostałych sfer – gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

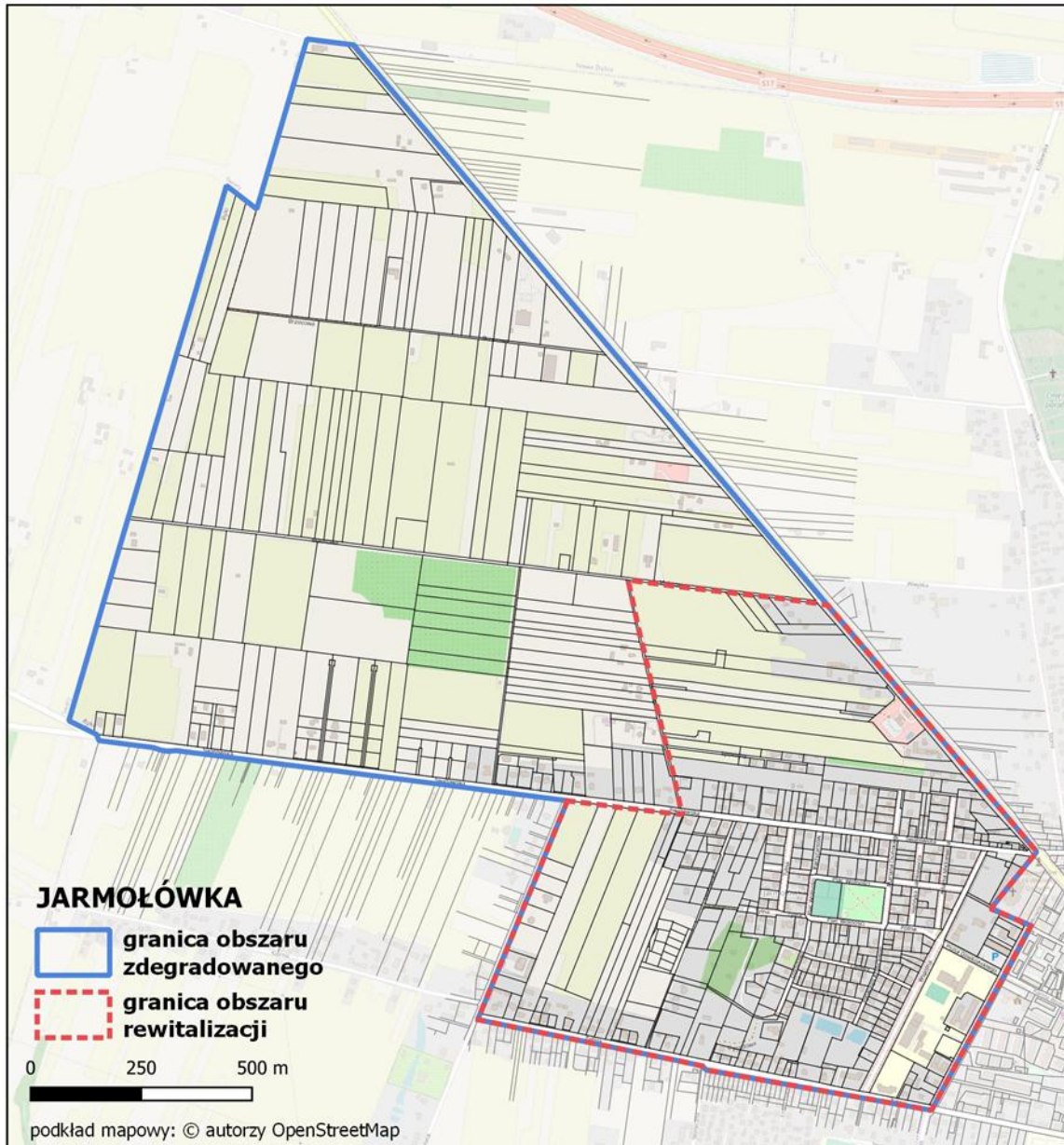
Kluczową rolę w delimitacji obszaru zdegradowanego odgrywają negatywne zjawiska występujące w sferze społecznej. Dodatkowo, w trakcie delimitacji obszaru zdegradowanego, pod uwagę wzięto oceny w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Przeprowadzenie analizy również pod kątem wymienionych sfer ujawnia i wskazuje problemy, jakimi dotknięte są poszczególne części gminy Ryki. Analiza czynników potwierdziła, że wysokim poziomem zdegradowania charakteryzują się te obszary, które dotknięte są problemami społecznymi, co oznacza konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych na każdej płaszczyźnie, by proces rewitalizacji był skuteczny i efektywny. Wskaźniki z zakresu sfery przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej i środowiskowej wskazują, że w odniesieniu do obszarów porównawczych, obszar zdegradowany mieści się w granicach podobszarów: nr 3 Jarmołówka (obszar miejski), nr 7 Królewska (obszar miejski), nr 10 Stare Miasto (obszar miejski), nr 21 Krasnoglina (obszar wiejski). Na tych obszarach odnotowano najwyższy poziom wskaźnika degradacji społecznej oraz tych czynników w wymiarze techniczno-gospodarczo-środowiskowym, które decydują o uznaniu danego obszaru za zdegradowany.

Tabela 8 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

Obszar	Ludność [os.]	% Ludności	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni
Podobszar Jarmołówka	892	4,41%	257	1,59%
Podobszar Królewska	863	4,27%	605	3,74%
Podobszar Stare Miasto	1 740	8,61%	611	3,78%
Podobszar Krasnoglina	278	1,38%	104	0,64%
<b>Obszar zdegradowany</b>	<b>3 773</b>	<b>18,67%</b>	<b>1 576,19</b>	<b>9,7%</b>
Podobszar Jarmołówka	767	3,8%	93,7	0,58%
Podobszar Królewska	716	3,5%	286,65	1,8%
Podobszar Stare Miasto	1 357	6,7%	250,44	1,55%
Podobszar Krasnoglina	278	1,4%	103,88	0,64%
<b>Obszar rewitalizacji</b>	<b>3 119</b>	<b>15,43%</b>	<b>734,69</b>	<b>4,5%</b>

Źródło: opracowanie własne

Mapa 3 Podobszar rewitalizacji Jarmołówka



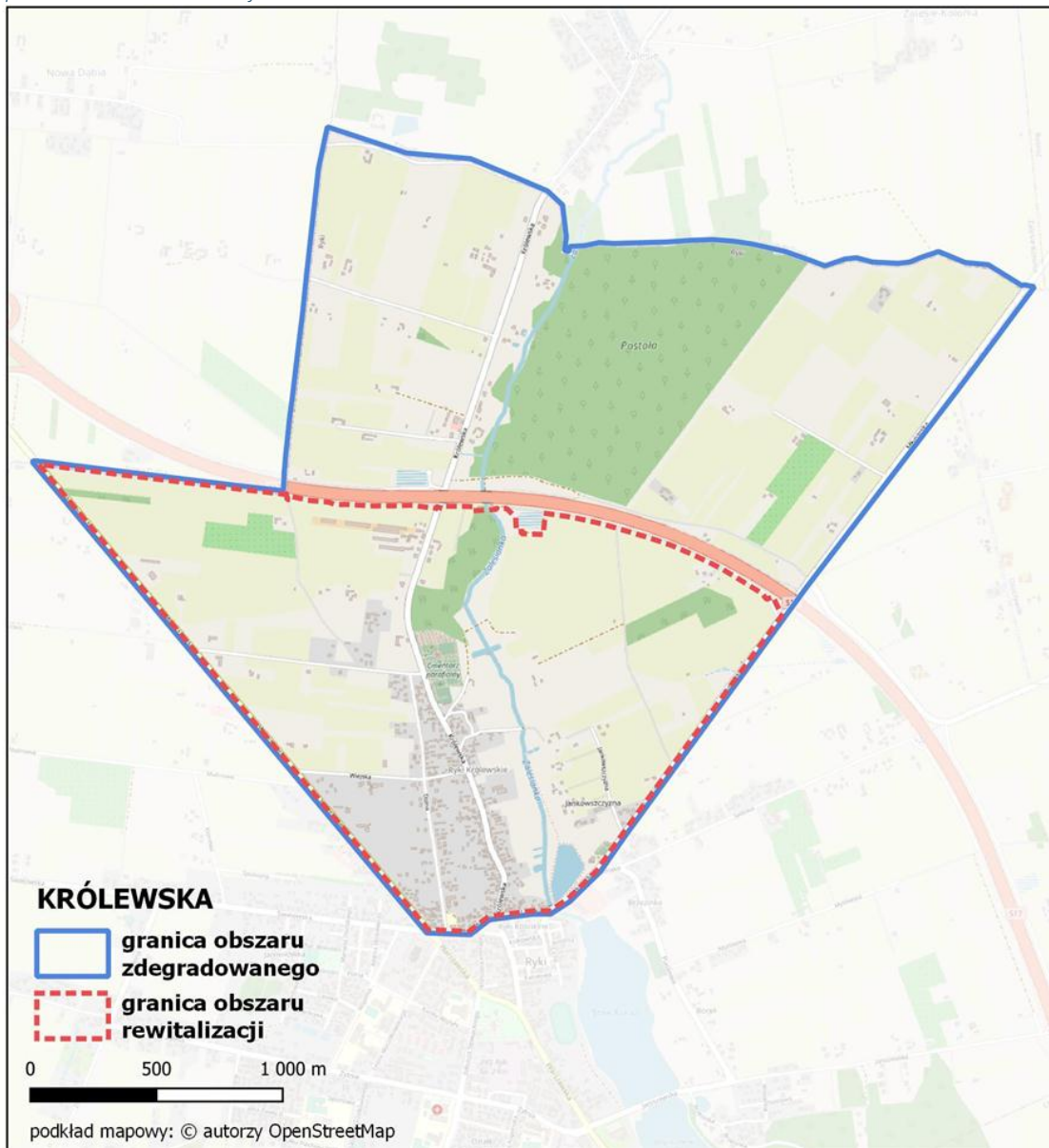
Źródło: opracowanie własne

**Podobszar rewitalizacji Jarmołówka** – obszar wydzielony w ramach sołectwa położonego w mieście Ryki. W obszarze sołectwa zlokalizowany jest park przy ul. Plac Wolności z pomnikiem przyrody „Dąb Wolności” oraz przy ul. Wspólnej – „Jan”, wpisane do centralnego rejestru form ochrony przyrody. Na obszarze znajdują się boisko oraz plac zabaw, które są miejscem spotkań mieszkańców i organizacji imprez integracyjnych, jednak wymagają pilnej przebudowy. Teren parku oraz boiska stanowią własność Gminy Ryki jako właściciela samoistnego. Sołectwo jest obszarem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, z miejscami prowadzenia działalności gospodarczych. W obszarze sołectwa zlokalizowany jest Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy, do którego uczęszczają wychowankowie z niepełnosprawnością sprzężoną i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.

Podobszar rewitalizacji nr 3 Jarmołówka o powierzchni 93,7 ha stanowi 0,58% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 767 osób, co stanowi 3,8% ludności gminy Ryki.

Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza w zakresie przestępczości oraz znacznej liczby zdarzeń drogowych) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Mapa 4 Podobszar rewitalizacji Królewska



Źródło: opracowanie własne

**Podobszar rewitalizacji Królewska** – obszar wydzielony w ramach sołectwa położonego w mieście Ryki. Jest to teren zabudowy jednorodzinnej, w części wykorzystywany rolniczo. W tym obszarze zlokalizowany jest zabytkowy cmentarz. Charakterystyczny na obszarze jest również zabytkowy Dom Młynarza położony przy ul. Młynarskiej, w tej chwili niewykorzystany. Docelowo planowane jest

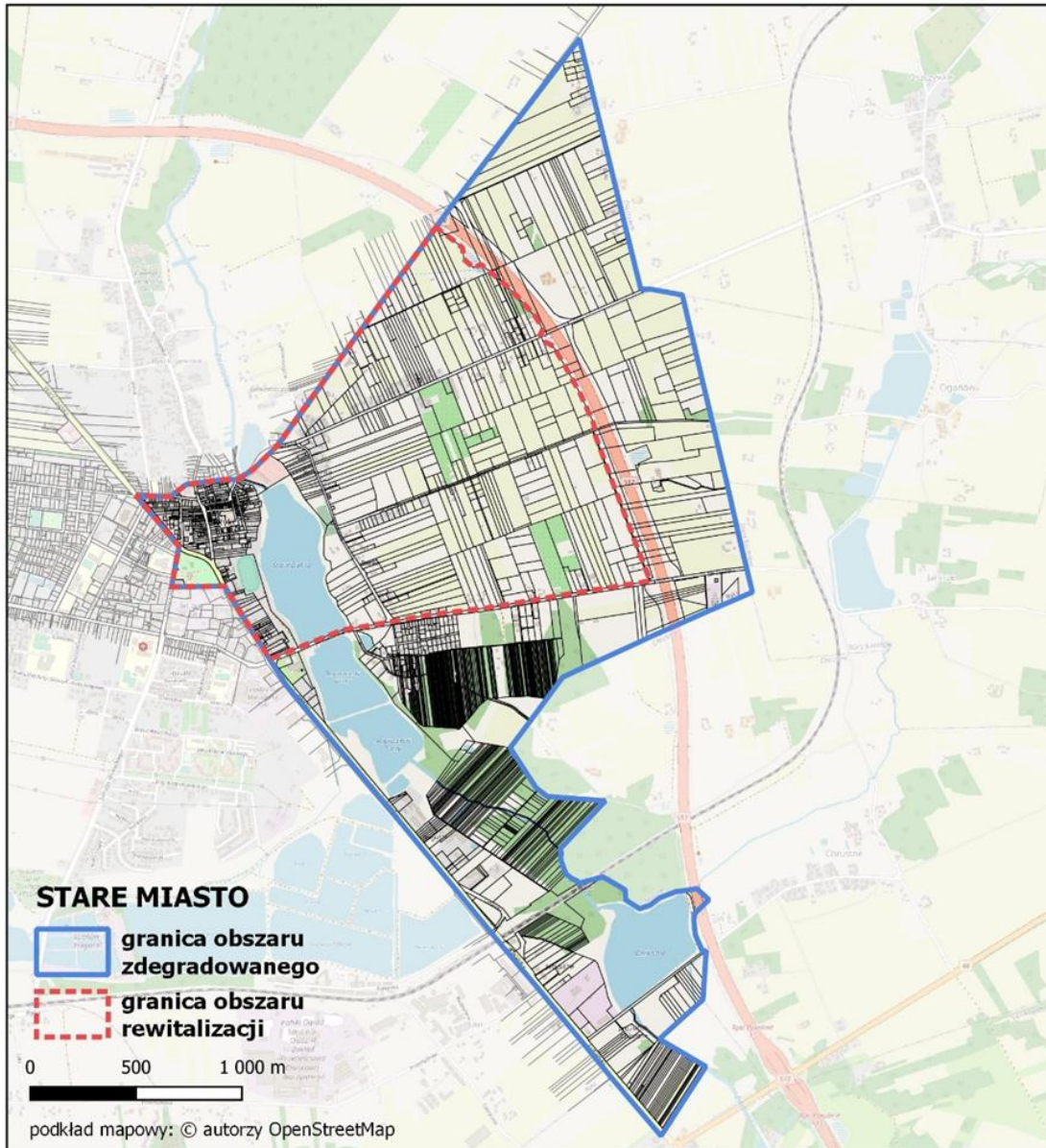
zagospodarowanie obiektu na cele kulturowe(wpisany do rejestru zabytków). Zlokalizowane są tutaj także: Komenda Powiatowa Policji, Ośrodek Zdrowia, działalności gospodarcze w zakresie handlu i usług. Miejscem charakterystycznym jest Staw Skalski, który stanowi miejsce wypoczynku dla mieszkańców gminy, jak również łowisko dla wędkarzy. Odbywają się w tym miejscu coroczne zawody wędkarskie.

**Podobszar rewitalizacji nr 7 Królewska o powierzchni 286,65 ha stanowi 1,8% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 716 osób, co stanowi 3,5% liczby ludności gminy Ryki.**

Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza w zakresie przestępczości oraz znacznej liczby zdarzeń drogowych) i współwystępujących problemów w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Ponadto obszar charakteryzuje się wysoką wrażliwością związaną z lokalizacją w strefie zagrożenia hałasem drogowym.



Mapa 5 Podobszar rewitalizacji Stare Miasto



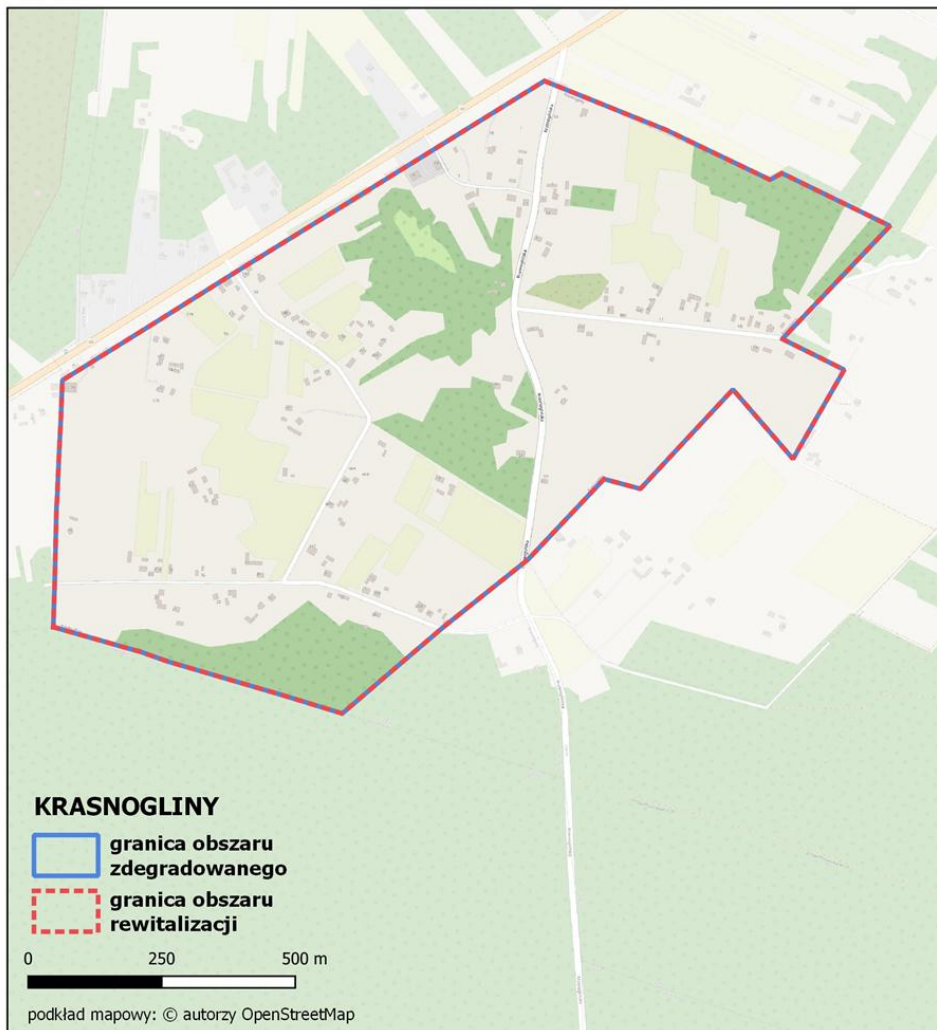
Źródło: opracowanie własne

**Podobszar rewitalizacji Stare Miasto** – obszar wydzielony w ramach sołectwa położonego w mieście Ryki, obejmujący najstarszą część miasta Ryki. Wzdłuż ul. Poniatowskiego zlokalizowana jest duża liczba punktów handlowych. W obszarze znajdują się instytucje tj. Sąd Rejonowy, Powiatowy Urząd Pracy, PT KRUS, Biuro Terenowe ZUS Ryki. Działa Pracownia Orange (miejsce spotkań, integracji, kursów, warsztatów, wydarzeń, strefa rozwijania kompetencji cyfrowych). W obszarze sołectwa zlokalizowane są duże zbiorniki wodne, które gmina chce zagospodarować na cele rekreacyjne jako miejsce do spędzania wolnego czasu dla mieszkańców całego miasta i gminy. Występuje tutaj także teren tzw. harcówki, zlokalizowany na nabrzeżu stawów przy ul. Piaskowej, gdzie docelowo planowane jest stworzenie miejsca dla turystów, tj. bazy noclegowej z polem namiotowym/kempingowym. Budynek ma zostać zagospodarowany na cele konferencyjne, gastronomiczne. W obszarze sołectwa znajduje się także stadion miejski wymagający przebudowy wraz z budową skateparku i boisk sportowych.

Podobszar rewitalizacji nr 10 Stare Miasto ma powierzchnię 250,44ha, co stanowi 1,55% powierzchni gminy, a liczba mieszkańców podobszaru wynosi 1 357, co stanowi 6,7% liczby ludności gminy Ryki.

Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza w zakresie świadczeń pomocy społecznej, liczby przestępstw oraz zdarzeń drogowych) i współwystępujących problemów w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Mapa 6 Podobszar rewitalizacji Krasnogliny



Źródło: opracowanie własne

**Podobszar rewitalizacji Krasnogliny** - obszar wydzielony w ramach granic sołectwa położonego na obszarze wiejskim gminy. Obszar rolniczy. Zlokalizowana tu jest świetlica wiejska, której działalność finansowana jest ze środków Funduszu Sołectkiego. Stanowi miejsce integracji społeczności lokalnej. Obszar, przez który przebiega szlak rowerowy: Pętla czerwona Ryki-Sędowice-Sarny.

Podobszar rewitalizacji nr 21 Krasnogliny o powierzchni 103,88 ha stanowi 0,64% powierzchni gminy i jest zamieszkały przez 278 osób stanowiących 1,4 % ludności gminy Ryki.

Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza w zakresie intensywności korzystania pomocy społecznej oraz niskiej aktywności społecznej) i współwystępujących problemów w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

**łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 734,69 ha (4,5% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 3 119 osób (15,43% mieszkańców).** Oznacza to, że wytyczony obszar spełnia wymagania zawarte w ustawie odnośnie do obszaru oraz liczby ludności.

## 5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji (Dz.U 2021, poz. 485 z późn. zm.) gminny program rewitalizacji powinien zawierać „szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”. Niniejszy rozdział jest odpowiedzią na wskazane oczekiwanie.

Szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji przeprowadzono w oparciu o zgromadzone dane zastane (jakościowe i ilościowe), wyniki ankiet przeprowadzonych we współpracy ze społecznością lokalną, spacery studyjne i spotkania warsztatowe poświęcone problemom obszaru rewitalizacji. Zaprezentowana analiza jest zatem wypadkową zastosowanych, zróżnicowanych technik badawczych, które umożliwiły zdiagnozowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji oraz zidentyfikowanie lokalnych potencjałów.

Analizowany obszar rewitalizacji został wyznaczony decyzją Rady Miejskiej w Rykach z dnia 12 grudnia 2022 roku (uchwała Nr LXXIV/476/2022 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryki) oraz ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego dnia 30.12.2022. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego poz. 7131).

Obszar rewitalizacji składa się z czterech podobszarów:

- Podobszar Jarmołówka,
- Podobszar Królewska,
- Podobszar Stare Miasto,
- Podobszar Krasnoglina.

### Obszar rewitalizacji – Miasto Ryki i obszar wiejski

Historia gminy Ryki sięga XV wieku, kiedy to stanowiła wieś królewska. XVIII wiek przyniósł znaczne zmiany w funkcjonowaniu wsi, ponieważ uzyskała ona prawa miejskie (1782 r.). W czasie rozbiorów Ryki należały do zaboru austriackiego w Galicji Zachodniej, a po Kongresie Wiedeńskim (1815 r.) weszły w skład Królestwa Polskiego w zaborze rosyjskim. Istotnym faktem dla rozwoju gminy była sprzedaż dóbr



rządowych hrabiemu Janowi Jezierskiemu. W latach 1836-43 założył on 31 stawów hodowlanych, uruchomił młyny i tartak. Dzięki gospodarstwu rybnemu Ryki aż do końca lat 20 XX wieku nazywano „stolicą karpia”. Położenie gminy przy strategicznym szlaku łączącym Warszawę z Lublinem, a także otwarcie Kolei Nadwiślańskiej (1876 r.) wpłynęło na intensywny rozwój gospodarczy miasta. Okres II wojny światowej zatrzymał procesy rozwojowe, już we wrześniu 1939 roku Ryki zostały wcielone do Generalnego Gubernatorstwa. W 1940 roku w Rykach zostało utworzone getto, gromadząc około 3,5 tysiąca Żydów (w 1866 roku blisko połowę mieszkańców Ryk stanowili Żydzi). W 1942 w wyniku likwidacji getta wywieziono ludność do obozów w Sobiborze i Treblince. Powojennym impulsem rozwojowym dla Ryk stało się w 1956 roku utworzenie powiatu, przynależnego do województwa warszawskiego. Wkrótce po tym fakcie powstał szpital, sieć oświatowa, uruchomione zostały zakłady mleczarskie i wytwórnia pasz. W 1976 powstała przetwórnia warzyw i owoców Hortex, był to największy tego typu zakład w kraju. Inwestycja ta wywarła znaczny wpływ na rozwój rolniczy gminy. Do dziś w Rykach działa duży zakład przetwórczy: KAMPOL -FRUIT Sp. z o.o. z siedzibą w Białej Rawskiej oraz jeden z większych w Polsce producent serów – Spółdzielnia Mleczarska Ryki.

Współcześnie gmina Ryki ma charakter rolniczy i handlowo-usługowy. Sektor rolniczy rozwija się głównie na terenach wiejskich, natomiast handel i usługi to domena miasta. Na terenie gminy funkcjonują zakłady związane z przetwórstwem rolno-spożywczym (przetwórstwo owoców i warzyw, spółdzielnia mleczarska). W tym miejscu warto nadmienić, że w 2021 roku blisko połowa aktywnych zawodowo mieszkańców (47,2%) zatrudnionych była w sektorze rolniczym<sup>1</sup>. Ponadto rozwija się przemysł – produkcja urządzeń chłodniczych, klimatyzacji czy drzwi antywłamaniowych. Niewątpliwym atutem gminy jest jej korzystne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych, w szczególności trasy ekspresowej S17 łączącej Warszawę, Lublin i Hrebenne, która stanowi główną oś transportową w województwie lubelskim. Ten kapitał pozytywnie wpływa na możliwości rozwojowe gminy.

Podstawowe funkcje miasta i gminy Ryki są następujące:

- administracyjne:
  - siedziba Urzędu Miejskiego w Rykach;
  - siedziba Starostwa Powiatowego w Rykach;
- gospodarcze:
  - rolnictwo specjalizujące się w uprawach ogrodnich (truskawki, maliny, porzeczki, wiśnie oraz warzywa);
  - przemysł (do największych zakładów na obszarze gminy można zaliczyć: KAMPOL -FRUIT Sp. z o.o. z siedzibą w Białej Rawskiej, Spółdzielnia Mleczarska Ryki, Juwent s.c. -

---

<sup>1</sup> [https://www.polskawliczbach.pl/gmina\\_Ryki#rynek-pracy](https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ryki#rynek-pracy)

produkcja urządzeń klimatyzacyjnych i wentylacyjnych, Juwent sp. z o.o. produkcja drzwi antywłamaniowych oraz drobna wytwórczość na bazie surowców lokalnych;

– usługowe:

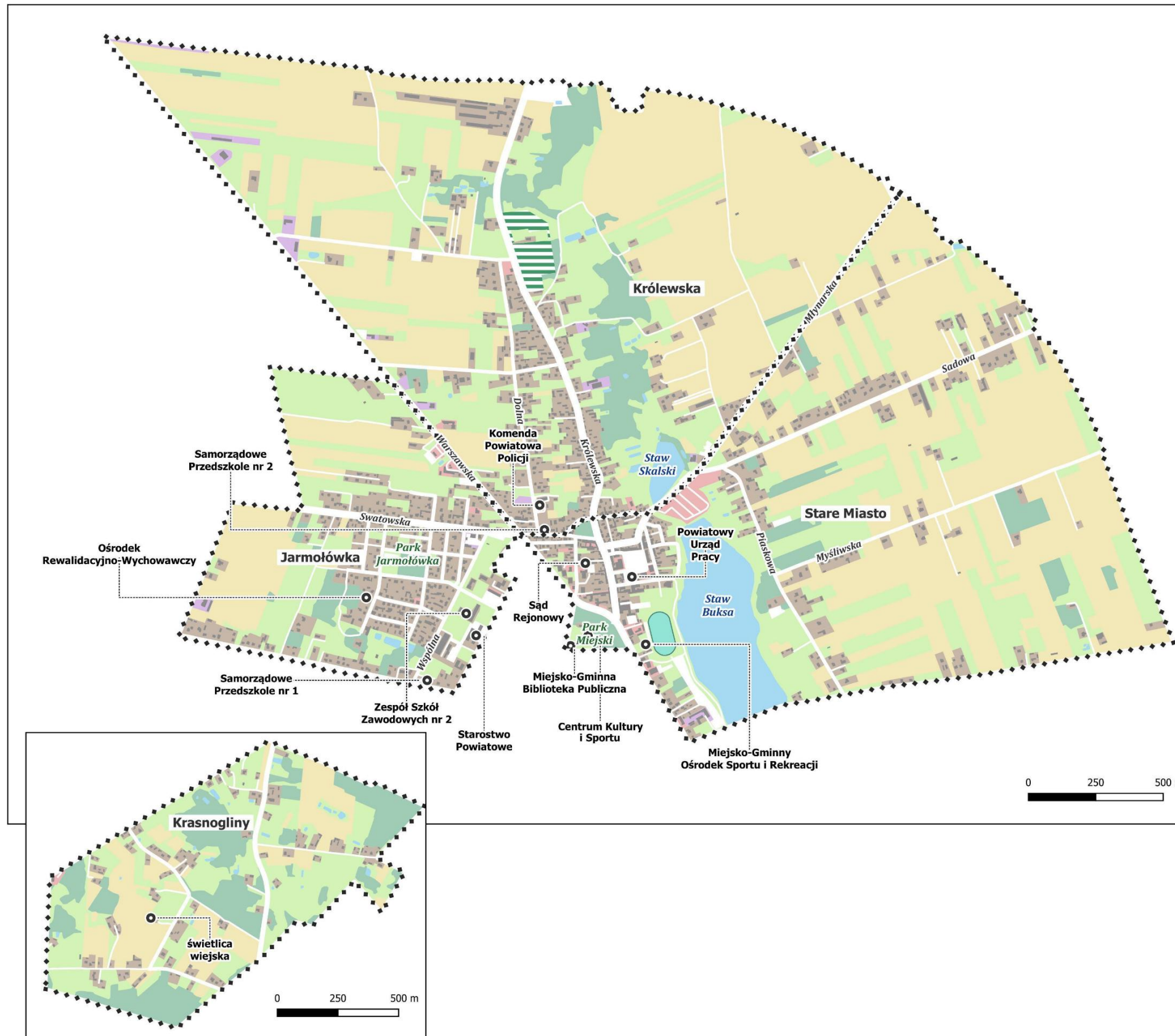
- obsługa tranzytowego ruchu na trasie Warszawa-Lublin;
- ponadlokalna obsługa zespołu sąsiednich gmin (dawnego i obecnego powiatu Ryki);
- lokalna obsługa mieszkańców miasta i gminy (funkcja mieszkaniowa, handlu, usług bytowych, oświaty, służby zdrowia, kultury, wypoczynku codziennego)<sup>2</sup>.

Głównymi przesłankami delimitacji obszaru rewitalizacji były niepokojące wartości wskaźników dotyczących sfery społecznej oraz obserwowalne negatywne zjawiska społeczne występujące na obszarze. Ponadto wskazany do rewitalizacji obszar składa się z istotnych dla rozwoju elementów, w szczególności obiektów dających możliwości integracji społeczności lokalnej, rozwoju gospodarczego i turystycznego. Obszar ten jest swoistym rdzeniem gminy posiadającym znaczny potencjał oddziaływania, poprzez skumulowanie pełnionych funkcji – administracyjnych, społecznych, mieszkaniowych i gospodarczych.

Mapa załączona poniżej przedstawia ważniejsze instytucje, obiekty oraz szlaki komunikacyjne na obszarze rewitalizacji w gminie Ryki.

---

<sup>2</sup> V Zmiana Studium, przyjęta Uchwałą Nr XLIX/298/2021 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 23 lipca 2021 r.



- ważniejsze instytucje
  - ◌ granica obszaru rewitalizacji
  - budynki
  - stadion
- użytkowanie terenu\*:
- zabudowa mieszkaniowa
  - zabudowa handlowo-usługowa
  - zabudowa przemysłowo-składowa
  - grunty orne, plantacje, sady
  - roślinność trawiasta, zarośla
  - lasy i zadrzewienia
  - wody powierzchniowe
  - cmentarz

\*wg Bazy Danych Obiektów Topograficznych

### Podobszary rewitalizacji – część miejska

Zgodnie z podziałem administracyjnym ujętym w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała Rady Miejskiej w Rykach Nr XLIX/298/2021 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 23 lipca 2021 r.) w sieć osadniczą gminy Ryki włączone są 32 jednostki osadnicze o zróżnicowanym charakterze. Do najbardziej ludnych jednostek należą części miejskie (12 jednostek), które zamieszkuje 9 466 mieszkańców, natomiast sołectwa wiejskie zamieszkane są łącznie przez 10 745 osób. Analizowany obszar składa się z 3 sołectw miejskich: Jarmołówka, Stare Miasto, Królewska, które zamieszkuje łącznie 2 840 osób.

### Sfera społeczna

W latach 2017 – 2021 liczba ludności zamieszkująca obszar miejski gminy Ryki zmniejszyła się o około 6%<sup>3</sup>, co może świadczyć o stopniowym wyludnianiu się tego obszaru. Depopulacja obszaru może prowadzić do utraty funkcji społeczno-gospodarczych obszaru.

Kluczową grupą interesariuszy procesu rewitalizacji, są osoby w trudnej sytuacji życiowej oraz borykające się z problemami społecznymi. W 2021 liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na analizowanym obszarze wyniosła 45 osób co stanowi ponad 10% ogólnej liczby osób pobierających świadczenia. Najwyższe wskaźniki liczby osób pobierających świadczenia na 1000 mieszkańców odnotowano w sołectwie miejskim Królewska i wyniósł on blisko 24 osoby (przy średniej gminnej wynoszącej 21,2). Miejską część obszaru rewitalizacji zamieszkuje również 13% ogólnej liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność. Najwięcej osób w trudnej sytuacji życiowej ze względu na niepełnosprawność zamieszkuje sołectwa miejskie Królewska (wartość wskaźnika na 1000 mieszkańców 11,17) oraz Stare Miasto (wartość wskaźnika na 1000 mieszkańców 8,84). Można zauważyć, że skala zjawiska dotycząca osób korzystających z pomocy społecznej i osób ze szczególnymi potrzebami jest stosunkowo wysoka, co wymaga prowadzenia działań aktywizujących i włączających te grupy osób w życie społeczne. Ponadto z punktu widzenia przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, istotne jest prowadzenie działań mających na celu likwidację barier architektoniczno-urbanistycznych na obszarze rewitalizacji. Teren ten z uwagi na pełnione funkcje, jego rolę w mieście oraz obecność wielu obiektów użyteczności publicznej wykazuje potrzeby w zakresie dostosowania obiektów do osób ze szczególnymi potrzebami.

Ponadto obserwuje się tu także zwiększoną liczbę osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa, zwiększoną liczbę rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny czy też zwiększoną liczbę dzieci korzystających z dożywiania. Wskazane problemy mogą być pochodną między innymi złej sytuacji

---

<sup>3</sup> Dane GUS – dotyczą całego obszaru miejskiego

materialnej rodzin. Jak wskazano w diagnozie delimitacyjnej część miejska obszaru rewitalizacji boryka się z problemem ponadnormatywnego poziomu bezrobocia, a przeprowadzone badania ankietowe (opisane szczegółowo w dalszej części rozdziału) potwierdzają, że możliwość znalezienia atrakcyjnego zatrudnienia czy też podniesienie swoich kompetencji zawodowych jest bardzo trudne ze względu na ograniczony rynek pracy.

Widocznym negatywnym zjawiskiem dotyczącym obszar jest spadek aktywności kulturalnej mieszkańców. Do takiego stanu rzeczy najpewniej przyczyniła się pandemia Covid-19, jednak spadek liczby imprez o 27%, a ich uczestników o ponad 90% wskazuje na konieczność podjęcia działań aktywizujących społeczność lokalną. Wskaźnikiem obrazującym spadek aktywności kulturalnej jest również liczba czytelników bibliotek – wartość wskaźnika czytelników na 1000 ludności w latach 2017-2021 spadła o 14%.

Tabela 9 Imprezy, uczestnicy imprez kulturalnych oraz czytelnicy bibliotek w latach 2017-2021 (Ryki – obszar miejski)

	2017	2018	2019	2020	2021	dynamika 2017-2021
imprezy	107	113	172	88	78	-27%
uczestnicy imprez	20 590	14 390	16 034	11730	1 521	-93%
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	220	222	217	179	189	-14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

### Sfera gospodarcza

Jak wspomniano, miejska część obszaru rewitalizacji obejmuje 3 sołectwa miejskie stanowiące ścisłe centrum miasta<sup>4</sup>. Stąd też liczba prowadzonych na obszarze działalności gospodarczych jest stosunkowo wysoka i przekracza 100 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców (w szczególności w Jarmołówce i Starym Mieście), przy średniej wartości dla gminy na poziomie 62,7.

### Sfera techniczna

Na obszarze zauważa się degradację techniczną obiektów budowlanych. Ze względu na brak zastosowanych rozwiązań w zakresie energooszczędności oraz zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami infrastruktura generuje znaczne koszty utrzymania oraz nie może być w pełni wykorzystana. Przykładem tego typu obiektów są budynki komunalne zlokalizowane na obszarze Starego Miasta (a także budynek Hufca ZHP czy Dom Młynarza), wymagające modernizacji w związku z dostępnością oraz działań prowadzących do zmniejszenia energochłonności obiektów. W części miejskiej obszaru rewitalizacji odnotowuje się zwiększoną liczbę obiektów zabytkowych – w szczególności w sołectwie miejskim Królewska oraz Jarmołówka. Niektóre z obiektów takie jak Dom

<sup>4</sup> Por. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała NR XLIX/298/2021 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 23 lipca 2021 r.)

Młynarza (obiekt z 1913 roku) ze względu na swój zły stan techniczny nie mogą być dziś użytkowane i popadają w dalszą ruinę, choć mogłyby pełnić funkcje społeczne czy turystyczne. Przy pracach modernizacyjnych należy pamiętać, iż obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków wymagają odrębnych uzgodnień.

### Sfera środowiskowa

W zakresie sfery środowiskowej identyfikuje się stan kryzysowy związany z nadmiernym obciążeniem obszaru hałasem. Źródłem hałasu są przede wszystkim ruchliwe drogi przebiegające przez obszar rewitalizacji – ul. Warszawska, ul. Swatowska, ul. Poniatowskiego, ul. Słowackiego. Ze względu na gęstą zabudowę, nagromadzenie funkcji obszaru (mieszkaniowej, handlowej, administracyjnej), gęstą sieć dróg obszar ten jest szczególnie narażony na występowanie ponadnormatywnego hałasu. Ponad 20% nieruchomości części miejskiej znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym (przy średniej gminnej wynoszącej 18,7%). W wyniku wzmożonego ruchu samochodowego, a także zagęszczenia zabudowy odnotowuje się tu niższą jakość powietrza.

Dodatkowo na obszarze zidentyfikowano występowanie pomników przyrody, które należy traktować zarówno jak atut, jak i deficyt obszaru. Pomniki przyrody mogą budować atrakcyjność turystyczną obszaru, będąc najczęściej unikatowymi przedstawicielami gatunków flory. Z drugiej strony występowanie pomników przyrody może ograniczać możliwości inwestycyjne i wymagać dodatkowych nakładów finansowych na zapewnienie odpowiedniego zabezpieczenia podczas prowadzonych działań.

### Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Analiza sfery funkcjonalno-przestrzennej obszaru miasta Ryki wskazuje na występowanie kilku problemów.

Po pierwsze, istnieje niedobór terenów zielonych (wartość udziału terenów zielonych w analizowanych jednostkach nie przekracza 8,5% przy średniej wartości dla gminy na poziomie 23,8%), co może prowadzić do obniżenia jakości życia mieszkańców i braku miejsc do rekreacji. Rozwiązaniem mogłaby być poprawa jakości istniejących terenów zielonych, aby stały się bardziej atrakcyjne dla mieszkańców.



Zdjęcie 1 Park Jarmołówka



Źródło: archiwum własne - spacer studyjny, marzec 2023

Po drugie, brak przystanków komunikacyjnych na obszarze Stare Miasto świadczy o organicznej dostępności transportu publicznego.

Po trzecie, nie wszystkie budynki użyteczności publicznej są dostosowane do potrzeb osób o ograniczonej sprawności. Należy zwrócić uwagę na ten problem i podjąć kroki w celu dostosowania budynków, aby stały się bardziej dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w kontekście stosunkowo wysokiej liczby beneficjentów pobierających świadczenia z powodu niepełnosprawności.

Zdjęcie 2 Okolice stawu Buksa



Źródło: archiwum własne - spacer studyjny, marzec 2023



Tabela 10 Obszar rewitalizacji – część miejska w liczbach

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Jarmołówka	Stare Miasto	Królewska
Liczba mieszkańców	20 211	767	1 357	716
Udział liczby mieszkańców w liczbie mieszkańców ogółem	100%	3,8%	6,7%	3,5
Powierzchnia [ha]	16 176	93,7	250,44	286,65
Udział w powierzchni gminy	100%	0,58%	1,55%	1,8%
Liczba beneficjentów korzystających ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej ogółem	21,2	9,13	15,48	23,74
Liczba osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa ogółem	7,8	2,61	9,58	0,00
Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta w liczbie rodzin ogółem	0,5	1,30	-	-
Liczba osób pobierających świadczenia z powodu niepełnosprawności ogółem	7,5	-	8,84	11,17
Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców	4,4	-	-	13,97
Udział obiektów dostosowanych do osób ze szczególnymi	19,9%	9,1%	16,6%	20%

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Jarmołówka	Stare Miasto	Królewska
potrzebami w liczbie obiektów użyteczności publicznej ogółem				
Liczba budynków zabytkowych na km <sup>2</sup>	0,3	1,6	2,8	0,3
Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	23,8%	5,7%	5,0%	8,5%
Dostępność komunikacyjna wyrażona udziałem liczby przystanków komunikacyjnych w liczbie przystanków ogółem	100%	0%	1,6%	0%
Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	18,7%	22,4%	45,5%	47,0%
Przeważająca wartość PM10	21,5	22,0	22,0	22,0
Przeważająca wartość PM2.5	12,8	13,7	13,7	13,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Ryki, baza danych obiektów fizycznych, baza danych obiektów topograficznych

Tabela 11 Analiza SWOT – podobszar Jarmołówka, Stare Miasto, Królewska

Mocne strony	Słabe strony
Wysoka liczba podmiotów gospodarczych	Spadek aktywności kulturalnej
Występowanie pomników przyrody	Stosunkowo wysoka liczba beneficjentów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
Potencjał obszaru jako „centrum”	Niski poziom obsługi komunikacyjnej
Występowanie obiektów o znacznym potencjale turystycznym (budynek Hufca ZHP, Dom Młynarza)	Niedobór i niska jakość terenów zielonych
Obecność tras i szlaków rowerowych	Zły stan techniczny budynków komunalnych
Występowanie zbiorników wodnych dających możliwość zaspokojenia potrzeb sportu i rekreacji	Rynek pracy dający ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia
Bogate dziedzictwo kulturowe związane z kulturą żydowską	Niedostateczny rozwój infrastruktury rowerowej
Szanse	Zagrożenia
Uwolnienie potencjału obszaru dzięki działaniom rewitalizacyjnym	Zmieniająca się dynamicznie struktura problemów społecznych, będących pochodną starzenia się społeczeństwa (odpływ migracyjny młodych)
Współpraca w ramach partnerstw lokalnych i regionalnych	Problemy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację inwestycji
Wykorzystanie potencjału turystycznego do rozwoju gminy i jej promocji	Pogłębiający się kryzys gospodarczy i wzrastające ceny energii
Wzrost dostępności środków zewnętrznych	Niestabilna polityka państwa, częste zmiany w systemie prawnym, reformy podatkowe
Pozyskanie inwestorów i partnerów na rzecz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	

Źródło: opracowanie własne

### Podobszar rewitalizacji – część wiejska

Podobszar rewitalizacji Krasnogliny	
liczba mieszkańców	278
udział mieszkańców	1,4% w ogólnej liczbie mieszkańców gminy
powierzchnia [ha]	103,88
udział w powierzchni gminy	0,64%

Podobszar rewitalizacji Krasnogliny - obszar wydzielony w ramach granic sołectwa położonego na obszarze wiejskim gminy Ryki. To obszar rolniczy, zlokalizowana tu jest świetlica wiejska, której działalność finansowana jest ze środków Funduszu Sołectkiego. Stanowi miejsce integracji społeczności lokalnej. Jednostka ta posiada potencjał sportowo-rekreacyjny – przez obszar przebiega szlak rowerowy Pętla czerwona Ryki-Sędowice-Sarny.

#### Sfera społeczna

Na kryzys społeczny występujący na obszarze składa się kilka czynników. Po pierwsze odnotowuje się tu ponad dwukrotnie wyższą wartość wskaźnika liczby osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców oraz nieznacznie wyższą wartość wskaźnika liczby osób długotrwale bezrobotnych. Taki stan rzeczy może być związany z niskim poziomem edukacji, niewystarczającymi klasyfikacjami zawodowymi lub wyuczoną, dziedziczną biernością. Potwierdzeniem bierności i niskiej aktywności społecznej mieszkańców mogą być wyniki frekwencji wyborczej, która w Krasnoglinach w wyborach samorządowych w 2018 roku była o ponad 10% niższa niż w gminie. Po drugie, pokłosiem wysokiego poziomu bezrobocia jest niski poziom życia mieszkańców, występowanie problemów materialnych rodzin, a także uzależnień. Na obszarze rewitalizacji wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest trzykrotnie wyższy niż w gminie, a liczba osób pobierających świadczenia z powodu uzależnienia od alkoholu przekracza czterokrotnie wartość gminną. Wskazane problemy obszaru zostały również potwierdzone przez respondentów w badaniach ankietowych<sup>5</sup>. Odpowiednio 87% ankietowanych za wysokie i średnie zagrożenie występujące na obszarze uznało bezrobocie, a 80% badanych stwierdziło, iż jest nim alkoholizm.

<sup>5</sup> Szczegółowe wyniki badania przedstawiono w rozdziale: Wyniki badań ankietowych

Tabela 12 wskaźniki społeczne – porównanie

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Wartość dla podobszaru rewitalizacji Krasnoglin
Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	26,5	54,0
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	14,2	14,4
Liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	21,2	64,7
Liczba osób pobierających świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	3,9	18
Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	10,8	14,4
Frekwencja w wyborach samorządowych	57,2%	46,3%

Źródło: opracowanie własne

Wydaje się, że zła kondycja społeczna podobszaru Krasnogliny może zostać przezwyciężona dzięki działaniom aktywizującym społeczność lokalną i motywującym do zmiany swojej sytuacji życiowej.

### Sfera gospodarcza

Wartość wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wskazuje na występowanie kryzysu w obrębie sfery gospodarczej. Jego wartość jest ponad 6 krotnie niższa niż średnia gminna.

Tabela 13 wskaźniki gospodarcze – porównanie

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Wartość dla podobszaru rewitalizacji Krasnoglin
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	62,7	10,8

Źródło: opracowanie własne

Niska liczba przedsiębiorstw najpewniej powiązana jest z problemami występującymi w sferze społecznej, w szczególności z wysokim poziomem bezrobocia.

### Sfera techniczna

Tabela 14 wskaźniki techniczne – porównanie

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Wartość dla podobszaru rewitalizacji Krasnoglin
Udział obiektów dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	19,4%	0%
Udział obiektów użyteczności publicznej dostosowanych w zakresie energooszczędności	8,1%	0%

Źródło: opracowanie własne

Na terenie sołectwa zlokalizowany jest jeden obiekt użyteczności publicznej – świetlica wiejska, pełniąca istotne funkcje integrujące społeczność lokalną. W szczególności jest to siedziba Koła Gospodyń Wiejskich – Krasnogliny, które zrzesza około 40 członków, pełni ważne funkcje społeczne, organizując życie społeczno-kulturalne wsi i jest depozytariuszem lokalnych tradycji. Zarówno obiekt, jak i teren, na którym znajduje się świetlica wiejska nie jest dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami, co ogranicza możliwości wykorzystania zarówno działki, jak i obiektu. Dodatkowo świetlica nie została zmodernizowana pod kątem energooszczędności, co uniemożliwia jej całoroczne wykorzystanie, a utrzymanie jej generuje wysokie koszty.

### Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Jak wspomniano, na OR Krasnogliny zlokalizowany jest tylko jeden obiekt użyteczności publicznej, przy czym jego dostępność jest w znacznym stopniu ograniczona poprzez niedostosowanie do osób o specjalnych potrzebach. Należy również pamiętać, iż do kategorii osób ze szczególnymi potrzebami nie zaliczają się tylko i wyłącznie osoby z niepełnosprawnością, ale także osoby starsze i inne dotknięte na stałe lub czasowo ograniczeniami w percepcji i możliwościach przemieszczania się.

Tabela 15 wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne – porównanie

	Wartość referencyjna dla gminy Ryki	Wartość dla podobszaru rewitalizacji Krasnoglin
Dostępność do usług społecznych	3,9	3,6
Udogodnienia dla osób ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni publicznej na km <sup>2</sup>	0,1	0,0

Źródło: opracowanie własne

Dlatego też poprawa dostępności wskazanego obiektu może być szczególnie istotna w kontekście ogólnopolskich procesów starzenia się społeczności.



Tabela 16 Analiza SWOT – podobszar Krasnoglina

Mocne strony	Słabe strony
Działalność organizacji społecznych (Koło Gospodyń Wiejskich)	Niski poziom rozwoju gospodarczego obszaru
	Problemy społeczne związane z uzależnieniem od alkoholu
Atrakcyjne, leśne otoczenie, zasoby środowiska przyrodniczego	Ograniczona dostępność usług społecznych
	Brak dostosowania obiektów do osób o specjalnych potrzebach
	Ponadnormatywny poziom bezrobocia
Lokalizacja obiektu pełniącego ważne funkcje społeczne i kulturalne (świątlica wiejska)	Niedostateczny rozwój infrastruktury rowerowej
	Brak dostosowania obiektów w zakresie energooszczędności
Szanse	Zagrożenia
Uwolnienie potencjału obszaru dzięki działaniom rewitalizacyjnym	Zmieniająca się dynamicznie struktura problemów społecznych, będących pochodną starzenia się społeczeństwa
Poprawa dostępności obiektów umożliwiająca rozwój społeczny i turystyczny miejscowości	Problemy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację inwestycji
Wzrost dostępności środków zewnętrznych	Pogłębiający się kryzys gospodarczy i wzrastające ceny energii
Pozyskanie inwestorów i partnerów na rzecz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Niestabilna polityka państwa, częste zmiany w systemie prawnym, reformy podatkowe

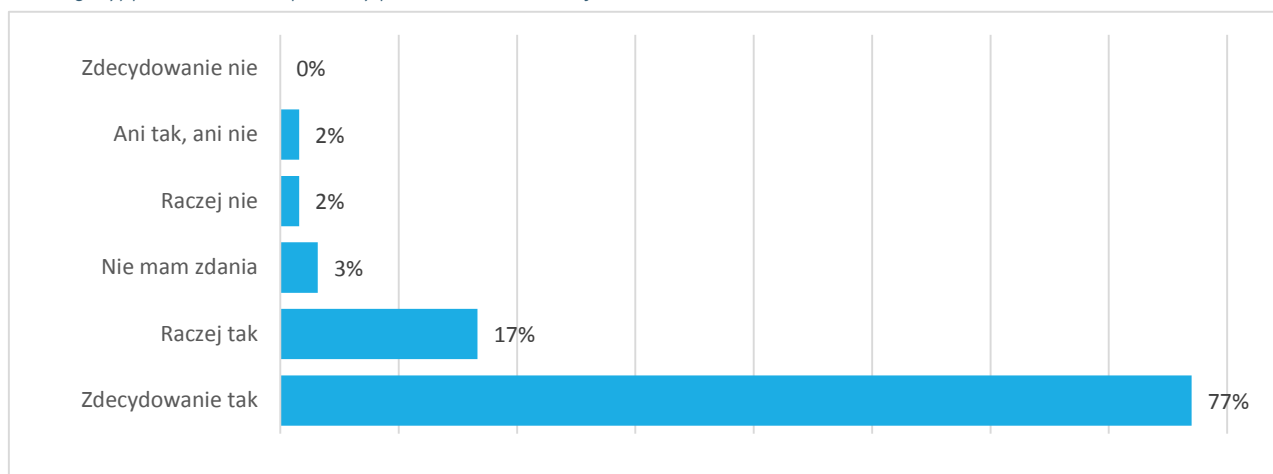
Źródło: opracowanie własne

### Wyniki badań ankietowych

Na potrzeby pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji przeprowadzono również badania ankietowe z udziałem mieszkańców gminy Ryki. Badanie dotyczyło trafności wyznaczenia obszaru rewitalizacji, jego mocnych i słabych stron oraz deficytów i potencjałów. Badanie zostało przeprowadzone na przełomie lutego i marca 2023. W badaniu wzięło udział 126 osób.

Zdecydowana większość badanych (94%) potwierdziła, iż wskazany obszar rewitalizacji został wybrany trafnie (suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak).

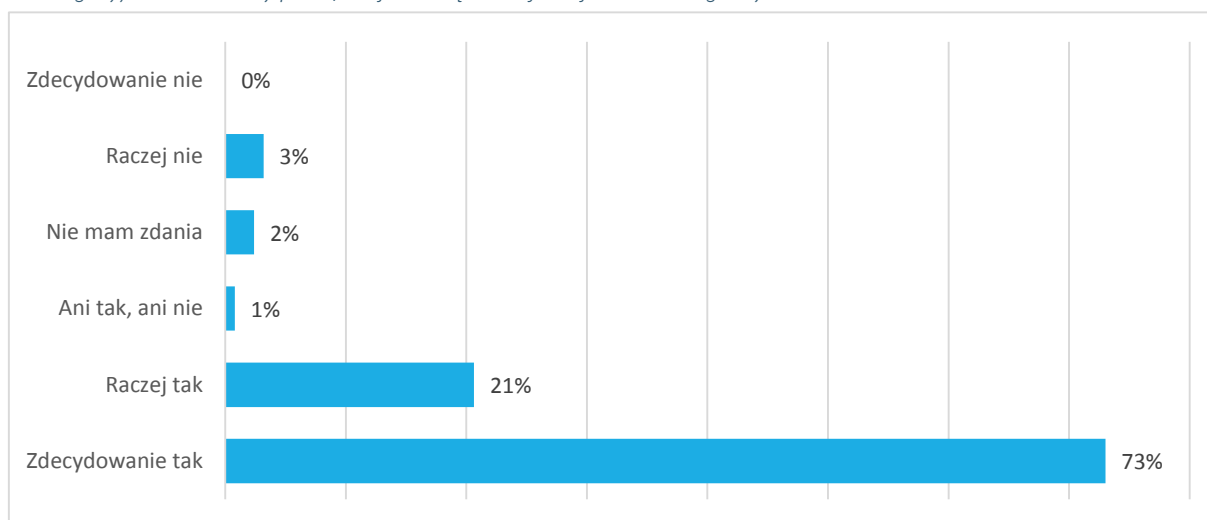
Wykres 1 Czy wskazany obszar (obszar nr 3 Jarmotówka, obszar nr 7 Królewska, obszar nr 10 Stare Miasto, obszar nr 21 Krasnogliny) powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji?



Źródło: badania własne, n=126

W kolejnym pytaniu respondentów poproszono o ocenę istotności wybranego obszaru rewitalizacji dla rozwoju gminy Ryki. Opinie mieszkańców w tej kwestii były również jednoznaczne – 97% badanych (suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak) uznało, iż wskazany obszar rewitalizacji stanowi istotne miejsce związane z funkcjonowaniem gminy.

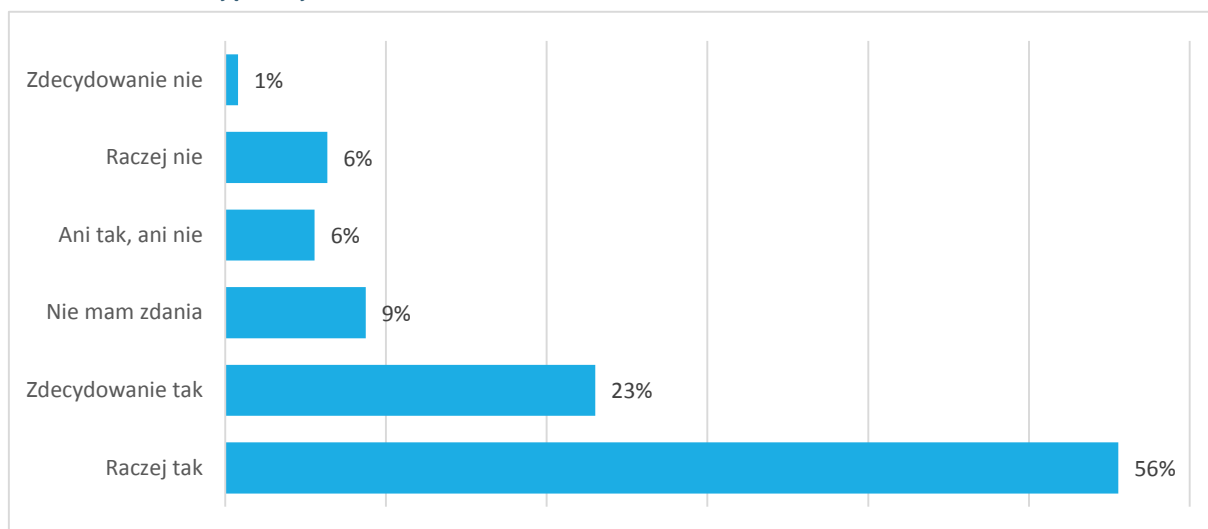
Wykres 2 Czy wskazany obszar (obszar nr 3 Jarmotówka, obszar nr 7 Królewska, obszar nr 10 Stare Miasto, obszar nr 21 Krasnogliny) stanowi ważny punkt/miejsce związane z funkcjonowaniem gminy?



Źródło: badania własne, n=126

W przypadku pytania dotyczącego oceny atrakcyjności obszaru jako interesującego miejsca do zamieszkania, nadal przeważają pozytywne odpowiedzi i stanowią one 79%. Odsetek osób, które stwierdziły, że wyznaczony obszar jest nieatrakcyjny dla pozostałych mieszkańców stanowi 7%.

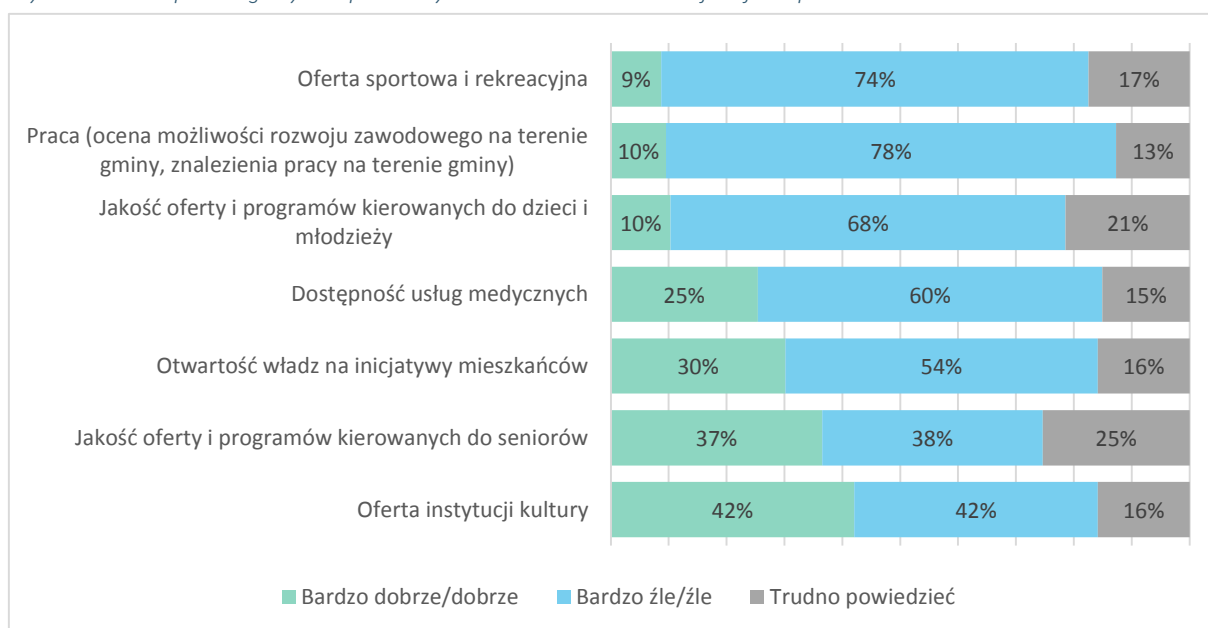
Wykres 3 Czy obszar (obszar nr 3 Jarmotówka, obszar nr 7 Królewska, obszar nr 10 Stare Miasto, obszar nr 21 Krasnoglina) może stanowić interesujące miejsce zamieszkania?



Źródło: badania własne, n=126

W następnym pytaniu zadaniem respondentów była ocena poszczególnych zagadnień dotyczących poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji. Dla celów analitycznych pytanie zostało podzielone na dwie odrębne części – poświęconą problemom społecznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, gospodarczym, środowiskowym. W zakresie kwestii społecznych mieszkańcom obszaru najbardziej doskwiera zbyt skromna oferta sportowa i rekreacyjna, a także ograniczona możliwość podjęcia atrakcyjnego zatrudnienia lub rozwoju zawodowego. Najlepiej oceniono ofertę instytucji kultury (42%), choć dokładnie taka sama liczba respondentów zgłosiła twierdzenie przeciwne. Wskazywać to może na generalną potrzebę pracy nad ofertą spędzania czasu wolnego w gminie Ryki – zarówno w zakresie jakości oferty, jak i zaplecza infrastrukturalnego.

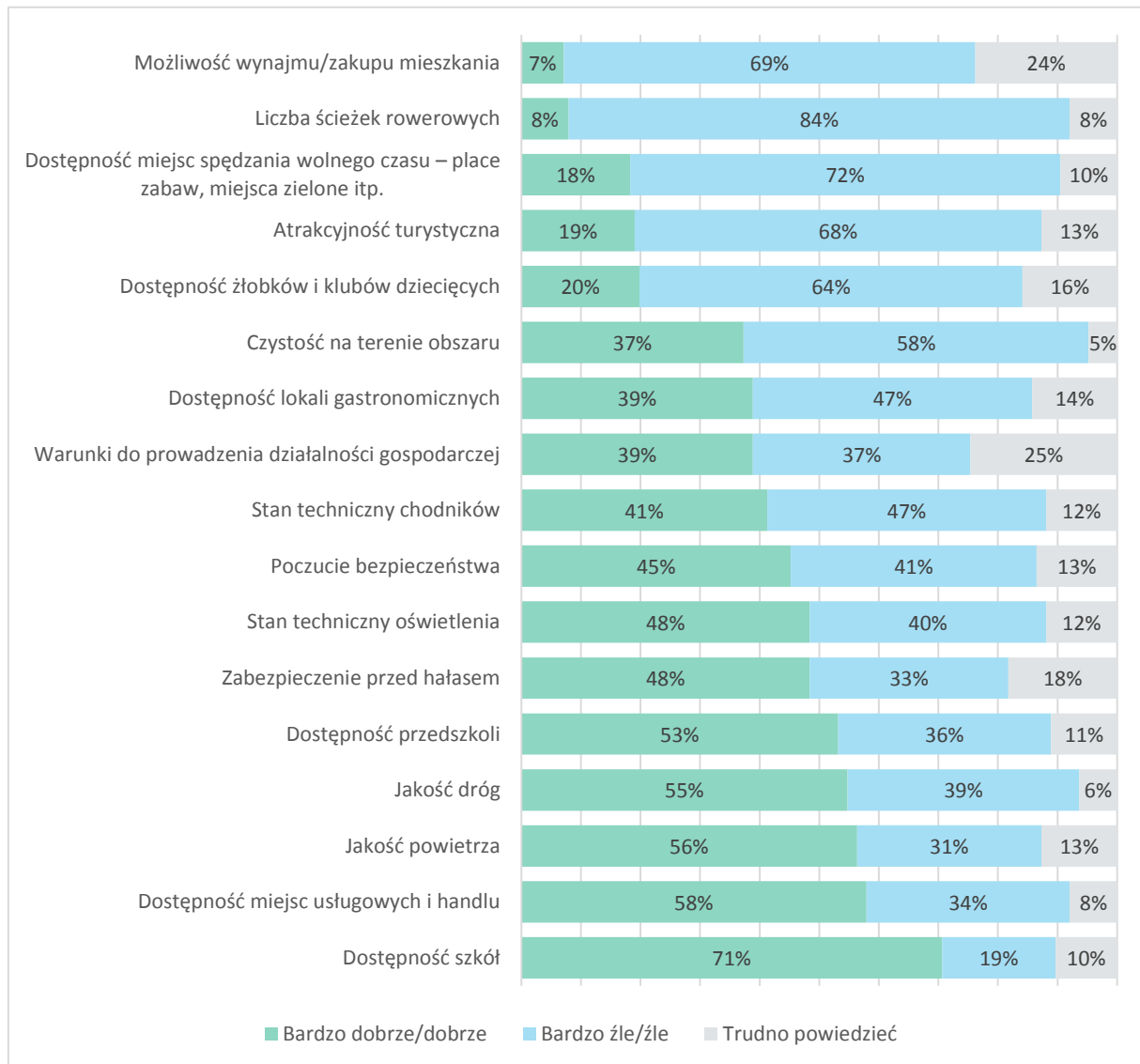
Wykres 4 Ocena poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji – sfera społeczna



Źródło: badania własne, n=126

Mimo iż przez obszar rewitalizacji przebiega tzw. Czerwona pętla (szlak rowerowy), biegnący przez Krasnogliny i liczący 24 km, a wyposażony między innymi w miejsca odpoczynku rowerzystów (MOR) badani uznali, że poziom rozwoju tej infrastruktury jest zdecydowanie niewystarczający – 68% oceniło źle lub bardzo źle atrakcyjność turystyczną na obszarze rewitalizacji. Ponadto zwrócono uwagę na niewystarczającą liczbę miejsc spędzania czasu wolnego (plac zabaw, tereny rekreacji). Do najlepiej ocenianych aspektów życia zaliczono dostępność szkół oraz dostępność miejsc usługowych i handlu.

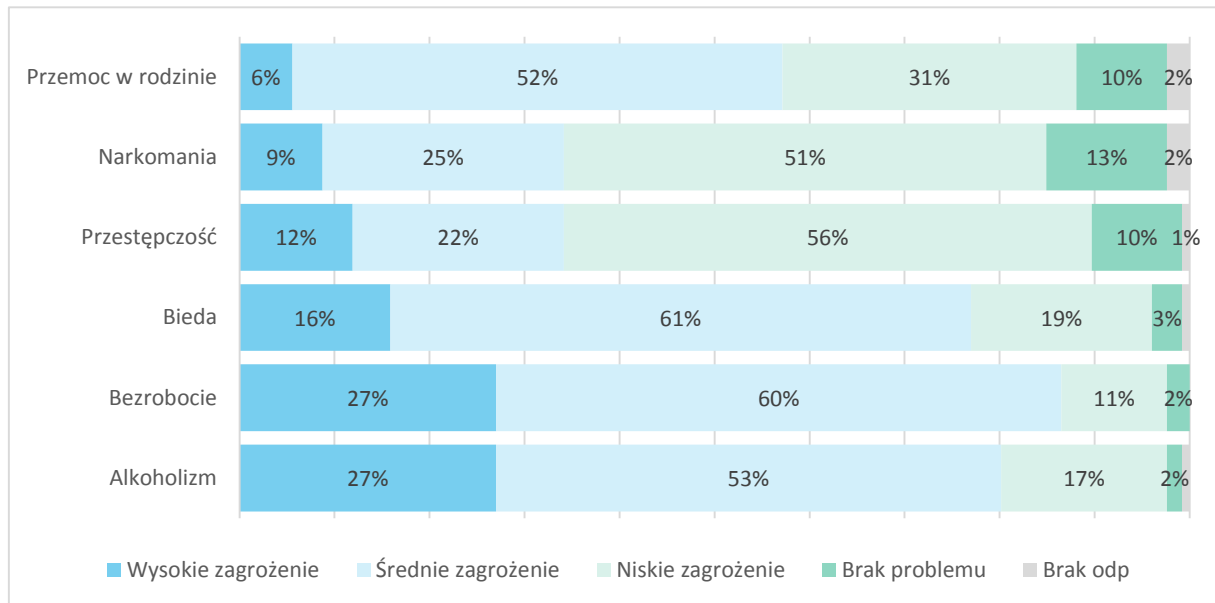
Wykres 5 Ocena poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji – pozostałe sfery



Źródło: badania własne, n=126

Dodatkowo zapytano respondentów o odczuwalny przez nich poziom zagrożeń występujących na obszarze rewitalizacji. Do najbardziej realnych zagrożeń (suma odpowiedzi wysokie i średnie zagrożenie) ankietowani zaliczyli bezrobocie (87%) i alkoholizm (80%), co częściowo pokrywa się z danymi pozyskanymi od ryckich instytucji pomocowych (OPS Ryki).

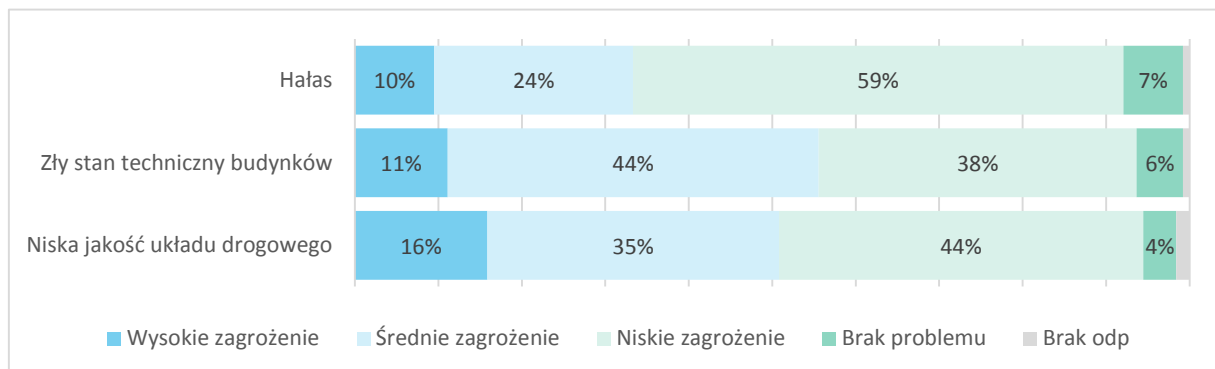
Wykres 6 Ocena poziomu zagrożenia – aspekty społeczne



Źródło: badania własne, n=126

Ocena zagrożeń w sferach pozaspołecznych koresponduje z wcześniej zdiagnozowanymi deficytami. Do największych zagrożeń badani zaliczyli zły stan techniczny budynków.

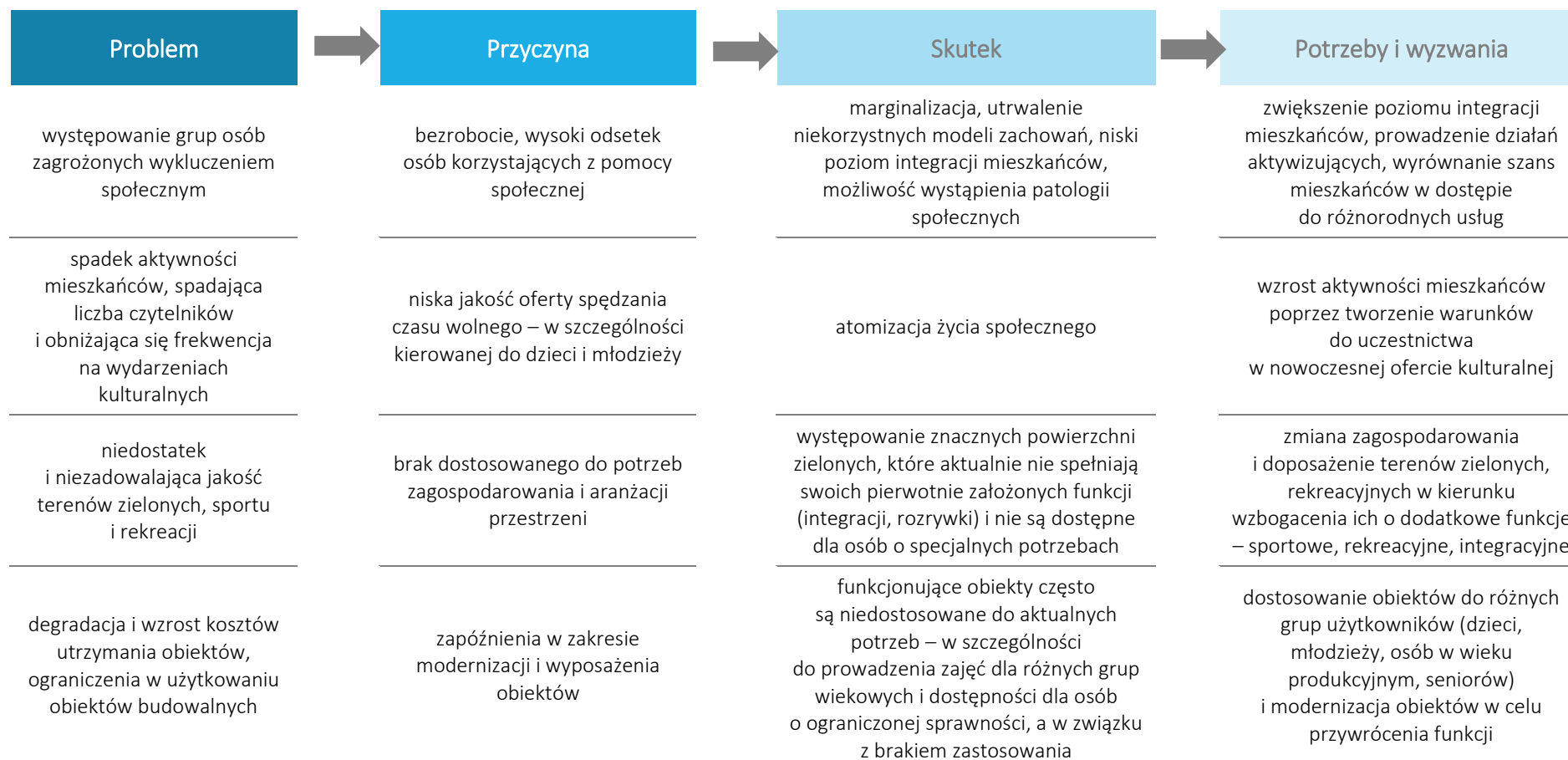
Wykres 7 Ocena poziomu zagrożenia – aspekty pozaspołeczne



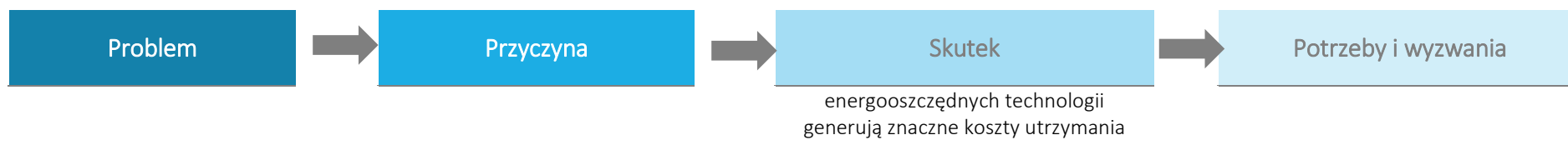
Źródło: badania własne, n=126

## Problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji

Aktualne negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji w Rykach są ze sobą powiązane i wzajemnie się warunkują. W przypadku analizy obszaru widoczny jest ciąg przyczynowo-skutkowy. Zidentyfikowane zjawiska rodzą istotne problemy na obszarze, a ich skutki wpływają na obecną sytuację. Poniżej przedstawiono listę zidentyfikowanych przyczyn problemów występujących na obszarze rewitalizacji.







## 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja jest prezentacją przyszłego stanu obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Służy za wzór, który interesariusze Programu Rewitalizacji chcieliby osiągnąć poprzez realizację celów rewitalizacyjnych oraz przy uwzględnieniu odpowiednich warunków zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

### Wizja obszaru rewitalizacji

Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych gmina Ryki jest dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem łączącym harmonijnie funkcje społeczne, gospodarcze i turystyczne.

Atrakcyjne tereny zielone, sportowe i rekreacyjne stanowią miejsca relaksu i realizacji potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Zmodernizowane obiekty sportowe służą lokalnej społeczności jako miejsca organizacji różnego rodzaju imprez sportowych i kulturalnych.

Poprawa warunków mieszkaniowych wpłynęła na poprawę jakości życia mieszkańców gminy, a działania integrujące wzmocniły lokalną tożsamość i ograniczyły zjawisko wykluczenia społecznego.

Działania rewitalizacyjne przyczyniły się do rozwoju gospodarczego i poprawy sytuacji na rynku pracy, a także zwiększyły atrakcyjność obszaru rewitalizacji i gminy jako miejsca do inwestycji i zamieszkania.



## 7. Cele i kierunki działań procesu rewitalizacji

Wizja przedstawia oczekiwany obraz obszaru rewitalizacji po realizacji zaplanowanych na nim zadań. Aby jej osiągnięcie było możliwe, kluczowe jest dokładne wyznaczenie celów rewitalizacji, które będą określały konkretne kierunki działań. Poniżej prezentowana jest zakładana logika interwencji w zakresie rewitalizacji w gminie:



Trzy główne cele strategiczne obejmują pięć analizowanych sfer:

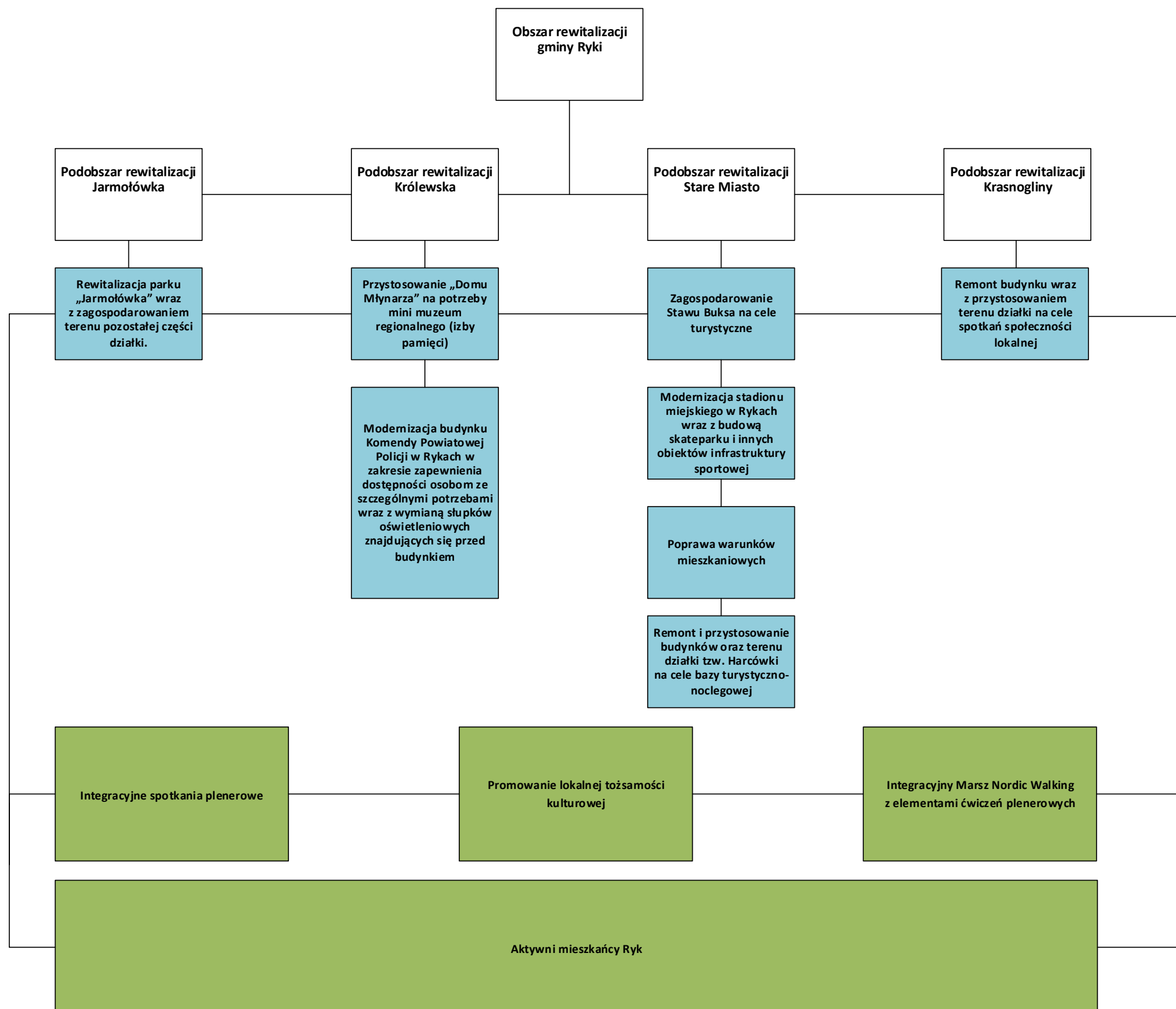
1. społeczną
2. gospodarczą
3. przestrzenną
4. techniczną
5. środowiskową

Cel strategiczny 1	Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju
Cel strategiczny 2	Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji
Cel strategiczny 3	Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych

Cel strategiczny	Kierunki działań	Diagnozowane zjawiska kryzysowe	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
<p style="font-size: 2em; text-align: center;">1.</p>	<p><b>1.1</b> Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)</p> <p><b>1.2</b> Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne</p>	<p>występowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, marginalizacja, utrwalenie niekorzystnych modeli zachowań, niski poziom integracji mieszkańców, możliwość wystąpienia patologii społecznych (problemy z alkoholem)</p> <p>obniżający się standard życia mieszkańców między innymi poprzez kurczenie się wpływów podatkowych i obniżanie zdolności inwestycyjnych gminy</p> <p>spadek poziomu aktywności sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potencjał społeczny w postaci organizacji społecznych</li> <li>• bogate dziedzictwo kulturowe związane z kulturą żydowską</li> <li>• stosunkowo dobra pozycja gospodarcza obszaru</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• spadek liczby osób bezrobotnych</li> <li>• spadek liczby klientów OPS</li> <li>• wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą</li> <li>• poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji</li> <li>• większa liczba wydarzeń i imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych</li> <li>• rozwinięte inicjatywy edukacyjne, kulturalne i sportowe</li> <li>• zwiększone uczestnictwo osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w życiu społeczno-kulturalnym miasta</li> <li>• wzrost liczby turystów</li> </ul>

Cel strategiczny	Kierunki działań	Diagnozowane zjawiska kryzysowe	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty		
2.	<p><b>2.1</b> Modernizacja i adaptacja istniejących obiektów do potrzeb sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych</p>	<p>utrata funkcji obiektów publicznych i brak dostosowania do potrzeb społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>wysoka dostępność komunikacyjna obszaru</li> <li>potencjał turystyczny obszaru, możliwość rozwoju turystyki, w szczególności dzięki zbiornikom wodnym oraz terenom leśnym</li> <li>obecność tras i szlaków rowerowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>poprawa ładu przestrzennego na obszarze rewitalizacji</li> <li>poprawa wizerunku, estetyki przestrzeni publicznych</li> <li>aktywne korzystanie z lokalnych przestrzeni publicznych</li> <li>powstanie przestrzeni przyjaznych mieszkańcom</li> <li>poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej, terenów sportowych i rekreacyjnych</li> <li>rozszerzenie zasobów infrastrukturalnych dla działań kulturalnych, rekreacyjnych, turystycznych</li> <li>wzrost dostępności do obiektów, w tym użyteczności publicznej, dla osób z niepełnosprawnościami</li> </ul>		
	<p><b>2.2</b> Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom sportowym</p> <p><b>2.3</b> Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej</p>	<p>wysoki poziom degradacji technicznej obiektów</p> <p>ograniczenia w użytkowaniu obiektów ze względu na brak modernizacji i dostosowania do potrzeb społecznych (w tym brak dostosowania w zakresie dostępności i zastosowania energooszczędnych technologii)</p>			3.	<p><b>3.1</b> Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności</p>
3.	<p><b>3.1</b> Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności</p>	<p>niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych, a zwłaszcza do potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenów</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>występowanie pomników przyrody</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>zwiększenie powierzchni zagospodarowanych terenów zielonych</li> <li>przywrócenie funkcjonalności (w szczególności integracyjnej, rekreacyjnej i sportowej) terenów zielonych</li> <li>zwiększenie dostępności (w szczególności dla osób o specjalnych potrzebach) terenów zielonych</li> </ul>		

## 8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne





## Podobszar rewitalizacji Jarmołówka

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>
Rewitalizacja parku „Jarmołówka” wraz z zagospodarowaniem terenu pozostałej części działki.
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>
Gmina Ryki
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>
Teren objęty projektem wpłynie pozytywnie na przeciwdziałanie wykluczeniu osób niepełnosprawnych. Stanie się dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dodatkowo w ramach zdiagnozowanych deficytów obszaru, takich jak niska jakość terenów zielonych oraz spadek aktywności mieszkańców w zrewitalizowanych przestrzeniach, zorganizowana zostanie oferta sportowa, rekreacyjna i kulturalna.
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>
Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>
Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>
Inwestycja obejmuje następujące etapy: Park miejski: <b>ETAP I – zagospodarowanie parku</b> Wycinka drzew i krzewów, Rozbiórka istniejącej nawierzchni, demontaż małej architektury, Roboty ziemne, budowa nawierzchni dróg, placów, ciągów spacerowych, wykonanie oświetlenia parkowego, iluminacja zabytkowego dębu, fundamentowanie i montaż małej architektury (ławki, kosze, tablice, stojaki rowerowe, urządzenia siłowni plenerowej, budki lęgowe dla ptaków, budki dla owadów), Sadzenie drzew (w tym uzupełnienie trzech rzędów klonów kulistych przy ulicy Wspólnej), krzewów i roślin okrywowych, zakładanie trawników, łąk kwiatnych. <b>ETAP II – budowa boiska sportowego wielofunkcyjnego z elementami siłowni plenerowej</b> <b>ETAP III – budowa placu zabaw</b> Wykonanie nawierzchni bezpiecznej pod plac zabaw, wykonanie nawierzchni utwardzonej na placu zabaw, Fundamentowanie i montaż urządzeń zabawowych, Fundamentowanie i montaż ogrodzenia wokół placu zabaw. Na placu zabaw będą zamontowane elementy, które dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Urządzenia zabawowe są dostępne dla osób z innymi dysfunkcjami niż ruchowe np. wzroku, słuchu.

<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki ul. Plac Wolności, dz. nr 4197, 4196			
<b>Okres realizacji</b>			
2025 – 2027			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
pochozące ze źródeł krajowych publicznych	pochozące ze źródeł prywatnych	pochozące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochozące z innych źródeł
500 000,00 zł		4 250 000,00 zł	250 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
5 000 000,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba nowych miejsc do spędzania wolnego czasu oraz rozwoju turystyki – 1 szt.			
Liczba obiektów objętych wsparciem – 1 szt.			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury: 5 000 osób/rok			
Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń			

**Podobszar rewitalizacji Królewska**

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Przystosowanie „Domu Młynarza” na potrzeby minimuzeum regionalnego (izby pamięci)			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Projekt odpowiada na problemy braku miejsc spędzania wolnego czasu, poszerzenia oferty turystycznej. Budynek z 1913 r., stanowiący fragment zagrody młynarza. Obecnie nieużytkowany, co doprowadza do degradacji obiektu. Projekt zakłada stworzenie minimuzeum regionalnego (izby pamięci). Umożliwi to gromadzenie eksponatów związanych z lokalną historią, jak również prowadzenie zajęć edukacyjnych przez lokalne Koła Gospodyń Wiejskich z zakresu dawnych tradycji haftowania, pieczenia chleba, plecenia wieńców. Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu tożsamości kulturowej mieszkańców, utrwalenia lokalnego dziedzictwa, wzbogacenia miejsc spędzania czasu i wzmocnienia oferty turystycznej gminy.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu nadania nowych funkcji społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji.			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Prace projektowe w zakresie przystosowania budynku na potrzeby muzeum, uzyskanie zgód i zezwoleń na prowadzenie robót budowlanych. Muzeum składać się będzie z pomieszczeń wystawienniczych i spotkań kulturalnych, administracyjnych i zaplecza technicznego i sanitarnego. Celem projektu jest stworzenie miejsca dla podtrzymywania tradycji kulturowej regionu Ziemi Ryckiej.			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki, działka nr 3480			
<b>Okres realizacji</b>			
2025 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł

150 000,00 zł		850 000,00 zł	
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
1 000 000,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba nowych miejsc do spędzania wolnego czasu oraz rozwoju turystyki – 1 szt.			
Protokół odbioru			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury: 2 000 osób/rok,			
Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń kulturalnych			

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Modernizacja budynku Komendy Powiatowej Policji w Rykach w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wraz z wymianą słupków oświetleniowych znajdujących się przed budynkiem			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Komenda Powiatowa Policji w Rykach			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
W związku ze starzeniem się społeczności lokalnej także wymaganiami prawnymi konieczne jest zwiększenie do usług publicznych świadczonych przez Komendę Powiatową Policji w Rykach. Aktualnie, obiekt nie jest wyposażony w rozwiązania techniczne ułatwiające dostępność dla osób o szczególnych potrzebach, czyli między innymi dla osób starszych czy z niepełnosprawnościami. Dzięki realizacji projektu zwiększy się dostępność i jakość usług świadczonych przez Komendę Powiatową Policji w Rykach.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Modernizacja budynku oraz rewaloryzacja terenu przed budynkiem w celu ułatwienia obsługi interesantów w szczególności osób starszych i niepełnosprawnych			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Utworzenie rozwiązań technicznych i architektonicznych zapewniających dostępność do obiektu dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Montaż oświetlenia najazdowego w kostce brukowej			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie polega na zapewnieniu dostępności obiektu osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony zostanie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Komenda Powiatowa Policji w Rykach ul. Dolna 2, 08-500 Ryki			
<b>Okres realizacji</b>			
2023 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochodzące z innych źródeł</b>
22 500,00		127 500,00 zł	
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			

---

150 000,00 zł

**Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernia**

**Wskaźniki produktu:**

Liczba obiektów dostosowanych do osób o szczególnych potrzebach – 1 szt.

Protokół odbioru

**Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):**

Liczba osób ze szczególnymi potrzebami korzystających z nowej infrastruktury: 5 000/rok

Szacunek ustalony na podstawie monitoringu



## Podobszar rewitalizacji Stare Miasto

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Zagospodarowanie Stawu Buksa na cele turystyczne			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Celem projektu jest stworzenie miejsca umożliwiającego wspólne spędzanie wolnego czasu przy wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, a także rozwój infrastruktury turystycznej. Projekt wynika z potrzeby zwiększenia terenów turystycznych oraz obszarów służących rozwojowi społecznemu i gospodarczemu.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Projekt obejmuje budowę promenady (ciągu pieszo-rowerowego) wokół stawu Buksa wraz z zagospodarowaniem terenu oraz montaż małej architektury, wykonanie miejsca do grillowania, budowę oświetlenia, monitoringu, budowa pomostów przystosowanych do cumowania kajaków, rowerów wodnych i żaglówek oraz przygotowanie miejsca do plażowania. Wykonanie ciągu pieszo-rowerowego łączącego ul. Królewską z ciągiem wokół Stawu Buksa wraz z oświetleniem, małą architekturą i nasadzeniami zieleni miejskiej i monitoringiem.			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki, Dz.nr 3722/1, 3549			
<b>Okres realizacji</b>			
2025 – 2027			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł

3 000 000,00 zł		17 000 000,00 zł	250 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
20 000 000,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba nowych miejsc do spędzania wolnego czasu oraz rozwoju turystyki – 1 szt.			
Protokół odbioru			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury: 10 000/rok			
Szacunek ustalony na podstawie monitoringu			

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Remont i przystosowanie budynków oraz terenu działki tzw. Harcówki na cele bazy turystyczno-noclegowej			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
W zrewitalizowanych obiektach prowadzone będą działania służące budowaniu tożsamości lokalnej, co będzie przyczyniało się do zwiększania przywiązania do miejsca zamieszkania mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto organizowane będą wydarzenia o charakterze integracyjnym, budującym więzi lokalne.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu przywrócenia funkcji społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji.			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Budynek z lat 70. Obecnie użytkowany przez Hufiec ZHP, wymaga wykonania modernizacji ze względu na jego zły stan techniczny. Projekt obejmuje remont i przystosowanie istniejących budynków na cele bazy turystyczno-noclegowej wraz z możliwością usytuowania parku linowego, toru rowerowego pumtrack, miejsca kempingowego oraz miejsca spotkań integracyjnych lokalnej społeczności i turystów.			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki dz. nr. 3995/2, ul. Piaskowa 40			
<b>Okres realizacji</b>			
2025 – 2027			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochodzące z innych źródeł</b>
		4 250 000,00 zł	750 000,00 zł

<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>
14 000 000,00 zł
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernia</b>
<b>Wskaźniki produktu:</b> Liczba zrewitalizowanych obiektów – 1 szt. Protokół odbioru
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b> Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury: 5 000/rok Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń integracyjnych

Nazwa przedsięwzięcia
<b>Poprawa warunków mieszkaniowych</b>
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryki
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>
W trakcie prac diagnostycznych wykazano postępującą degradację techniczną budynków, brak wyposażenia infrastruktury w odpowiednie technologie energooszczędne oraz niską dostępność obiektów dla osób o ograniczonej sprawności. Projekt zmierza do zapewnienie właściwych warunków życia mieszkańców budynków komunalnych.
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>
Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w trosce o jakość życia mieszkańców
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>
Projekt obejmuje wykonanie ocieplenia ścian i stropów budynków, wykonanie izolacji fundamentów budynków, modernizację klatek schodowych, wykonanie instalacji fotowoltaicznych i przyłączy gazowych.
<b>Budynek komunalny przy ul. Przechodnia 3</b> zlokalizowany na dz. nr 3782/1, 3784/1, 3786/2. Rok budowy – 1971. Powierzchnia zabudowy 135,70m <sup>2</sup>
<b>Budynek komunalny przy ul. Cichej 10</b> zlokalizowany na dz. nr 3899. Rok budowy – 1972. Powierzchnia zabudowy 181,28m <sup>2</sup>
<b>Budynek komunalny przy ul. Cichej 22</b> zlokalizowany na dz. nr 3848, 3886,3888, 3889, 3890, 3892, rok budowy – 1975. Powierzchnia zabudowy 197,80m <sup>2</sup>
<b>Budynek komunalny przy ul. Rynek Stary 8/10</b> zlokalizowany na dz. nr 3866, 3867,3868, 3869. Powierzchnia zabudowy 94,76m <sup>2</sup>
<b>Budynek komunalny przy ul. Wylot 9</b> zlokalizowany na dz. nr 3823, rok budowy – 1949. Powierzchnia zabudowy 31,20m <sup>2</sup>
<b>Budynek komunalny przy ul. Łukowskiej 20/24</b> zlokalizowany na dz. nr 3801, 3803/1,3804/1. Rok budowy – 1973, powierzchnia zabudowy 90,41m <sup>2</sup> .
<b>Budynek komunalny przy ul. Rynek 19/21</b> , zlokalizowany na dz. nr 3809/1.
Działki, na których zlokalizowane są budynki znajdują się w strefie ochrony konserwatorskiej – układu urbanistycznego Starego Miasta.
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>

Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.

#### Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia

dz. nr 3782/1, 3784/1, 3786/2, dz. nr 3848, 3886,3888, 3889, 3890, 3892, dz. nr 3866, 3867,3868, 3869, dz. nr 3823, dz. nr 3801, 3803/1,3804/1, dz. nr 3809/1

#### Okres realizacji

2024 – 2030

#### Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia

pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł
		4 250 000,00 zł	750 000,00 zł

#### Łączna wartość przedsięwzięcia

5 000 000,00 zł

#### Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

##### Wskaźniki produktu:

Liczba zrewitalizowanych obiektów – 7 szt.

Powierzchnia zabudowy zrewitalizowanych obiektów – 731,15 m<sup>2</sup>

Protokół odbioru

##### Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba osób korzystająca ze zrewitalizowanej infrastruktury: 74

Zmniejszenie kosztów utrzymania

Szacunek ustalony na podstawie monitoringu



<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>
<b>Modernizacja stadionu miejskiego w Rykach wraz z budową skateparku i innych obiektów infrastruktury sportowej</b>
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>
Gmina Ryki
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>
Prace diagnostyczne dowiodły, iż obszar rewitalizacji cechuje niska jakość terenów zielonych, sportu i rekreacji, ponadto respondenci w badaniach ankietowych nisko ocenili jakość oferty sportowej i rekreacyjnej skierowanej do różnych grup wiekowych (w szczególności dzieci i młodzieży).
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>
Celem projektu jest stworzenie miejsca umożliwiającego wspólne spędzanie wolnego czasu oraz powiększenie bazy sportowej w Gminie Ryki, propagowanie zdrowego stylu życia, aktywizacja dzieci, młodzieży i osób starszych, możliwość organizacji rozgrywek sportowych, zwiększenie atrakcyjności Gminy Ryki. Realizacja zadania przyczyni się do redukcji negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji.
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>
Projekt obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> <li>– wykonanie robót przygotowawczych w zakresie opracowania dokumentacji projektowo-kosztorysowej, przebudowę płyty stadionu (murawy),</li> <li>– przebudowę instalacji oświetlenia na energooszczędne,</li> <li>– modernizację nagłośnienia i monitoringu,</li> <li>– przebudowę ogrodzenia terenu stadionu,</li> <li>– zagospodarowanie terenu (zieleni, dojścia, miejsca pamięci),</li> <li>– przebudowa bieżni,</li> <li>– budowa miejsc parkingowych,</li> <li>– budowa boiska zastępczego ,</li> <li>– budowa skateparku i innych obiektów infrastruktury sportowej.</li> </ul>
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>
Ryki, Dz.nr 4020/3; 4077/4

<b>Okres realizacji</b>			
2024 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b> pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b> pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b> pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b> pochodzące z innych źródeł</b>
13 300 000,00 zł			700 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
14 000 000,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba przebudowanych obiektów sportowych – 1 szt.			
Protokół odbioru			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury: 20 000/rok			
Liczba sprzedanych biletów, listy osób korzystających z obiektów			

## Podobszar rewitalizacji Krasnogliny

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Remont budynku wraz przystosowaniem terenu działki na cele spotkań społeczności lokalnej			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Budynek w chwili obecnej wymaga ocieplenia z uwagi na wysokie koszty ogrzewania w celu zapewnienia użytkowania całorocznego. W budynku prowadzone będą działania służące budowaniu tożsamości lokalnej, co przyczynia się do zwiększania przywiązania do miejsca zamieszkania mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto organizowane będą wydarzenia o charakterze szkoleniowym, integracyjnym, budującym więzi lokalne.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Projekt obejmuje wykonanie ocieplenia budynku ścian i stropów budynku. Wykonanie izolacji fundamentów budynku. Wykonanie opaski wokół budynku, instalacji fotowoltaicznej. Zagospodarowanie terenu poprzez wykonanie nowych nasadzeń, siłowni plenerowej, placu zabaw.			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
dz. nr. 58/3 m. Krasnogliny			
<b>Okres realizacji</b>			
2024 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<p> pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</p>	<p> pochodzące ze źródeł prywatnych</p>	<p> pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</p>	<p> pochodzące z innych źródeł</p>

		212 000,00 zł	38 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
250 000,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba nowych miejsc pełniących funkcje społeczne – 1 szt.			
Protokół odbioru			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury: 500 osób/rok			
Listy obecności, sprawozdania organizatorów			

### Projekty społeczne (obejmujące kilka podobszarów rewitalizacji)

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Integracyjne spotkania plenerowe			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Brak oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Wzmocnienie więzi społecznej z miejscem zamieszkania			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Zakres obejmuje konieczny zakup dóbr i usług do realizacji spotkań integrujących społeczność lokalną			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki ul. Piaskowa 40, dz. nr. 3995/2; Ryki ul. Plac Wolności dz.nr 4197, 4196; Krasnogiłny dz. nr 58/3; Ryki dz. nr. 3722/1, 3549			
<b>Okres realizacji</b>			
2024 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochodzące z innych źródeł</b>
			10 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			

---

10 000,00 zł

**Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia**

**Wskaźniki produktu:**

Liczba spotkań integracyjnych – 10 szt.

Protokół odbioru

**Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):**

Liczba osób uczestniczących w spotkaniach: 1000

Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń, spotkań kulturalnych

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Integracyjny Marsz Nordic Walking z elementami ćwiczeń plenerowych			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Niska liczba zajęć integrujących społeczność lokalną			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Wzmocnienie więzi społecznych			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Zakres obejmuje konieczny zakup dóbr i usług do realizacji marszów integracyjnych Nordic Walking dla różnych grup wiekowych na obszarze rewitalizacji			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki ul. Piaskowa 40, dz. nr. 3995/2; Ryki ul. Plac Wolności dz.nr 4197, 4196; Ryki, dz. nr 3722/1, 3549.			
<b>Okres realizacji</b>			
2024 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochodzące z innych źródeł</b>
			10 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
10 000,00 zł			



**Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia**

**Wskaźniki produktu:**

Liczba integracyjnych marszów – 10 szt.

Protokół odbioru

**Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):**

Liczba osób uczestniczących w spotkaniach: 500

Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń

<b>Nazwa przedsięwzięcia</b>			
Promowanie lokalnej tożsamości kulturowej			
<b>Nazwa wnioskodawcy</b>			
Gmina Ryki			
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>			
Niskie poczucie tożsamości społeczności lokalnej z miejscem zamieszkania. Niska liczba zajęć dla osób z każdej grupy wiekowej.			
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>			
Wzmocnienie więzi społecznych			
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>			
Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju			
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>			
Zakres obejmuje konieczny zakup dóbr i usług do realizacji spotkań kulturalnych dla każdej z grup wiekowych społeczności lokalnej tj. dzieci, młodzieży i osób dorosłych pokazujących lokalną kulturę i dziedzictwo.			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zainstalowane zostaną urządzenia (np. pętle indukcyjne) dla obsługi osób słabosłyszących.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Ryki ul. Piaskowa 40, dz. nr. 3995/2; Ryki ul. Plac Wolności dz.nr 4197, 4196; Krasnoglina dz. nr 58/3			
<b>Okres realizacji</b>			
2024 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochozące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochozące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochozące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochozące z innych źródeł</b>
			10 000,00 zł
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			

---

10 000,00 zł

**Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia**

**Wskaźniki produktu:**

Liczba spotkań kulturalnych – 10 szt.

Protokół odbioru

**Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):**

Liczba osób uczestniczących w spotkaniach: 1000

Listy obecności, sprawozdania z wydarzeń, spotkań kulturalnych

Nazwa przedsięwzięcia
<b>Aktywni mieszkańcy Ryk – Centrum Aktywności Społecznej (CAS)</b>
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryki, Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
<b>Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</b>
Projekt będzie miał za zadanie zintegrować osoby starsze w środowisku lokalnym, zaspokoić ich potrzeby akceptacji i szacunku, zwiększyć ich aktywność oraz umożliwić nawiązanie kontaktów interpersonalnych. Przewiduje wzmocnienie seniorów przede wszystkim na płaszczyźnie emocjonalnej oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Celem projektu jest aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu zarówno osób starszych, jak i niepełnosprawnych oraz poprawa jakości ich życia.
<b>Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia</b>
Głównym celem projektu będzie niwelowanie, osamotnienia i izolacji poprzez umożliwienie seniorom aktywnego spędzania czasu oraz zapewnieni im fachowej opieki (poprzez formy opieki wytchnieniowej dla opiekunów oraz zapewnienie usług opiekuńczych , w tym specjalistycznych).
<b>Odniesienie do celów rewitalizacji</b>
Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem, aby zapewnić równy dostęp do zasobów i możliwości rozwoju
<b>Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia</b>
Zakres obejmuje konieczny zakup dóbr i usług do realizacji projektu. Zakłada się, że w ramach działalności CAS obejmie 30 osób, w szczególności z obszaru rewitalizacji. Zajęcia i projekty będą realizowane poprzez następujące działania: „Polityka senioralna EFS+” – projekt jest odpowiedzią na potrzeby osób w wieku 65 lat i więcej, w tym osoby z niepełnosprawnościami, którzy oczekują wsparcia poprzez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie gminy Ryki, poprawę poczucia bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania tych osób. „Opiekuńcze skrzydła” – w ramach projektu będą realizowane działania tj. usługi opiekuńcze , w tym specjalistyczne, usługi transportowe door tu door, usługi kosmetyczne, fryzjerskie oraz "złota rączka". „Otoczeni troską” – opieka wytchnieniowa dla opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Opaski życia - wsparcie w realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. opieki na odległość, mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych (zakup obsługi systemu dla opasek bezpieczeństwa i zakup usługi wsparcia w postaci opasek bezpieczeństwa wraz z systemem obsługi, przy czym dopuszcza się zakup innego niż opaski urządzenia bezpieczeństwa). Ponadto planuje się: <ul style="list-style-type: none"> <li>• zajęcia ruchowe dla poprawy kondycji,</li> <li>• zajęcia taneczne,</li> <li>• spotkania integracyjne,</li> <li>• spotkanie z rehabilitantem,</li> <li>• kurs pierwszej pomocy,</li> <li>• spotkanie z psychologiem/psychoterapeutą (warsztaty z asertywności, ćwiczenia ze sprawności umysłu)</li> </ul> – cykliczne,

<ul style="list-style-type: none"> <li>• spotkanie z policją i strażą z tematyki bezpieczeństwa,</li> <li>• spotkanie z informatykiem – bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni,</li> <li>• wspólne wyjście do kina, teatru, filharmonii,</li> <li>• warsztaty florystyczne dla dorosłych,</li> <li>• organizowanie spotkań okazjonalnych,</li> <li>• wyjście do Spółdzielni Socjalnej Rykowisko – zapoznanie z działalnością i jej produktami,</li> <li>• spotkanie z asystentem rodziny - cykliczne,</li> <li>• spotkanie z kosmetyczką.</li> </ul>			
<b>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</b>			
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wszelkie działania projektowe będą dostosowane do uczestnictwa w projekcie osób o szczególnych potrzebach.			
<b>Miejsce realizacji danego przedsięwzięcia</b>			
Budynek dawnej komendy policji, ul. Poniatowskiego 12, zrewitalizowane obiekty, umożliwiające prowadzenie wybranych zajęć Projektem zostaną objęci mieszkańcy obszaru rewitalizacji			
<b>Okres realizacji</b>			
2023 – 2030			
<b>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia</b>			
<b>pochodzące ze źródeł krajowych publicznych</b>	<b>pochodzące ze źródeł prywatnych</b>	<b>pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS</b>	<b>pochodzące z innych źródeł</b>
100 000,00		3 160 765,00	480 000,00
<b>Łączna wartość przedsięwzięcia</b>			
3 740 765,00 zł			
<b>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia</b>			
<b>Wskaźniki produktu:</b>			
Liczba usług zrealizowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym			
<b>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</b>			
Liczba osób uczestniczących w projekcie: 30			
Listy obecności, sprawozdania			

## 8.1 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poniżej przedstawiono potencjalne, dopuszczalne, możliwe do realizacji zadania uzupełniające. Wskazane projekty mają na celu wzmocnienie podstawowych działań rewitalizacyjnych. Przedstawiona

lista nie jest katalogiem zamkniętym. Przewiduje się, iż w wyniku przeprowadzenia podstawowych działań, mogą powstać inicjatywy oddolne wspomagające realizację zaplanowanych kierunków działań.

L.p	Charakterystyka projektów – zakres tematyczny	Realizowane kierunki działań
1	Przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej	2.2 Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom 3.1 Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności
2	Działania zmierzające do aktywizacji i integracji mieszkańców oraz zwiększania ich uczestnictwa w życiu publicznym	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne) 1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne
3	Wspieranie organizacji społecznych	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne) 1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne
4	Poprawa jakości i dostępności usług społecznych/publicznych	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)
5	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)
6	Działania na rzecz profilaktyki zdrowotnej	1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne 2.1 Modernizacja i adaptacja istniejących obiektów do potrzeb sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych 2.2 Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom

## 9. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych

### 9.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna polega na powiązaniu ze sobą projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w taki sposób, aby oddziaływały nie tylko na obszar rewitalizacji, ale również na tereny poza nim. Dzięki takiej synchronizacji działań oraz ich efektów możliwe będzie kontrolowanie sytuacji kryzysowej tak, aby nie rozprzestrzeniała się na inne obszary. Choć przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupione są na wybranym obszarze, ich oddziaływanie będzie widoczne także poza OR i dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji wyznaczony dla Gminy Ryki składa się z czterech podobszarów: Jarmołówka, Królewska, Stare Miasto oraz Krasnoglina. Ich łączna powierzchnia wynosi 734,69 ha, co jest równe 4,5% powierzchni gminy, a liczba mieszkańców to 3 119, co stanowi 15,43% ludności gminy.

### 9.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa polega na wzajemnym dopełnianiu się tematycznym przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji. W ten sposób proces rewitalizacji będzie mógł oddziaływać na obszar rewitalizacji we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Efekty działań rewitalizacyjnych zostały powiązane ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi negatywnymi zjawiskami występującymi we wszystkich sferach. Natomiast problematyka projektów jest kompatybilna z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

### 9.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza zaplanowanie odpowiedniej struktury oraz zarządzanie programem rewitalizacji w celu włączenia się różnych partnerów społeczno-gospodarczych działających na terenie gminy. Dla rewitalizacji jako procesu złożonego potrzebne są konkretne kroki i procedury związane z realizacją projektów rewitalizacyjnych, a później monitorowaniem i oceną osiągniętych rezultatów. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji jest Burmistrz Ryk, we współpracy z komitetem ds. rewitalizacji. W system zarządzania zostaną zaangażowane również jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Rykach. Proces wdrażania obejmuje także lokalnych partnerów i interesariuszy.

Szczegółowy opis struktury wdrażania i zarządzania programem znajduje się w rozdz. 11.



## 9.4 Komplementarność międzyokresowa

Do roku 2022 na obszarze Gminy Ryki obowiązywał Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Ryki na lata 2016-2022, uchwalony 31 marca 2021 r. (Uchwała Nr XXXVI/237/2017 Rady Miejskiej w Rykach).

Program ten przewidywał 21 projektów, których całkowita wartość wynosiła 46 526 708,00 zł.

Poniższa tabela przedstawia projekty inwestycyjne, zrealizowane ze środków zewnętrznych dla Gminy Ryki w latach 2014-2020.

Tabela 17 Projekty zrealizowane w latach 2014-2020

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość projektu	Cel projektu
1.	Utworzenie żłobka w Gminie Ryki szansą na rozwój zawodowy rodziców i opiekunów	1 587 246,36 zł	Utworzenie nowego żłobka na terenie gminy w celu wzrostu aktywności zawodowej 40 kobiet opiekujących się dziećmi do lat 3. Działania objęły wyposażenie nowych miejsc opieki nad dziećmi, w tym wyposażenie i montaż placu zabaw wraz z bezpieczną nawierzchnią i ogrodzeniem.
2.	Kompleksowa rewitalizacja centrum miasta Ryki	20 678 332,30 zł	Celem przedmiotowego projektu było przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach miasta Ryki, a także zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej i kulturalnej, poprzez rewitalizację zdegradowanego terenu w centrum Ryk. Projekt obejmuje przebudowę budynku przy ul. Poniatowskiego 12, w którym pierwotnie znajdowała się Komenda Powiatowa Policji w Rykach; po projekcie obiekt przeznaczony będzie na cele społeczne i kulturalne.
3.	Odnawialne źródła energii w budownictwie jednorodzinym na terenie Gminy Ryki	6 683 396,98 zł	Celem projektu był wzrost bezpieczeństwa energetycznego Gminy Ryki przez zastąpienie konwencjonalnych źródeł energii (tj. gaz, węgiel, drewno, energia elektryczna) odnawialnymi źródłami energii (słońce, biomasa).
4.	Montaż instalacji odnawialnych źródeł energii wykorzystywanych przez mieszkańców Gminy Ryki	6 492 333,89 zł	Celem projektu był wzrost bezpieczeństwa energetycznego Gminy Ryki przez zastąpienie konwencjonalnych źródeł energii (tj. gaz, węgiel, drewno, energia elektryczna) odnawialnymi źródłami energii (słońce, biomasa).
5.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budownictwie jednorodzinym na terenie Gminy Ryki - Czysta Energia	3 924 877,17 zł	Projekt stworzył nowe instalacje do produkcji energii z wykorzystaniem energii słonecznej, a jego realizacja odbyła się na obszarze OSI: 7.Nowoczesna wieś. Typ projektu: Budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby interesariuszy. Głównym problemem do rozwiązania będzie obniżenie szkodliwej emisji CO2 na obszarze Gminy Ryki poprzez poprawę efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału energii słonecznej w końcowym zużyciu energii cieplnej zakup i montaż 477 instalacji solarnych. Moc instalacji wspartych w projekcie wynosi: 1,9414 MW.
6.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budownictwie jednorodzinym	3 895 380,18 zł	Projekt stworzył nowe instalacje do produkcji energii z wykorzystaniem energii słonecznej, a jego realizacja odbędzie się na obszarze OSI:7.Nowoczesna wieś, 6 Typ projektu: Budowa i przebudowa infrastruktury służącej

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość projektu	Cel projektu
	na terenie Gminy Ryki - Przyjaźni Środowisku		do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby interesariuszy. Głównym problemem do rozwiązania będzie obniżenie szkodliwej emisji CO <sub>2</sub> na obszarze Gminy Ryki poprzez poprawę efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału energii słonecznej w końcowym zużyciu energii cieplnej poprzez montaż 477 instalacji solarnych. Moc instalacji wspartych w projekcie wynosi: dla energii słonecznej 1,9295 MW.
7.	Modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Ryki na technologie LED	4 422 710,05 zł	Celem głównym projektu było zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego poprzez zmniejszenie wykorzystania energii elektrycznej na potrzeby oświetlenia ulicznego w Gminie Ryki. Projekt realizowany będzie przez Wnioskodawcę, tj. Gminę Ryki. Grupą docelową projektu są mieszkańcy Gminy Ryki.
8.	Głęboka termomodernizacja budynku Publicznej Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w Rykach	4 143 165,60 zł	Przedmiotem projektu była pełna termomodernizacja budynku Publicznej Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w Rykach wraz z modernizacją oświetlenia oraz montażem systemu fotowoltaicznego. Celem głównym projektu jest podniesienie efektywności energetycznej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynku użyteczności publicznej. Przedsięwzięcie będzie skutkowało zmniejszeniem zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych, a docelowo poprawą jakości powietrza. Grupą docelową projektu są przede wszystkim użytkownicy budynku szkoły, a także ogół mieszkańców Gminy Ryki – ze względu na poprawę jakości powietrza.
9.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Ryki	3 153 978,39 zł	Celem głównym projektu była poprawa czystości powietrza w Gminie Ryki, poprzez redukcję zanieczyszczeń do atmosfery i zwiększenie efektywności energetycznej budynków Publicznej Szkoły Podstawowej i Samorządowego Przedszkola w Starym Bazanowie oraz Publicznej Szkoły Podstawowej w Swatach. Projekt realizowany będzie przez Wnioskodawcę, tj. Gminę Ryki. Grupą docelową projektu są: pracownicy i uczniowie obu szkół i przedszkola, dzieci w wieku przedszkolnym i mieszkańcy Gminy Ryki.
10.	Modernizacja oraz wyposażenie laboratoriów w zakresie kompetencji kluczowych z terenu gminy Ryki	1 115 571,05 zł	Przedmiotem projektu była modernizacja oraz wyposażenie laboratoriów w zakresie kompetencji kluczowych we wszystkich szkołach z terenu gminy. Modernizacja i doposażenie obejmie laboratoria językowo - informatyczne pozwalające prowadzić zajęcia z zakresu kompetencji kluczowych na rynku pracy (2 - porozumiewanie się w językach obcych, 4 - informatyczne). Wsparciem zostaną objęte Zespoły Szkół Ogólnokształcących Nr 1 i Nr 2 Ryki oraz Zespół Placówek Oświatowych w Leopoldowie (szkoła podstawowa i gimnazjum) oraz Zespoły Placówek Oświatowych: w Bobrownikach, w Rososzy, w Moszczance, w Starym Bazanowie, w Owni,

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość projektu	Cel projektu
			w Swatach i Publiczna Szkoła Podstawowa w Starej Dąbi (szkoła podstawowa).
11.	Rozwój kompetencji kluczowych drogą do sukcesu	644 000,10 zł	Celem głównym projektu był wzrost rozwoju kompetencji kluczowych, postaw i umiejętności potrzebnych na rynku pracy u uczniów – z uwzględnieniem indywidualnego podejścia do uczniów w 4 szkołach podstawowych z terenu gminy Ryki do 31 XII 2019 r.
12.	Reaktywacja 2017+	605 977,50 zł	Celem głównym projektu było zwiększenie zdolności do zatrudnienia i aktywizacji społecznej u min. 80% UP, tj. 27 osób spośród 34 osób w wieku 25 lat i więcej, poprzez realizację kompleksowego programu aktywizacji społeczno-zawodowej i opracowanie ścieżki reintegracji dla każdej osoby objętej wsparciem projektu do 31.12.2019r. Osiągnięcie celu zrealizowane zostało poprzez zindywidualizowane i kompleksowe wsparcie społeczno-zawodowe 10 osób (w tym min. 6K) w ramach Programu Aktywizacja i Integracja – PAI oraz działania aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej dla klientów ośrodków pomocy społecznej, 24 osoby (w tym min. 14K).
Suma (ogólna wartość projektów)			<b>57 346 969,57 zł (całkowita wartość projektów)</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapadotacji.gov.pl/> [Dostęp:27.06.2023]

## 9.5 Komplementarność źródeł finansowania

Wszystkie działania oraz projekty rewitalizacyjne mogą być finansowane ze środków Unii Europejskiej, ale także z budżetu gminy Ryki, środków prywatnych oraz organizacji pozarządowych. Innymi źródłami mogą także być środki z funduszy strukturalnych oraz programów krajowych. Spośród źródeł finansowania Unii należy wskazać przede wszystkim Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Natomiast wszystkie możliwe źródła przedstawiono w tabelach poniżej.

### Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW)

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej to kontynuacja wsparcia dla wschodnich województw na lata 2021-2027 w celu przyspieszenia ich rozwoju. Program jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Program będzie służył utrwaleniu warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w sześciu województwach Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim, podkarpackim oraz mazowieckim (bez Warszawy i otaczających ją powiatów).

### Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL 2021-2027)

Program skupia się na wzmocnieniu i efektywnym wykorzystaniu gospodarczych i społecznych potencjałów regionu, sprzyjającym zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi

województwa lubelskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców. Fundusze pochodzą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

#### Priorytet II Ochrona zasobów środowiska i klimatu

Głównym celem jest wsparcie wdrażania racjonalnego gospodarowania odpadami ze szczególnym uwzględnieniem hierarchii postępowania z odpadami. Istotnym działaniem wpisanym w przechodzenie na gospodarkę o obiegu zamkniętym jest wprowadzanie niskoodpadowych technologii produkcji oraz technologii zapewniających wykorzystanie możliwie wszystkich składników stosowanych surowców.

#### Priorytet VII Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej

Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

#### Priorytet VIII Zwiększanie spójności społecznej

Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

#### Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie

Działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół (m.in. mała architektura, tereny zielone, ścieżki piesze i pieszo-rowerowe), tworzenia sieciowych produktów turystycznych dywersyfikacji produktów.

### Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS, projekt)

Program opiera się na wsparciu rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Ponadto, założenia programu przewidują wsparcie inwestycji związanych z poprawą jakości infrastruktury drogowej, poprawą wydolności ochrony zdrowia, a także wykorzystaniem potencjału tkwiącego w dziedzictwie kulturowym. Wszystkie te działania przyczynią się bowiem do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Poniżej przedstawiono priorytety określone w programie wraz z ich zakresem oraz wskazaniem kierunków działań zaplanowanych w ramach GPR, które mogą zostać objęte wsparciem.

#### Priorytet I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności

##### 2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Poprawa efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej i gospodarki o obiegu zamkniętym, wspieranie przystosowania do zmian klimatu, a także wzmacnianie ochrony przyrody i zielonej infrastruktury

#### Priorytet VII. Kultura

#### 4.6 Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacji społecznych

Planowana interwencja obejmuje rozwój infrastruktury kultury oraz ochronę dziedzictwa kulturowego w celu wzmocnienia ich potencjału w zakresie oddziaływania na rozwój gospodarczy i włączenie społeczne. Efektem planowanych działań będzie wzrost udziału społeczeństwa w życiu kulturalnym oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej regionów. Wsparcie ukierunkowane zostanie na tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych stymulujących do aktywnego uczestnictwa w kulturze i w życiu społecznym, w tym eliminację barier w dostępie do kultury dla grup z różnych przyczyn wykluczonych.

#### Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS, projekt)

Realizacja programu uwzględnia wsparcie m.in. na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Poniżej przedstawiono priorytety określone w programie wraz z ich zakresem oraz wskazaniem kierunków działań zaplanowanych w ramach GPR, które mogą zostać objęte wsparciem.

##### Priorytet I. Lepsze polityki dla rozwoju społecznego

Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących na rynku pracy, wspieranie niedyskryminacji, dostosowywanie uczestników rynku pracy do zmian, poprawa włączenia społecznego i integracji społeczno-gospodarczej

Wspieranie dostępu do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

##### Priorytet III. Równe szanse dla osób z niepełnosprawnościami

Wspieranie aktywnego włączenia społecznego, promowanie równości szans i niedyskryminacji

##### Priorytet VI. Innowacje społeczne

Opracowywanie, testowanie, upowszechnianie i podejmowanie działań w zakresie włączenia wybranych nowych rozwiązań do polityki lub praktyki

## 9.6 Podsumowanie komplementarności

Cele Strategiczne		1. Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem tak, aby zapewnić równy dostęp do zasobów i możliwości rozwoju		2. Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji			3. Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych
Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)	1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne	2.1 Modernizacja i adaptacja istniejących obiektów do potrzeb sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych	2.2 Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom	2.3 Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej	3.1 Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności
1.	Rewitalizacja parku „Jarmołówka” wraz z zagospodarowaniem terenu pozostałej części działki						
2.	Przystosowanie „Domu Młynarza” na potrzeby minimuzeum regionalnego (izby pamięci)						
3.	Zagospodarowanie Stawu Buksa na cele turystyczne						
4.	Remont i przystosowanie budynków oraz terenu działki tzw. Harcówki na cele bazy turystyczno-noclegowej						
5.	Poprawa warunków mieszkaniowych						
6.	Modernizacja stadionu miejskiego w Rykach wraz z budową skateparku i innych obiektów infrastruktury sportowej						

Cele Strategiczne		1. Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem tak, aby zapewnić równy dostęp do zasobów i możliwości rozwoju		2. Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji			3. Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych
Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)	1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne	2.1 Modernizacja i adaptacja istniejących obiektów do potrzeb sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych	2.2 Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom	2.3 Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej	3.1 Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności
7.	Remont budynku wraz przystosowaniem terenu działki na cele spotkań społeczności lokalnej						
8	Modernizacja budynku Komendy Powiatowej Policji w Rykach w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wraz z wymianą słupków oświetleniowych znajdujących się przed budynkiem						
9.	Integracyjne spotkania plenerowe						
10.	Integracyjny Marsz Nordic Walking z elementami na ćwiczeń plenerowych						
11.	Promowanie lokalnej tożsamości kulturowej						
12.	Aktywni mieszkańcy Ryk – Centrum Aktywności Społecznej (CAS)						



## 9.7 Dostępność

Podczas opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 uwzględniono wszystkie kwestie dostępności, a każde jego przedsięwzięcie zostało przeanalizowane pod kątem zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa jest w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240). Dotyczy to dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami. W przeprowadzonej analizie dostępności wzięto pod uwagę następujące możliwe udogodnienia:

### 1. Dostępność architektoniczna:

- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń,
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
- zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

### 2. Dostępność cyfrowa:

- wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

### 3. Dostępność informacyjno-komunikacyjna:

- obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w języku migowym i innych środkach komunikowania się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu on-line do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Każdy ze zgłoszonych projektów został przeanalizowany odnośnie do ww. możliwych udogodnień w celu poprawy warunków życia oraz funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami. Osoby te są narażone na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku, choroby czy aktualnej sytuacji życiowej.

## 10. Indykatywne ramy finansowe

W poniższej tabeli zaprezentowano szacowane koszty realizacji poszczególnych zadań oraz ich potencjalnych źródeł finansowania. Ogólny koszt wszystkich przedsięwzięć wyniósł 59 700 000,00 zł.

Tabela 18 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]
1.	Rewitalizacja parku „Jarmołówka” wraz z zagospodarowaniem terenu pozostałej części działki	Ryki ul. Plac Wolności dz. nr 4197, 4196	2025–2027	FEL 2021-2027, FEnIKS	5 000 000,00 zł
2.	Przystosowanie „Domu Młynarza” na potrzeby minimumzeum regionalnego (izby pamięci)	Ryki, działka nr 3480	2025–2030	FEL 2021-2027, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,	1 000 000,00 zł
3.	Zagospodarowanie Stawu Buksa na cele turystyczne	Ryki, Dz.nr 3722/1, 3549	2025– 2027	FEL 2021-2027, FEnIKS, Ministerstwo Sportu i Turystyki,	20 000 000,00 zł
4.	Remont i przystosowanie budynków oraz terenu działki tzw. Harcówki na cele bazy turystyczno-noclegowej	Ryki dz. nr 3995/2 ul. Piaskowa 40	2025– 2027	FEL 2021-2027, Ministerstwo Sportu i Turystyki,	14 000 000,00 zł
5.	Poprawa warunków mieszkaniowych	Ryki, dz. nr 3782/1, 3784/1, 3786/2, dz. nr 3848, 3886,3888, 3889, 3890, 3892, dz. nr 3866, 3867,3868, 3869, dz. nr 3823, dz. nr 3801, 3803/1,3804/1, dz. nr 3809/1	2024– 2030	FEL 2021-2027,FERS	5 000 000,00 zł
6.	Modernizacja stadionu miejskiego w Rykach wraz z budową skateparku i innych obiektów infrastruktury sportowej	Ryki, dz. nr 4020/3, 4077/4	2024– 2030	FEL 2021-2027, Ministerstwo Sportu i Turystyki,	14 000 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]
7.	Remont budynku wraz przystosowaniem terenu działki na cele spotkań społeczności lokalnej	.Krasnogliny, dz. nr 58/3	2024– 2030	FEL 2021-2027, FERS,	250 000,00 zł
8.	Modernizacja budynku Komendy Powiatowej Policji w Rykach w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wraz z wymianą słupków oświetleniowych znajdujących się przed budynkiem	Komenda Powiatowa Policji w Rykach ul. Dolna 2, 08-500 Ryki	2024-2030	FEL 2021-2027, FERS,	150 000,00 zł
9.	Integracyjne spotkania plenerowe	Ryki, ul. Piaskowa 40, dz. nr 3995/2; Ryki ul. Plac Wolności dz. nr 4197, 4196; Ryki, dz. nr 3722/1, 3549	2024– 2030	FEL 2021-2027, FERS,	10 000,00 zł
10.	Integracyjny Marsz Nordic Walking z elementami ćwiczeń plenerowych	Ryki, ul. Piaskowa 40, dz. nr 3995/2; Ryki, ul. Plac Wolności dz. nr 4197, 4196; Ryki, dz. nr 3722/1, 3549	2024– 2030	FEL 2021-2027, FERS,	10 000,00 zł
11.	Promowanie lokalnej tożsamości kulturowej	Ryki, ul. Piaskowa 40, dz. nr 3995/2; Ryki ul. Plac Wolności dz. nr 4197, 4196; Krasnogliny dz. nr 58/3	2024– 2030	FEL 2021-2027, FERS,	10 000,00 zł
12.	Aktywni mieszkańcy Ryk – Centrum Aktywności Społecznej (CAS)	Budynek dawnej komendy policji, ul. Poniatowskiego 12	2024– 2026	FEL 2021-2027, FERS,	270 000,00 zł
<b>SUMA</b>					<b>59 700 000,00 zł</b>

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie prowadzonych szacunków ogólny koszt realizacji wszystkich przedsięwzięć rewitalizacji wynosi 59 700 000,00 zł.

## 11. Opis struktury zarządzania

Za wdrażanie i monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 odpowiadać będzie Burmistrz Ryk we współpracy z Radą Miejską, Urzędem Miejskim, Komitetem Rewitalizacji oraz jednostkami organizacyjnymi gminy: jednostkami budżetowymi, samorządowymi instytucjami kultury i spółkami gminnymi.

Poniżej przedstawiono poszczególne ogniwa zarządzania, uwzględniając, strukturę organizacyjną, zakresy kompetencji oraz proces aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

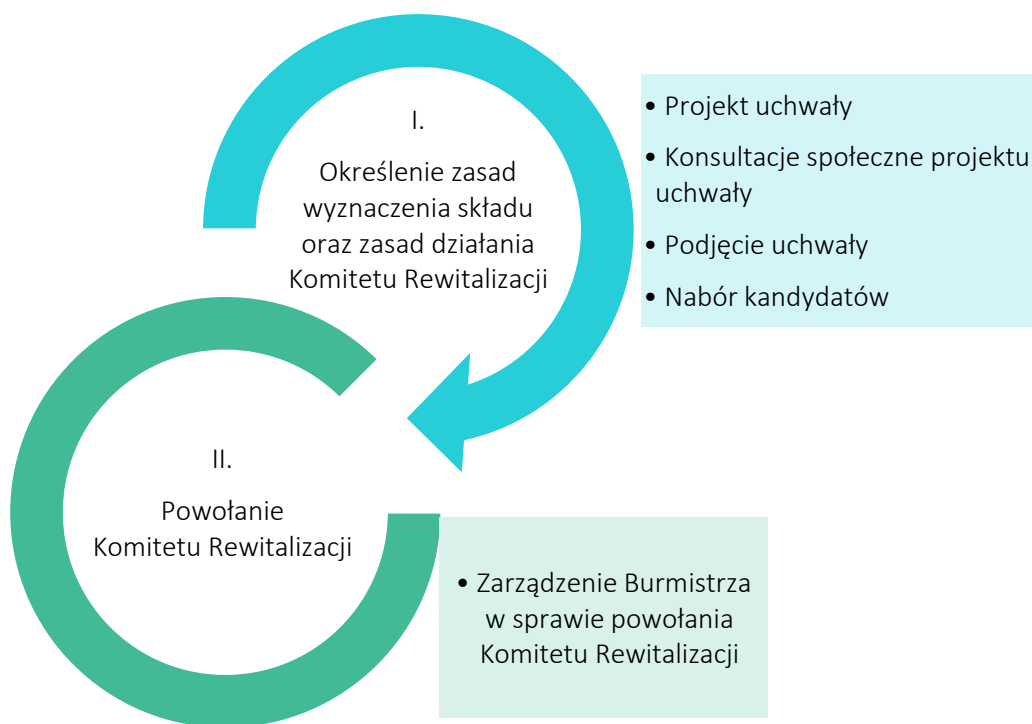
Rysunek 2 Struktura organizacyjna ds. rewitalizacji w Gminie



Źródło: opracowanie własne

Burmistrz Ryk może powoływać zespoły zadaniowe w celu zwiększenia efektywności i realizacji większych zadań inwestycyjnych. W skład takich zespołów mogą wchodzić przedstawiciele poszczególnych komórek odpowiedzialnych za częściowe funkcje zarządzania przedsięwzięciem. Dzięki powołaniu ww. zespołów możliwe jest właściwe przygotowanie przedsięwzięcia od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad pracami, zarządzanie przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

Rysunek 3 Schemat organizacji procesu rewitalizacji



Źródło: opracowanie własne

Realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki powierza się Burmistrzowi Ryk poprzez Urząd Miejski w Rykach, a w szczególności – Wydział Inwestycji i Remontów. Zakres kompetencji wskazanych jednostek został wskazany w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Rykach (Załącznik do Zarządzenia Nr 65/2013 Burmistrza Ryk z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Rykach).

Do obowiązków Wydziału Inwestycji i Remontów, należą między innymi:

- a. wszelkie sprawy z zakresu inwestycji i remontów gminnych:
  - o opracowywanie projektów planów inwestycyjnych gminy według założeń przedstawionych przez burmistrza;
  - o przygotowanie oraz prowadzenie spraw z zakresu inwestycji i remontów;
  - o opracowywanie projektów planów rozwoju sieci drogowej oraz bieżące informowanie o tych planach organów właściwych do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- b. wszelkie sprawy z zakresu gospodarki komunalnej, w zakresie organizacji oraz nadzoru nad bieżącym utrzymaniem dróg, ulic i chodników.
- c. wszelkie sprawy z zakresu organizacji i nadzoru nad bieżącym utrzymaniem i eksploatacją oświetlenia drogowego.

## 12. System monitoringu

System monitoringu umożliwi ocenę stanu zaawansowania realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030. Jest on prowadzony we wszystkich etapach wdrażania GPR oraz obejmuje wszystkie zaangażowane podmioty: zarówno prywatne, społeczne, jak i publiczne.

Zgodnie z regulacjami prawnymi, w tym ustawą o rewitalizacji, w niniejszym dokumencie zaprezentowano ramy monitoringu, które wpłyną na jego realizację. Za przyjęciem takiej metodologii monitoringu przemawia ograniczenie obciążenia biurokratycznego dla podmiotów zewnętrznych względem Urzędu Miejskiego w Rykach.

### 12.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR będzie realizowana w cyklach trzyletnich i będzie obejmować całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, również ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom, zakończoną raportem. W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki monitoringu poszczególnych celów, zgodnych ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Tabela 19 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa wskaźnika
<b>Cel strategiczny 1:</b> Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju			
Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	26,5	dane PUP	spadek
Liczba beneficjentów ośrodków pomocy społecznej korzystających ze świadczeń ogółem	21,2	dane OPS	spadek
Liczba osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa ogółem	7,8	dane OPS	spadek
Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta w liczbie rodzin ogółem	0,5	dane OPS	spadek
Liczba osób pobierających świadczenia z powodu niepełnosprawności ogółem	7,5	dane OPS	spadek
Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców	4,4	Urząd Miejski w Rykach	spadek



Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa wskaźnika
<b>Cel strategiczny 2:</b> Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji			
Udział obiektów dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami w liczbie obiektów użyteczności publicznej ogółem	19,9	Urząd Miejski w Rykach	wzrost
Liczba budynków zabytkowych na km <sup>2</sup>	0,3	Urząd Miejski w Rykach	-
Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	18,7	Urząd Miejski w Rykach	spadek
<b>Cel strategiczny 3:</b> Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych			
Przeważająca wartość PM10	21,5	WIOŚ	spadek
Przeważająca wartość PM2.5	12,8	WIOŚ	spadek

Źródło: opracowanie własne

## 12.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach rocznych za pomocą przygotowanych kart projektów. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wydział lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia karty projektu, zgodnie z załączonym wzorem:

Tabela 20 Wzór karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

<b>Nazwa projektu</b>	
<b>Cel ogólny realizacji projektu</b>	
<b>Krótki opis działań</b>	
<b>Realizator (wydział/referat/inne)</b>	
<b>Miejsce realizacji (adres)</b>	
<b>Monitorowane wskaźniki</b>	
<b>Wydatkowane środki finansowe</b>	
<b>Zaawansowanie realizacji/przygotowania do realizacji</b>	
<b>Planowana data zakończenia (oddania do użytku/realizacji) projektu</b>	
<b>Data sporządzenia karty</b>	

Źródło: opracowanie własne

W uzasadnionych przypadkach, np. gdy realizowane zadanie tego wymaga lub jest bardziej skomplikowane, wzór może podlegać modyfikacjom. Sporządzone karty powinny zostać przekazane do Urzędu Miejskiego w Rykach, gdzie na ich podstawie pracownik merytoryczny odpowiedniego wydziału sporządzi raport z realizacji projektów GPR do 15 grudnia danego roku. Raport powinien zostać opublikowany w BIP oraz na stronie internetowej poświęconej rewitalizacji.

### 12.3 Aktualizacja GPR

W każdej gminie zachodzą dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, które mogą wywołać konieczność modyfikacji GPR. Modyfikacja oraz aktualizacja programu rewitalizacji może być brana pod uwagę również w przypadku pojawienia się problemów z niską efektywnością w realizacji przedsięwzięć na etapie monitorowania. Jednak przed wprowadzaniem zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie, należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 okaże się konieczna w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników lub braku terminowości realizacji działań.

Zgodnie z zapisami ewaluacji, GPR podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata. Ocena ta dokonywana jest przez Burmistrza Ryk, a następnie zostaje przekazana do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszona w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 wymaga zmiany, Burmistrz Ryk musi wystąpić do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku powinna być dołączona ocena aktualności i stopnia realizacji. Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, stwierdzi się nieosiągnięcie celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miejska uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia GPR w całości lub częściowo. Dokonuje tego z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 powinna zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt oraz opis zmian i ich wpływ na dalszą realizację programu. Zmiana programu następuje w trybie, w jakim był on uchwalony – jeśli wprowadzone zmiany dotyczą modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczą ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowe są konsultacje, uzyskanie opinii, przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

### 12.4 Harmonogram realizacji

Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 został przedstawiony poniżej w formie tabeli. Nie zawarto w niej okresów realizacji poszczególnych działań rewitalizacyjnych, gdyż te znajdują się w ich opisie.

Tabela 21 Harmonogram rewitalizacji

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryki na lata 2024-2030	2023 r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacyjny	2023 r. (w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ryki	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacyjnego	Od 2023 r. do 2030 r. (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2023 r. do 2030 r.
Monitoring	Od 2023 r. do 2030 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2023 r. do 2030 r. (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2023 r. do 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

## 12.5 Koszty zarządzania

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 nie przewiduje się konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów zarządzania. Za proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie odpowiedzialny Urząd Miejski. Zaprojektowano System wdrażania i upowszechniania działań na rzecz rewitalizacji gminy w ramach funkcjonujących struktur organizacyjnych. Udział Komitetu Rewitalizacji w procesie zarządzania GPR ma charakter społeczny i doradczy (nieodpłatny). Z kolei Urząd Miejski w Rykach zapewnia obsługę lokalowo-administracyjną.

## 13. Upowszechnienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

### 13.1 Upowszechnienie opracowania GPR

W trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 przeprowadzono wszystkie wymagane prawem formy partycypacji społecznej oraz zaproponowano dodatkowe działania. Urząd Miejski w Rykach organizował konsultacje społeczne na każdym etapie tworzenia dokumentu.

1.	Konsultacje
<p>Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryki. Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r., poz. 485 z późn. zm.).</p> <p>Konsultacje społeczne dotyczące projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryki miały zasięg ogólnogminny oraz zostały przeprowadzone w terminie od dnia 19 października 2022 roku do 21 listopada 2022 roku w następujących formach:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej poprzez wypełnienie formularza dostępnego w Urzędzie Miejskim w Rykach oraz na stronie internetowej Gminy Ryki <a href="http://www.ryki.pl">www.ryki.pl</a></li> <li>2) spotkania otwartego w formie online dla interesariuszy procesu rewitalizacji – w dniu 09.11.2022 r. o godz. 16.00.</li> <li>3) wypełnienia elektronicznego formularza ankiety dostępnej na stronie internetowej Gminy Ryki <a href="http://www.ryki.pl">www.ryki.pl</a>.</li> </ol> <p>Za pomocą udostępnionego formularza nie wpłynęły uwagi do projektu przedmiotowej uchwały.</p> <p>W ramach prowadzonej ankiety na temat zaproponowanego obszaru rewitalizacji na terenie gminy Ryki wpłynęły 22 formularze z opiniami i propozycjami rozwoju ww. obszaru. Wnioski w nich zawarte znajdują odzwierciedlenie w diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji.</p> <p>Po zakończonym procesie konsultacji dnia 12 grudnia 2022 r. Rada Miejska w Rykach podjęła uchwałę Nr LXXIV/476/2022 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryki.</p>	
2.	Przystąpienie do opracowywania GPR
<p>W dniu 23 stycznia 2023 r. Burmistrz Ryk wydał obwieszczenie w sprawie przystąpienia Gminy Ryki do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030, w wyniku którego podjęto uchwałę Nr LXXVII/498/2023 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030.</p>	
3.	Nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych
<p>Nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwala mieszkańcom w sposób rzeczywisty wpływać na działania, jakie podjęte zostaną w gminie Ryki w kolejnych latach. Aby zgłosić propozycję projektu lub przedsięwzięcia do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Ryki na lata</p>	

2023-2030 należało wypełnić wzór formularza, który dostępny był w formie elektronicznej lub papierowej.

Sposób zgłaszania propozycji:

- drogą elektroniczną przez wypełnienie formularza dostępnego na stronie internetowej lub w formie papierowej. Wersja papierowa formularza do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych dostępna była w Urzędzie Miejskim w Rykach.
- wypełnione formularze papierowe oraz elektronicznie należało przekazać w terminie od 3 do 20 lutego 2023 r.

W wyniku naboru, zgromadzono łącznie 12 propozycji projektów.

Dodatkowo w dniu 23 lutego o godzinie 9:00 w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Rykach przeprowadzono spotkanie otwarte dla mieszkańców, w którym mogli zabrać głos interesariusze i zaprezentować swoje propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W sumie w spotkaniu wzięło udział 13 osób.

#### 4. Konsultacje społeczne projektu dokumentu GPR

Wszystkie zastosowane formy partycypacyjnego sposobu wypracowania dokumentu posłużyły:

- inicjowaniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez mieszkańców;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji.

### 13.2 Upowszechnienie wdrażania GPR

Działania związane z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 mają na celu dotarcie do jak największej grupy beneficjentów oraz interesariuszy. W związku z tym proces partycypacji społeczności lokalnej odbywać się będzie na dwa sposoby:

1. pośredni – poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikację promocyjne i informacyjne oraz lokalną prasę;
2. bezpośredni – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, dopuszczalna formuła zdalna.

W stosunku do interesariuszy procesu rewitalizacji prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miasta Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030,

- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu o nowo realizowanych zadaniach w ramach GPR;
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Upowszechnienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem i wspieraniem rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez:

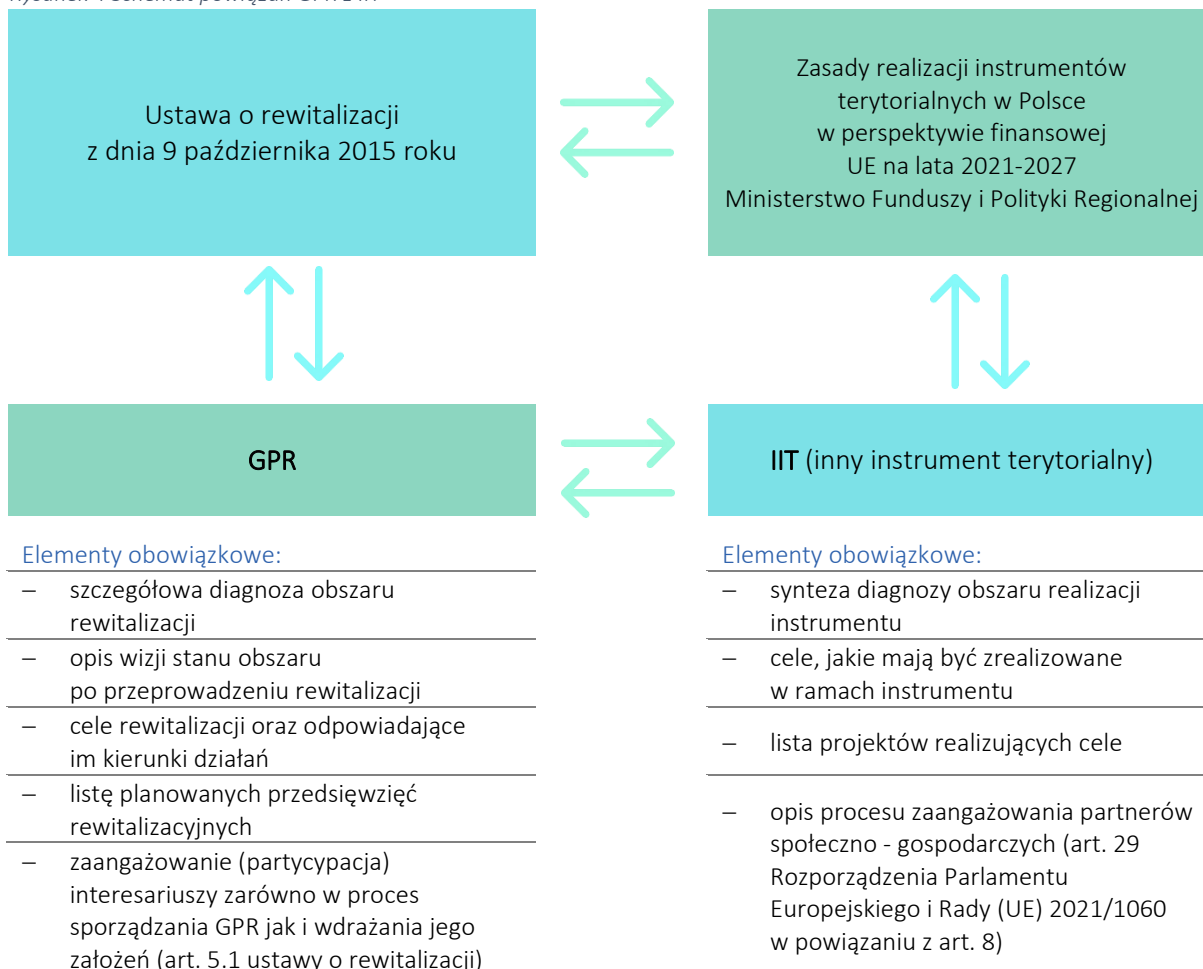
- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji;
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej;
- powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w terminie do 3 miesięcy od uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji). Komitet stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy (NGO, przedsiębiorców, lokalnych liderów, mieszkańców) z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji, będzie on również pełnił funkcję opiniodawczo – doradczą Burmistrza Ryk;
- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjnego (dopuszczalna formuła zdalna), w trakcie którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dotyczące prowadzonych prac;
- włączenie organizacji pozarządowych poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów.

W celu wspierania rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi zaproponowane zostały działania, które mogą zostać rozszerzone lub dostosowane do obowiązujących rozporządzeń.

## 14. GPR jako strategia IIT

Zgodnie z zapisami „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” gminne programy rewitalizacji pełnią funkcję strategii IIT w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności<sup>6</sup>. Poniżej przedstawiony został schemat blokowy, obrazujący powiązania pomiędzy GPR, a strategią IIT jako szczególnym narzędziem umożliwiającym pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich

Rysunek 4 Schemat powiązań GPR z IIT



Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce

Według regulacji wykonawczych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej<sup>7</sup>, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 stanowi strategię IIT, ponieważ w dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT takie jak:

<sup>6</sup> Por. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>

<sup>7</sup> Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Tabela 22 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji

Rozdział GPR	Element obowiązkowy strategii IIT
4 i 5	synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
8	lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
7	cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
13	opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT.

Źródło: opracowanie własne

Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych jest obowiązkowym elementem strategii IIT, który koresponduje z obligatoryjnymi przepisami ustawy o rewitalizacji dotyczącymi uspołecznienia procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Katalog interesariuszy rewitalizacji definiuje ustawa o rewitalizacji<sup>8</sup>. Wskazuje ona również obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych do tworzenia komitetu rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR.

Oprócz standardowych technik partycypacyjnych, takich jak konsultacje społeczne, spotkania warsztatowe, zbieranie uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej, w zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych przeprowadzono również procedurę opiniowania GPR. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485 z późn. zm.) projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu;
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa;
- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności;

<sup>8</sup> W szczególności art. 5.1 – partycypacja społeczna, 6.1 – konsultacje społeczne, 7.1 – komitet rewitalizacji w powiązaniu z artykułem 2.2 – interesariusze rewitalizacji i artykułem 17.1 – proces opiniowania



- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego;
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej;
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych;
- Komitetu Rewitalizacji;
- Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1054) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

W proces przygotowania GPR włączono władze lokalne i miejskie oraz instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, w powiązaniu z art. 8. Wskazane powyżej podmioty miały 14 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie [www.ryki.pl](http://www.ryki.pl) oraz w biuletynie informacji publicznej.

## 15. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Podstawą prawną dla przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią:

- Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30-37),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 poz. 916 z późn. zm.); ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie do obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

Burmistrz Ryk wystąpił z pismem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w celu uzyskania niezbędnych decyzji w zakresie uczestnictwa w procedurze Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko oraz uzyskania stosownych opinii i uzgodnień dla projektu dokumentu.

W odpowiedzi z dnia ... .. 2023 r. (syg. ... ..) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie stwierdził brak przesłanek do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Pismem z dnia ... .. 2023 r. (syg. ... ..) Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny potwierdził swoje stanowisko co do braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030.

## 16. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w obowiązujących uchwałach dla Gminy Ryki.

## 17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

### 17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, którą definiuje art. 25 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

## 17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

### a) Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 są zgodne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała NR XLIX/298/2021 Rady Miejskiej w Rykach z dnia 23 lipca 2021 r. w sprawie uchwalenia zmian Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryki), a ich realizacja nie wpłynie na konieczność modyfikacji ww. dokumentu planistycznego.

### b) Niezbędne zmiany w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego

Wszystkie przedsięwzięcia w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Ryki na lata 2023-2030 zostały zaplanowane zgodnie z obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, a ich realizacja nie wpłynie na konieczność modyfikowania dokumentów.

## Załącznik – matryca logiczna procesu rewitalizacji

Wizja:	Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych gmina Ryki jest dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem łączącym harmonijnie funkcje społeczne, gospodarcze i turystyczne. Atrakcyjne tereny zielone, sportowe i rekreacyjne będą stanowić miejsca relaksu i realizacji potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zmodernizowane obiekty sportowe będą służyły lokalnej społeczności jako miejsca organizacji różnego rodzaju imprez sportowych i kulturalnych. Poprawa warunków mieszkaniowych wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców gminy, a działania integrujące wzmocnią lokalną tożsamość i ograniczą zjawisko wykluczenia społecznego. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do rozwoju gospodarczego i poprawy sytuacji na rynku pracy, a także zwiększą atrakcyjność obszaru rewitalizacji i gminy jako miejsca do inwestycji i zamieszkania.			
Wymiar diagnostyczno-koncepcyjny				
	Zdiagnozowane problemy	Kierunki działań	Cele rewitalizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
<b>Sfera społeczna i gospodarcza</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>występowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, marginalizacja, utrwalenie niekorzystnych modeli zachowań, niski poziom integracji mieszkańców, możliwość wystąpienia patologii społecznych (problemy z alkoholem)</li> <li>obniżający się standard życia mieszkańców między innymi poprzez kurczenie się wpływów podatkowych i obniżanie zdolności inwestycyjnych gminy</li> <li>spadek poziomu aktywności sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej</li> </ul>	<p>1.1 Stworzenie oferty integrującej różne grupy społeczne, w tym grupy zagrożone marginalizacją (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, ubogie, bezrobotne)</p> <p>1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne poprzez działania sportowe i rekreacyjne</p>	Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem, aby zapewnić równy dostęp do zasobów i możliwości rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba osób, korzystających z obiektów poddanych rewitalizacji</li> <li>Liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych i kulturalnych</li> <li>Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców</li> <li>Liczba kolizji z udziałem nietrzeźwych kierujących</li> <li>Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców</li> <li>Stosunek nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych do wyrejestrowanych</li> </ul>
<b>Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>utrata funkcji obiektów publicznych i brak dostosowania do potrzeb społecznych</li> <li>wysoki poziom degradacji technicznej obiektów</li> <li>ograniczenia w użytkowaniu obiektów ze względu na brak modernizacji i dostosowania do potrzeb społecznych (w tym brak dostosowania w zakresie dostępności i zastosowania energooszczędnych technologii)</li> </ul>	<p>2.1 Modernizacja i adaptacja istniejących obiektów do potrzeb sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych</p> <p>2.2 Rozwój i przywrócenie funkcji obiektom</p> <p>2.3 Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej</p>	Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba obiektów publicznych, którym przywrócono funkcje społeczne</li> <li>Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów</li> <li>Liczba obiektów zmodernizowanych w zakresie dostępności i energooszczędności</li> <li>Długość ścieżek rowerowych</li> </ul>
<b>Sfera środowiskowa</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych, a zwłaszcza do potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</li> <li>ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenów</li> </ul>	3.1 Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności	Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych	<ul style="list-style-type: none"> <li>Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zielonych</li> <li>Powierzchnia terenów zielonych dostosowanych do osób o specjalnych potrzebach</li> </ul>
Operacyjny poziom interwencji				
Wiązki projektowe			Problem, który zostanie rozwiązany	Spodziewane efekty
	Projekt infrastrukturalny	Projekty społeczne		
1	Rewitalizacja parku „Jarmołówka” wraz z zagospodarowaniem terenu pozostałej części działki.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Integracyjne spotkania plenerowe</li> <li>Integracyjny Marsz Nordic Walking z elementami ćwiczeń plenerowych</li> <li>Promowanie lokalnej tożsamości kulturowej</li> <li>Aktywni mieszkańcy Ryk – Centrum Aktywności Społecznej (CAS)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Niski standard życia mieszkańców budynków komunalnych</li> <li>Niski poziom aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej</li> <li>Utrata funkcji obiektów pełniących funkcje społeczne</li> <li>Poprawa funkcjonowania grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</li> <li>Niski poziom integracji mieszkańców</li> <li>Wysoki poziom degradacji technicznej obiektów</li> <li>Niska liczba dróg i ścieżek rowerowych</li> <li>Degradacja i niski poziom funkcjonalności terenów zielonych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poprawa standardów życia mieszkańców</li> <li>Poprawa jakości oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej</li> <li>Wzrost poczucia tożsamości</li> <li>Nowa, aktywna forma wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (CAS)</li> <li>Wzrost integracji społecznej</li> <li>Uruchomienie procesów włączenia społecznego</li> <li>Spadek liczby osób bezrobotnych</li> <li>Spadek liczby mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej</li> </ul>
2	Przystosowanie „Domu Młynarza” na potrzeby minimuzeum regionalnego (izby pamięci)			
3	Zagospodarowanie Stawu Buksa na cele turystyczne			
4	Remont i przystosowanie budynków oraz terenu działki tzw. Harcówki na cele bazy turystyczno-noclegowej			
5	Poprawa warunków mieszkaniowych			
6	Modernizacja stadionu miejskiego w Rykach wraz z budową skateparku i innych obiektów infrastruktury sportowej			
7	Remont budynku wraz przystosowaniem terenu działki na cele spotkań społeczności lokalnej			